

Latvijas Kultūras akadēmija
Kultūras teorijas un vadībzinības katedra

Kultūras mantojuma iespējas kultūras tūrisma attīstībā Latgalē

Bakalaura darbs

Autore:
Akadēmiskās bakalaura studiju programmas “Mākslas”
Kultūras teorijas un vadībzinības apakšprogrammas
4. kursa studente Beāte Karpova
(ID Nr. 20110107)

Darba vadītājs:
doc. Juris Goldmanis

Rīga
2015

SATURS

IEVADS	3
1. KULTŪRAS TŪRISMS	5
1.1. Kultūras tūrisma jēdziena problemātika	5
1.1. Tūrisma joma Latvijā	8
1.2. Kultūras tūrisma menedžments	9
1.3. Nozīme Kultūras tūrismam Latgales attīstībā	12
2. KULTŪRAS MANTOJUMA SAGLABĀŠANA	15
2.1. Nemateriālais kultūras mantojums	16
2.2. Materiālais kultūras mantojums	18
2.3. Kultūras mantojums Latgales novadā	19
2.4. Kultūras mantojuma saglabāšanas aspekts Eiropas un Latvijas kultūrpolitikā	21
2.5. Kultūras mantojums kā tūrisma objekts	23
3. KULTŪRAS TŪRISMA PIEREDZE LATGALES NOVADĀ	26
3.1. „Lauku ceļotājs” pieredze kultūras tūrisma attīstībā	26
3.2. Dabas takas Latgalē	30
3.3. Ceļotāju grupas „Pie dabas” iespaidi par tūrismu Latgalē	32
3.4. Latgales tēls dokumentālajā filmā „Pazust Latgalē”	33
3.5. Kārsavas novada tūrisma informācijas centra pieredze kultūras tūrismā	34
3.6. Kultūras tūrisma mērķauditorijas viedokļi	36
3.7. Tripadvisor.com Daugavpils un Rēzeknes pilsētu atsauksmju analīze	37
3.8. Kultūras tūrisma iespējas Latgalē portālā LSM.LV atspoguļojumā	41
NOBEIGUMS	46
KOPSAVILKUMS	47
AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS	50
SUMMARY	56

IEVADS

Kultūras tūrisms ir viens no tūrisma paveidiem. Ap 28% no kopējā tūristu daudzuma, veido kultūras tūristi.¹ Tas tiek iekļauts teritoriju attīstības plānos, kā arī tas ir populārs pētnieku apskates objekts.

Bakalaura darba temats „Kultūras mantojuma iespējas kultūras tūrisma attīstībā Latgalē” ir aktuāls Latgales attīstības iespēju izpētes kontekstā. Pētot Latgales pierobežas pilsētu Kārsavu, jau iepriekš tika rakstīts kursa darbs „Vēsture kā kultūras tūrisma veicinošs faktors (Kārsavas pilsētas piemērs)”. Šajā darbā tika secināts, ka Kārsavas pilsētā ir potenciāls kultūras tūrisma attīstībai, jo ir kultūrvēsturiskā telpa, taču neattīstītas infrastruktūras un finanšu trūkuma dēļ, tas ir grūti realizējams.

Pēdējos gados Latvijā un ārzemēs vērojama interese par Latgales kultūras tūrisma jaunajiem piedāvājumiem: Rēzeknē Latgales vēstniecība „Gors” un Austrumlatvijas radošo pakalpojumu centrs „Zeimuļš”, Daugavpilī „Marka Rotko” mākslas centrs, kuri liecina par kultūras pieejamības ieinteresētību un attīstību. Tas nozīmē, ka veidojot kultūras centrus, tiek ne tikai patērēta kultūra, bet tiek dota vīzija par tālāku Latgales kultūras attīstību. Ņemot vērā, ka Latgale ir novads ar savu valodu, tradīcijām, kuras joprojām ir saglabājušās un plaši tiek izmantotas ikdienā, ir nozīmīgi saglabāt šo Latgales identitāti. Latvijas iedzīvotāju skaits krasi sarūk, taču tas nenozīmē, ka interese par Latgales kultūras mantojumu samazinās. Tāpēc, lai popularizētu un saglabātu kultūras mantojumu, kā viens no veidiem, ir tā izmantošana kultūras tūrismā.

Šī bakalaura darba ietvaros pētīts kultūras tūrisms Latgalē, kultūras materiālais un nemateriālais mantojums, tā saglabāšanas un interpretēšanas iespējas kultūras tūrisma nozarē. Pētījuma gaitā mēģināts noskaidrot, kā kultūras mantojumus kļūst par tūrisma objektu, izvērtēt, vai saglabājot esošo kultūras mantojumu, uz tā pamata tiek dota iespēja veidoties jauniem kultūras kanoniem un kultūras interpretācijas variantiem, kā arī pārdomāt, vai kultūras tūrisms ir resurss ilgtspējīgai Latgales identitātes saglabāšanai.

Darbs ir aktuāls gan sociālekonomiskajā, gan kultūras aspektā. Tiek pētīta Latgales novada ilgtspējīgā attīstība kultūras tūrisma nozarē.

¹Kalnačs, Jānis. *Kultūra un tūrisms. Savstarpējā mijiedarbība, ieguvumi un riski*. Vidzemes augstskola. 2.lpp. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/ministrija/kulturturisms.html> [skatīts 2015. 11.maijā].

Bakalaura darba pamatstruktūra ir iedalāma trīs daļās un vairākās apakšnodaļās. Pirmajā nodaļā dots pārskats par kultūras tūrisma jēdzienu no dažādiem avotiem. Apakšnodaļā pētīta nozīme kultūras tūrisma attīstībai Latgalē. Otrajā nodaļā analizēts un pētīts kultūras mantojuma koncepts. Apakšnodaļās atsevišķi aplūkots materiālais un nemateriālais kultūras mantojums, kā arī kopējais kultūras mantojums Latgales novadā un tā izmantošanas iespējas tūrismā. Kā trešā darba nodaļa ir pētnieciskā daļa, kurā analizētas padziļinātās intervijas, elektroniskās intervijas, internetā veiktā aptauja un veikta mājas lapu analīze par kultūras tūrisma objektiem un kultūras tūrismu Latgalē.

Darbā izmantota kvalitatīvā pētījuma metode, jo tā sniedz plašāku problēmas izpratni. Intervijās noskaidros, kā tiek izmantots kultūras mantojums kultūras tūrismā un kādas ir problēmas tūrisma attīstībā Latgalē. Darbā izmantota arī kvantitatīvā pētījuma metode, veicot interneta aptauju un izvērtējot Latvijas sabiedrisko mediju mājas lapās pieejamo informāciju par kultūras tūrismu un kultūras mantojumu Latgalē, bet mājas lapā *tripadvisor.com* pētītas atsauksmes un pieprasījums kultūras tūrisma objektiem Latgales novadā.

Tādējādi bakalaura darbā pētītas kultūras mantojuma izmantošanas un saglabāšanas iespējas kultūras tūrismā, kā arī kultūras tūrisma attīstība Latgales novadā. Uzmanības centrā ir jautājums: kādas ir Latgales perspektīvas kultūras tūrisma jomā, kas no kultūras mantojuma tiek vai netiek izmantots tūrismā? Pētījuma gaitā mēģināts noskaidrot, kādi tūrisma objekti piesaista tūristus, kādas iespējas piedāvā kultūras tūrisms Latgalē, kas ir attīstījies un kas vēl ir jāattīsta, kāds ir tūristu viedoklis un motivācija izvēloties ceļot pa Latgali kā arī izpētīt, kādi ir populārākie tūrisma objekti Latgalē. Bakalaura darba mērķis ir izpētīt, kā kultūras mantojums var tikt izmantots kultūras tūrismā. Pētījuma mērķa sasniegšanai tiek izvirzīti 4 uzdevumi:

- 1) Izzināt teorētisko literatūru par kultūras tūrismu un tā problemātiku.
- 2) Izpētīt Latgales perspektīvas kultūras tūrisma jomā.
- 3) Izpētīt kultūras mantojuma izmantošanas iespējas kultūras tūrismā Latgales novadā.
- 4) Noskaidrot kultūras tūrisma pieprasījumu Latgalē.

1. KULTŪRAS TŪRISMS

Kultūras tūrisms aptver plašu jomu spektru un ierobežot to kādā vienotā definīcijā ir samērā grūti. Šajā jēdzienā apvienojas jau paši par sevi, divi, plaši jēdzieni- kultūra un tūrisms, tāpēc tos sasaistot, veidojas kaut kas jauns. Protams, jēdziens var vairāk tikt aplūkots no kultūras vai tūrisma jomas, taču tā būtība ir samērā komplicēta, jo ja kultūrai nav vienotas definīcijas, kā lai nošķir robežas starp kultūras tūrismu no kāda cita tūrisma veida. Lai labāk izprastu kultūras tūrisma jēdzienu, tas tiks izvērtēts no dažādiem literatūras avotiem.

1.1. Kultūras tūrisma jēdziena problemātika

Kultūras tūrisms ir tūrisma veids, kurā tūristu galvenais ceļojumu nolūks ir apmeklēt un iepazīt savas tautas vai citu tautu un valstu kultūru un kultūras mantojumu.²Valsts normatīvajos aktos kultūras tūrisms tiek definēts sekojoši – tūrisma veids, kura mērķis ir iepazīšanās ar kultūras vidi: kultūrvēsturisko mantojumu, tradīcijām un dzīvesveidu, kā arī aktuālām kultūras un mākslas norisēm.³

Kultūras tūrismā ir vēstures tūrisma, etnotūrisma, mākslas tūrisma, muzeju tūrisma un dažādu citu tūrisma resursi, mērķi un tās izmantotāji. Starptautiski augstu vērtētajā Honkongas pētnieku Boba Makkerčera un Hilarijas du Krosas grāmatā „Kultūras tūrisms”, skaidrojošās definīcijas tiek balstītas uz tūrisma, motivāciju, pieredzējumiem, mērķiem un darbību.

Uz tūrisma balstītās definīcijās kultūras tūrisms, piemēram, tiek uzskatīts par īpašo interešu tūrisma paveidu, kur kultūra ir vai nu tūristus piesaistošais faktors, vai arī tā, kas motivē cilvēkus ceļot.⁴

²Kultūras tūrisms. Augstskolas “Turība” studiju materiāls. Pieejams:

http://aurora.turiba.lv/training/LV/CT_module_LV/Part_8.htm [skatīts 2015. 15.maijā].

³Tūrisma likums. I nodaļa. *Vispārīgie noteikumi*. LR Saeima.1998.gada 17.septembris. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=50026> [skatīts 2015, 15.maijā].

⁴Makkerčers, Bobs. Hilarija du Krosa. *Kultūras tūrisms: tūrisma un kultūras mantojuma pārvaldības partnerība*. Rīga: Neputns, 2007. 4.lpp.

Uz motivāciju balstītās definīcijās Pasaules tūrisma organizācija definē kultūras tūrismu kā „indivīdu pārvietošanos pirmām kārtām ar kultūru saistītās motivācijas iespaidā, lai minam mācību ceļojumus, mākslinieciskas uzstāšanās un kultūras ceļojumus, braucienus uz festivāliem un citiem pasākumiem, ievērojamu vietu un pieminekļu apmeklējumus, ceļojumus, lai pētītu dabu, folkloru un mākslu, svētceļojums.”⁵

Uz pieredzējumiem un mērķiem balstītās definīcijās kultūras tūrismā liela nozīme ir arī pieredzējumiem (iespaidiem), un bez jutekliskas saskarsmes tas ietver arī garīgus mērķus. Tiek arī cerēts, ka saskarē ar kultūru tūrists gan izglītosies, gan arī izklaidēsies, iegūs izdevību iepazīt konkrēto kopienu, iegūs iespēju kaut ko uzzināt par konkrētās vietas nozīmi un tās saistību ar vietējo sabiedrību, par tās kultūras mantojumu, kultūrainavu un dabas ainavu.⁶

Uz darbību balstītās definīcijās tūrisma literatūrā tiek ieskicēts kultūras tūrisma darbību loks. Tas aptver dažādas kultūras mantojuma formas (arheoloģisko izrakumu vietas, muzejus, pilis, cietokšņus, vēsturiskas celtnes, slavenas ēkas, drupas, mākslu, tēlniecību, amatniecību, galerijas, festivālus (svētkus), pasākumus, mūziku un deju, tautas mākslu, teātri, „pirmatnējās kultūras”, subkultūras, etniskās grupas, baznīcas, katedrāles un citus objektus, kas reprezentē cilvēkus un viņu radītās kultūras izmantošanu.⁷

„Latvijas Vēstneša” tiesību aktu vortālā 17.09.1998., kultūras tūrisms tiek dokumentēts šādi „kultūras tūrisms — tūrisma veids, kura mērķis ir iepazīšanās ar kultūras vidi: kultūrvēsturisko mantojumu, tradīcijām un dzīvesveidu, kā arī aktuālām kultūras un mākslas norisēm”⁸

Kultūras tūrisms ir tūrisma apakšgrupa, kurā ir ieinteresēti apskatīt reģionu kultūru, dzīves stila atšķirības ģeogrāfiskajos reģionos, sabiedrības mākslu, arhitektūru, reliģiju un citus elementus, kas veido šo cilvēku dzīvi. Kultūra un tūrisms ir saistīti, to acīmredzamās sinerģijas un potenciāla dēļ. Kultūras tūrisms ir viens no visplašākajiem un straujāk augošajiem globālā tūrisma tirgiem, kultūras un radošās industrijas tiek izmantotas, lai sekmētu galamērķus. Izmantojot kultūru un radošumu tirgus veicināšanai, tas dod papildus

⁵Makkerčers, Bobs, Hilarija du Krosa. *Kultūras tūrisms: tūrisma un kultūras mantojuma pārvaldības partnerība*. 4.lpp.

⁶Turpat, 5.lpp.

⁷Turpat.

⁸ *Tiesību akta pase*. Saeima. 17.09.1998. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=50026> [skatīts 2015. 15.maijā].

spiedienu nosakot reģiona identitāti un tēlu, pieaugošais kultūras elementu klāsts tiek nodarbināts, lai izveidotu zīmolu tirgū. Vietējo kopienu iesaistīšanās ir svarīgs faktors apmeklētāju apmierināšanai un produkta attīstībai. Lokālās kopienas ne tikai uzņem tūristus, bet arī tieši iesaistās tūrisma patērēšanā un palīdz veidot atbilstošu atmosfēru reģionam.⁹

Ja nav vienotas definīcijas par to, kas ir kultūras tūrisms, tad arī interpretācijas par to var būt visdažādākās. Tāpat arī nav nosacītu kritēriju par kultūras tūrista jēdziena definējumu. Galvenokārt šāds tūrists balstās uz to, ka kultūra ir galamērķis, bet tūrisms ir tā pamatfunkcija, veids un darbība. Eko tūrismam raksturīgā pieredze izglītībā un interpretācija par dabisko vidi un jebkuras saistītās „kultūras izpausmes”. Atšķirībā no mācīšanās, kas ir „ naturāls process, iegūts visas dzīves garumā un visbiežāk nejauši”, izglītošanās ietver ‘ apzinātu, plānotu, secīgu un sistemātisku procesu, pamatojoties uz definētu objektu izzināšanu un izmantojot īpašu apmācības kārtību”.¹⁰ Tūrisma informācijas sniedzēju iedalījums Latvijā ir šāds:

1) Tūrisma attīstības valsts aģentūras izveidots birojs, kas darbojas Latvijā vai ārvalstīs un sniedz informāciju par tūrisma objektiem un pakalpojumiem attiecīgajā reģionā vai visā Latvijā un palīdzību tūrisma pakalpojumu izmantošanā;

2) tūrisma informācijas centrs — biedrība, valsts vai pašvaldības institūciju, pašvaldības vai vairāku pašvaldību izveidota institūcija, kas sniedz informāciju par tūrisma objektiem, pakalpojumiem un palīdzību tūrisma pakalpojumu izmantošanā;

3) tūrisma informācijas punkts — biedrība, pašvaldības institūcijas, pašvaldības vai vairāku pašvaldību izveidota institūcija, kas sniedz informāciju par tūrisma objektiem un pakalpojumiem attiecīgajā administratīvajā teritorijā un palīdzību tūrisma pakalpojumu izmantošanā;

4) tūrisma informācijas stends — informācijas iekārta vai stends, kas satur informāciju par tūrisma objektiem un pakalpojumiem. Tūrisma tirgus lielie dalībnieki, saprot, ka tie pārdod pirmām kārtām viesmīlību un izklaidi, nevis naktsmītnes un pārtiku. Tāpat arī atsevišķi tūrisma operatori, kuru specializācija ir t.s. dabas tūrisms, saprot, ka viņi

⁹*The Impact of Culture on Tourism*. OECD publishing 2009. Pieejams: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/ocd/industry-and-services/the-impact-of-culture-on-tourism_9789264040731-en#page1 [skatīts 2015, 15.maijā]. 10.lpp.

¹⁰David B. Weaver. *The Encyclopedia of Ecotourism*. CABI publishing, 2001. 8.lpp.

pārdod nevis iespējas aplūkot dabu, bet gan personisku labumu kopumu, sākot no iespējas kaut ko uzzināt par trauslajām ekosistēmām līdz iespējai palīdzēt glābt planētu.¹¹

Balstoties uz masu medijos sniegto informāciju, Eiropā kultūras tūrisms kļūst ar vien populārāks un pieprasītāks.¹²

1.1. Tūrisma joma Latvijā

Tūrisms Latvijā ir uzskatāms par vienu no valsts ekonomiskās attīstības iespējām un pakalpojumu nozares prioritātēm, jo ir nozīmīgs eksporta ienākumu avots, kas palielina valsts iekšzemes kopproduktu. Esošajos globalizācijas un saasinātās konkurences apstākļos Latvijai nepieciešams identificēt savas konkurētspējīgās priekšrocības, lai attīstītu tūrisma produktus un teritorijas ar lielāku ilgtspējīgas attīstības potenciālu. Latvijas tūrisma nozare šobrīd saskaras ar problēmām, kas saistītas ar neatbilstošas kvalitātes tūrisma produktu piedāvājumu, izteiktu sezonālītāti un tās radītajām apgrozījuma svārstībām, kā arī vienotas attīstības vīzijas trūkumu.¹³ Par vienu no nozares attīstības pamatuzdevumiem tiek izvirzīta tūrisma produktu attīstība un konkurētspējas nodrošināšana.

Par tūrisma attīstības politikas mērķi ir noteikta ilgtspējīga Latvijas tūrisma attīstība, veicinot tūrisma pakalpojumu konkurētspējas palielināšanos ārvalstu tirgos.

Tiek noteikti šādi galvenie rīcības virzieni:

1) veicināt konkurētspējīgu tūrisma produktu attīstību, atbalstot jaunu, inovatīvu tūrisma produktu izstrādi ar augstāku pievienoto vērtību, t. sk. attīstot infrastruktūru, veicinot reģionālo tūrisma puduru veidošanos un Latvijas tūrisma produkta iekļaušanu kopējā Baltijas jūras reģiona valstu tūrisma piedāvājumā;

2) veicināt tūrisma produktu kvalitātes uzlabošanos, t. sk. nodrošinot labāku nozares tiesisko regulējumu un atbalstu gan tūrisma komersantiem, gan produktu patērētājiem;

¹¹Makkerčers, Bobs, Hilarija du Krosa. *Kultūras tūrisms: tūrisma un kultūras mantojuma pārvaldības partnerība*. 105.lpp.

¹²*Kultūras tūrisma speciālisti darba tirgū ir pieprasīti*. Apollo. 2014.gada 2.septembris. Pieejams: <http://apollo.tvnet.lv/zinas/kulturas-turisma-specialisti-darba-tirgu-ir-pieprasiti/664193> [skatīts 2015. 15.maijā].

¹³Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam. Apstiprinātas ar LR MK rīkojumu Nr. 326 2014. gada 3. jūlijā. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=267332> [skatīts 2015, 15. maijā].

3) nodrošināt Latvijas tūrisma piedāvājuma atpazīstamību mērķa tirgos, īpaši izmantojot mūsdienīgus saziņas līdzekļus.¹⁴ Ar jaunā Latvijas tūrisma tēla palīdzību Latvija tiks popularizēta kā vieta, kur tūristam atbraucot ir iespēja mainīt savas dzīves tempu un izbaudīt nesteidzīgu, niansētu atpūtu, kas ļauj iegūt jaunu pieredzi, rast harmoniju un atklāt patiesās vērtības.¹⁵

Veidojot Latvijas tūrisma tēla koncepciju, ir ņemts vērā fakts, ka Latvija nav un nekad nebūs masu tūrisma produkts, bet Latvijas tūrisma produktu attīstībai ir jābalstās uz piecām pamatvērtībām – kvalitāti, ilgtspējīgu, individualizāciju, augstu pievienoto vērtību, tūristu iesaisti un pieredzes gūšanu, kas ir Latvijas tūrisma attīstības vīzijas pamatā.¹⁶

Vairāk dienu ārvalstu ceļotāji 2013. gadā Latvijā uzturējās vidēji 4,6 diennaktis.¹⁷ Galvenais mērķis, ieviešot jauno Latvijas tūrisma tēla koncepciju, ir palielināt tūristu uzturēšanās ilgumu Latvijā, veicināt tūrisma nozares īpatsvara pieaugumu valsts iekšzemes kopproduktā, veicināt vietējā tūrisma attīstību un reģionālo tūrisma produktu eksporta izaugsmi.¹⁸

1.2. Kultūras tūrisma menedžments

Pasaulē un Eiropā tūrisma nozare piedzīvo nozīmīgas izmaiņas: pieaug tūrisma produktu piedāvājuma dažādība un skaits, parādās jauni tūrisma galamērķi un mainās ceļotāju uzvedība, palielinās e-komercijas pielietojums tūrismā, kā arī ceļotāju vēlmēm pielāgotu tūrisma produktu skaits, līdz ar to arī Latvijai ir nepieciešams meklēt jaunus

¹⁴Turpat.

¹⁵Tūrisma attīstības valsts aģentūra. *Latvijas tūrisma tēls*. Pieejams: <http://www.tava.gov.lv/lv/latvijas-turisma-tels> [skatīts 2015. 15.maijā].

¹⁶Turpat.

¹⁷Širava, Inese. *Latvijas Tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.* Bauskas TIC 15. Gadu jubilejas konference. 2014. gada 26. novembrī. Pieejams: http://www.tourism.bauska.lv/allfiles/files/Inese%20Sirava_Bauskas%20TIC%20konference.pdf [skatīts 2015. 15.maijā].

¹⁸Tūrisma attīstības valsts aģentūra. *Latvijas tūrisma tēls*.

risinājumus sava tūrisma produkta attīstīšanai un mārketingam.¹⁹ Jēdzieni „identitāte” un unikalitāte” ir jebkura tūrisma, t.sk. ekotūrisma, pievilcības pamatā.²⁰

Nezināšana, kā zināms, rada neizpratni.²¹: „...tieši komunikācija ir tā, kas rada publiku. Komunikācijas pamatā ir dialoga nostādne, kas ir pamats ētiskai un sociāli atbildīgai sarunai.”²²Dialoga mērķis ir nevis atrisināt problēmas un jautājumus, bet rosināt izpratni un vislabākajā gadījumā virzīt uz konkrētu rīcību.²³ Sandras Veinbergas grāmatā tiek runāts par to, ka mūsdienu publiskās attiecībās ar publiku ir vairāk jāklausa un jāanalizē, un tikai pēc tam prasmīgi argumentēt. Tikai izprotot reālo ainu (nevis uzspiežot ar varu savus domāšanas stereotipus realitātei), publisko attiecību speciālistam izdosies izprast publikas psiholoģisko komforta līmeni un izmantot „pareizo valūtu” savos kontaktos ar publiku, realizējot domu maiņas ietekmi.²⁴

„... kultūras tūrisms vispirmām kārtām ir tūrisma, nevis kultūras mantojuma pārvaldības paveids. Tieši tādēļ kāda lēmumam pievērsties kultūras tūrismam ir jābalstās pirmām kārtām uz labi pārdomātiem komerciāliem tūrisma diktētiem apsvērumiem un tikai tad uz kultūras mantojuma pārvaldības diktētiem apsvērumiem.”²⁵Arī publiskās attiecības ir atkarīgas no tā, vai tā ir komerciālā un nekomerciālā kultūras sfēra. Pie nekomerciālajiem pieder: muzeji, teātri, bibliotēkas, filharmonijas, kultūras nami, bērnu radošie centri. Vēsturnieki, daudzi rakstnieki, mākslinieki, komponisti. Komerciālie: Šovbizness, grāmatu bizness, audiovizuālais bizness. Koncertu un izstāžu zāles, mākslas galerijas, kinoteātri, videosaloni. Ekskursiju vadītāji, restauratori, novērtētāji, eksperti, antreprenieri.²⁶Piemēram, Ermitāžas pamata piedāvājums ir izstādes (piedāvājot un

¹⁹Latvijas tūrisma mārketinga stratēģija 2010.-2015.gadam. Tūrisma attīstības valsts aģentūra. Rīga, 2010. Pieejams: http://www.tava.gov.lv/sites/tava.gov.lv/files/dokumenti/strategiskie-dokumenti/Latvijas-turisma-marketinga-strategija-2010_2015_update_082011.pdf [skatīts 2015. 15.maijā]. 5.lpp.

²⁰Leitis, Ēriks. *Ekotūrisms Latvijā: problēmas un risinājumi ilgtspējīgas tūrisma nozares pilnveidošanā*. 114.lpp.

²¹Дюмулен И. И. *Всемирная торговая организация*. Экономика. 2003. 10.lpp.

²²Veinberga, Sandra. *Publiskās attiecības PR. Teorija un prakse*. Apgāds Zvaigzne ABC. 2004. 104.lpp.

²³Turpat, 105.lpp.

²⁴Turpat, 118.lpp.

²⁵Makkerčers, Bobs. Hilarija du Krosa. *Kultūras tūrisms: tūrisma un kultūras mantojuma pārvaldības partnerība*. 6.lpp.

²⁶Шекова Е.Л. *Менеджмент в сфере культуры: Российский и зарубежный опыт*. Алетейя. 2006. 6.lpp.

interpretējot kolekcijas), kā arī izglītojošais darbs (ekskursijas, lekcijas, bērnu un jauniešu studijas, semināri, konferences u.t.t.)²⁷. Tāpēc tūrisma objektam nav jābūt tikai ar vienu funkciju, bet tas var būt arī universāls.

Sadarbība ar jauniešiem, iespējams, ievērojami palīdzētu uzlabot kultūras mantojuma saglabāšanu un kā kultūras tūrisma produkta popularizēšanu. Pirmkārt tāpēc, ka jaunieši labāk orientējas informācijas tehnoloģijās un ir interneta vidē. Mūsdienās ir grūti iedomāties uzņēmumu bez savas mājas lapas, pat varētu apgalvot, ka tai ir jābūt obligāti, ja vien uzņēmums vēlas būt veiksmīgs un konkurētspējīgs esošajā tirgū. Ir daudz populāru lapu internetā, kuras var kalpot kā mārketinga instruments kādam projektam, uzņēmumam, grupai un tml. Piemēram, Latgales vēstniecības „Gors” mājas lapā ir saites uz draugiem.lv, facebook.com un twitter.com mājas lapām, kurās var sekot Latgales vēstniecības jaunumiem. Bez jau iepriekš minētajām mājas lapām, ir arī lietotnes, kā piemēram, vine.co, kurā izveidojot savu kontu var nofilmēt 6 sekunžu garu, montētu video un dalīties ar to saviem sekotājiem un ne tikai. Kā arī globāli izmantotā viedtālruna lietotne- instagram, kurā uzņēmums var publicēt fotogrāfijas un īsus video. Šīs lietotnes tiek plaši izmantotas mārketingā, lai popularizētu uzņēmumus un veidotu publiskas attiecības ar klientiem. Piemēram, Eiropas reģionālais kulinārijas mantojuma tīkls ir izveidojis mājas lapu kā ceļvedi par reģionālajām ēdienu un kulinārijas tradīcijām. Mājas lapā ir apkopoti 32 reģioni, 1352 biedri un 534 receptes. Tiek piedāvāti kulinārijas maršruti, kontakti, saites, receptes un daudz kas cits. Papildus ir izveidots arī twitter.com kods. Tādā veidā, šis projekts veido attiecības ar sabiedrību, popularizē gan savu projektu, gan saites, kuras ir norādītas mājas lapā, kā arī protams reģionus. Svarīgi atzīmēt, ka biedri, kuri ir iesaistīti šajā projektā, palīdz uzturēt mājas lapu, regulāri tiek publicēti jaunumi par reģioniem un viņu receptes. Tas atklāj, kā šāda sadarbība var saglabāt un popularizēt kultūras mantojumu. Produkta dzīves cikla ideja pastāv tāpēc, ka patērētāja vajadzības un izvēle mainās līdztekus tehnoloģiju attīstībai. Gaume un tehnoloģija ir divas savstarpēji atkarīgas parādības, kuras viena otru ietekmē un bieži saīsina produkta dzīves ciklu.²⁸

Tāpēc jauniešu iesaiste šādos projektos, iespējams, sniegtu acīmredzamus uzlabojumus un rezultātus. Pirmkārt jau arī tāpēc, ka jaunieši var nākt ar inovatīvām

²⁷Turpat, 7.lpp.

²⁸Kolbērs, Fransuā. *Kultūras un mākslas mārketingas*. RD Rīgas Kongresu nams. 2007. 45.lpp.

idejām par to, kā sekmēt kultūras mantojuma saglabāšanu un tādā veidā ne tikai to saglabāt, bet arī pašiem to iepazīt un pārmantot. Tā ir ārkārtīgi svarīga nianse kultūras mantojuma saglabāšana- tā nodošana nākamajām paaudzēm. Ņemot vērā globalizāciju, un zemo sociālekonomisko stāvokli Latvijā, darba spējīgie cilvēki masveidīgi pamet lauku mājas un brauc ārpus Latvijas robežām, tur veidojot savu turpmāko dzīvi. Diemžēl šādai situācijai ir ļoti daudz negatīvu seku, kā viena no galvenajām ir ekonomikas lejupslīde. Taču arī bez tā, ja mēs lūkojamies uz problēmu no kultūras mantojuma pārvaldības un kultūras tūrisma jomas puses, tad acīmredzami, tas ietekmē apmeklētību, informētību, interesi, pieprasījumu, saglabāšanu un pārmantošanu.

1.3. Nozīme Kultūras tūrismam Latgales attīstībā

Kultūras tūrisms ir ļoti plašs jēdziens, jo tā pamatā ir divas plašas jomas- kultūra un tūrisms. Abi šie jēdzieni pakļaujas interpretējumiem, tāpēc noteikt robežas ir ārkārtīgi grūti. Kultūras mantojums ir tikai instruments, kultūras tūrismā, taču tas nenozīmē, ka tam ir mazāka nozīme. Savā starpā tie pilnveido viens otru, un to atsevišķa, ilgstoša pastāvēšana nav iedomājama nesadarbojoties.

Svarīgi ir atzīmēt, ka kultūras tūrisms apvieno bez peļņas un peļņas sfēru, komerciālo un nekomerciālo, racionālo ar iracionālo- pretstatus, kuri papildina un atbalsta viens otru. Tādā veidā rodas unikāla joma, kura nepakļaujas augstam riska faktoram.

Tūrisms tieši un netieši iegulda iekšzemes kopproduktā. Ekonomiskās darbības, kuras ir tieši saistītas ar ekonomiskajām darbībām:

- 1) Viesnīcas un restorāni (Kempingi, moteļi, apmešanās vietas)
- 2) Transports, glabāšana un sakari (Darbības, kuras saistītas ar tūristu apkalpošanu)

Uzņēmumi, kas tūrismam piekrīt tieši, jeb tūrisma uzņēmumi savus pakalpojumus gandrīz 100% apmērā sniedz viesiem jeb tūristiem, taču tie var sniegt savus pakalpojumus arī neviesiem, piemēram, viesnīca var iznomāt savas telpas vietējam uzņēmumam sanāksmes organizēšanai.²⁹

Ekonomiskās darbības, kas ar tūrismu saistītas netieši:

- 1) Viesnīcas un restorāni (Bāri, restorāni, slēgtās ēdnīcas)

²⁹Bērziņa, Ilze. Karnīte, Raita. *Tūrisma Latvijā, attīstība un perspektīvas, tūrisma satelītkonti*. Rīga: BO SIA „LZA EI”. 2001. 9.lpp.

2) Transports, glabāšana un sakari (Sauszemes transports, dzelzceļa transports, ūdens transports, gaisa transports)

3) Pārējie komunālie, sociālie un individuālie pakalpojumi (Atpūta, kultūra un sports).³⁰

Statistiskās informācijas analīzē par uzņēmumiem, kuri piekrīt tiešajam vai netiešajam tūrisma sektoram, secinājumi ir šādi:

- 1) Tūrisma nozarē dominē privātā sektora uzņēmumi kā arī no uzņēmumiem, kas tūrismam piekrīt netieši,- skaita ziņā visvairāk ir ēdināšanas uzņēmumu, bet vislielākais neto apgrozījums ir transporta uzņēmumos (īpaši dzelzceļa).³¹
- 2) Latvijā vispopulārākie ir vienas dienas braucieni³²Apsekojuma rezultātā iegūtā informācija liecina, ka katrs otrais (46%) valsts iedzīvotājs vecumā no 15 gadiem piedalās vietējā tūrisma pasākumos Latvijā. Atbilstoši ES direktīvas definīcijai (atpūtas un darījumu braucieni ar nakšņošanu ārpus parastās dzīves vietas), atpūtas braucienos piedalījušies tikai 26% Latvijas iedzīvotāju, kuri vecāki par 15 gadiem, bet darījumu braucienos- tikai 5%.³³

Tā kā kultūras nozare pati par sevi ir nozīmīgs darba devējs un turklāt pastāv acīmredzama saikne starp kultūru un ekonomikas attīstību, ir svarīgi stiprināt kultūras politiku reģionālā, valsts un Eiropas mērogā.³⁴

Pateicoties Eiropas Savienības fondiem, ir iespējas veidot projektus un iegūt līdzfinansējumus, lai attīstītu infrastruktūru reģionos. Šo iespēju plaši izmanto visos Latvijas reģionos. Arī Latgalē, tiek būvēta jauna infrastruktūra, kura saskaņojas ar tradicionālo Latgales kultūru, veidojot mūsdienīgu pilsētu ar kultūrvēsturisko noskaņu. Populāri šajā novadā ir uzņēmumu nosaukumi Latgaliešu valodā, piemēram, Rēzeknē – Austrumlatvijas koncertzāle jeb Latgales vēstniecība „Gors”, Austrumlatvijas radošo pakalpojumu centrs „Zeimuļš”, gaļas veikals „Sātys”, kebabu restorāns „Ausmeņa”; Malnavā- ielu nosaukumi latgaliešu valodā: Saulis īla, Zaļuo īla, jauniešu centrs „Pūga”, Preiļos - lielveikals „Ūga”, u.t.t., kas palīdz veidot novada tēlu, norāda uz piederību,

³⁰Bērziņa, Ilze. Karnīte, Raita. *Tūrisma Latvijā, attīstība un perspektīvas, tūrisma satelītkonti*. 10.lpp.

³¹Turpat, 16.lpp.

³²Turpat, 19.lpp.

³³Turpat.

³⁴Pūķis, Māris. *Kultūras mantojuma sociālā un ekonomiskā loma*. Rīga: 2011. Pieejams: http://www.mantojums.lv/riect_text/docs/Pukis_KULTURAS_MANTOJUMS_ekosoc_loma.pdf [skatīts 2015. 15.maijā]. 14.lpp.

patriotismu, vietu, vēsturi un kultūru. Iespējams, ka tā ir tikai pagaidu tendence, taču tas noteikti izraisa interesi kā vietējiem, tā arī iebraucējiem.

Latvijas reģioni ir spējīgi piedāvāt konkurētspējīgu tūrisma produktu un pagriezt tūrisma plūsmu reģionu virzienā. Jāpiebilst, ka šajā procesā valstī jābūt konkrētam reģionālās attīstības plānām, kas nodrošinātu investīciju piesaisti tūrisma uzņēmējdarbības vides nodrošināšanai reģionos.³⁵ Investīcijas tūrisma industrijā sāks plūst, ja reģions būs pierādījis spēju piesaistīt lielu skaitu tūristu ar daudziem pievilcīgiem piedāvājumiem. Pēdējais nav iespējams bez sakārtotas tūrisma infrastruktūras.³⁶ Tāpat ir būtiski atcerēties, ka līdzās noteiktam nolūkam veidotiem piesaistes objektiem „tūrisma industrijai” ir sava noteikta loma tieši kā pieredzējumu veicinātājam, nevis to nodrošinātājam.³⁷

Tūrisms pārvēršot kultūras mantojumu par produktu, tūrisma objektu, nodarbojas ar tā komercializāciju. Tātad šis produkts tiek padarīts pieejams, saprotams plašākam interesentu lokam. Ja tūrisma objekts vai produkts tiek pieprasīts, tā saimnieki gūst lielāku labumu kā materiāli tā arī garīgi (popularitāte, gods, cieņa, gandarījums u.t.t.). Taču šāda produkta komercializācija liedz tā autentiskumu. No otras puses, ja kultūras mantojums tiek pārvaldīts kā kultūras mantojums, saglabājot tā autentiskumu un nepieejamību, tas piesaista šauru interesentu loku, kuri visdrīzāk ir pētnieki vai vietēji iedzīvotāji. Kultūras mantojums tiek saglabāts autentisks ilgāku laika posmu, kā ja tas tiktu pārvērsts par tūrisma objektu. Kultūras mantojuma aizsardzības galvenais mērķis ir saglabāt kultūras artefaktus un nozīmi, bet tūrisma nozares mērķis ir gūt peļņu.³⁸

³⁵Silineviča, Irēna. *Tūrisma analīze*. RA izdevniecība. 2008. 15.lpp.

³⁶Turpat, 19.lpp.

³⁷Makkerčers, Bobs, Hilarija du Krosa. *Kultūras tūrisms: tūrisma un kultūras mantojuma pārvaldības partnerība*.. 102.lpp.

³⁸Kultūras tūrisms. Augstskolas “Turība” studiju materiāls. Pieejams:
http://aurora.turiba.lv/training/LV/CT_module_LV/Part_8.htm [skatīts 2015. 15.maijā].

2. KULTŪRAS MANTOJUMA SAGLABĀŠANA

Kultūras mantojums ir pamats kultūras un no tās izrietošo radošo darbību attīstībai. Bez kultūras mantojuma saglabāšanas un pētniecības būtu apdraudēts humānisms. Kultūras mantojums ir pamats nacionālajai identitātei.³⁹

Kultūras mantojums tiek iedalīts:

1) Materiālajā kultūras mantojumā – kultūraspieminekļi, muižas, baznīcas, viduslaiku pilis, kulta pieminekļi u.c.

2) Nemateriālajā kultūras mantojumā - tradīcijas, ēdiens, dzēriens, mutvārdu daiļrade, mūzika, godi, pasākumi, svētki, degustācijas u.c.⁴⁰

Kultūras mantojuma tiešā sociālā ietekme izpaužas kā darbavietas kultūras pieminekļu un kustamā kultūras mantojuma apsaimniekošanā, kā arī darba vietas konservācijas un restaurācijas darbos. Šī ietekme ir pozitīva un restaurācijas gadījumā lielāka, nekā no cita rakstura publiskajām investīcijām celtniecībā.⁴¹ Tas nozīmē, ka kultūras mantojuma apsaimniekošana dod ne tikai vairāk darba vietu, bet arī uzlabo sociālo stāvokli ģimenēs. Palielinās arī pieprasījums un tūrisma plūsma, palielinās pašvaldību ienākumi, tiek veidots pamats jaunu uzņēmumu attīstībai u.t.t. Kultūras mantojuma apsaimniekošana dod ne tikai materiālo labumu un labklājības celšanu, bet arī garīgo identitāti un vērtību sistēmu.

Latvijā, tāpat kā citur pasaulē kultūras mantojums atspoguļo daudzveidību. Kultūras process ir nepārtraukts un pēctecīgs. Iepazīstoties ar kultūras procesa liecībām tiek iepazītas tautas, kas dažādos laikos ir dzīvojušas mūsu zemē vai tās tuvākajos kaimiņos, tiek iepazīta Eiropas un pasaules kultūru ietekme mūsu valstī, reģionos un pašvaldībās. Tiek iepazīta ideju un ideālu dzimšana, attīstība un noriets.⁴² Kultūras daudzveidība veicina toleranci un intelektuālu atvērtību. Latvijai ir 4 novadi ar dažādu, bet

³⁹Pūķis, Māris. *Kultūras mantojuma sociālā un ekonomiskā loma*. 3.lpp.

⁴⁰Smaļinskis, Juris. *Mūsdienīgs, veiksmīgs un pieprasīts kultūras mantojuma produkts lauku tūrismā. Praktiski piemēri*. LLTA Lauku ceļotājs. Pieejams: http://www.celotajs.lv/cont/prof/proj/Interreg_IVA-Heritage_Tourism/Prezentācijas/Kulturas_mantojums_piemi.pdf [skatīts 2015. 15.maijā].

⁴¹ Pūķis, Māris. *Kultūras mantojuma sociālā un ekonomiskā loma*.]. 20.lpp.

⁴²Turpat, 22.lpp.

tomēr vienojošu kultūru, kas veido Latvijas identitāti. Latgale ir viens no šiem novadiem, kuram ir atšķirīgs tēls un identitāte no pārējās Latvijas teritorijas.

Kultūras mantojumam ir īpaša nozīme lauku rajonos, kur jūtama pamestības ietekme, samazinās iedzīvotāju skaits un vērojama ekonomiskā stagnācija, lai gan lauku rajoni veido 90 % no Eiropas teritorijas⁴³

Ir ļoti nozīmīgi, ka Eiropas Savienība rūpējas par kultūras mantojuma saglabāšanu, jo tas palīdz nesabojāt un nezaudēt esošās vērtības, kā arī palīdz saglabāt autentiskumu.

Pētot kultūrvidi Latvijā, var saskatīt dažādu politisko, ekonomisko un kultūras strāvotāju sakausēšanās fenomenu, kas izveidojies ilgā vēsturiskā periodā. Šie dinamiskie procesi ir atstājuši lielu ietekmi uz kultūras mantojuma veidošanos.⁴⁴ „Mantojums ietver jebkuru dabiski vai mākslīgi radītu vietu, celtni, vai vietu, kas ir nozīmīga reģiona iedzīvotājiem.” Šī mantojuma definīcija uzsver sociālo nozīmi un vērtības. Šīs nozīmes un vērtības parasti tiek saistītas ar identitāti un atmiņu (re)konstruēšanu. Saskaņā ar šo definīciju, mantojums var būt jebkas. Tam tikai ir jābūt nozīmīgam vietējiem iedzīvotājiem. Tomēr, acīmredzami, ne viss ir kultūras mantojums, jo ne viss kļūst par mantojumu.⁴⁵

2.1. Nemateriālais kultūras mantojums

Nemateriālais kultūras mantojums – 2003. gadā pieņemtā UNESCO Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu, kuru ir ratificējusi arī Latvijas Republika⁴⁶, atzīst paražas, spēles un mutvārdu izpausmes formas, zināšanas un prasmes, kā arī ar tiem saistītus instrumentus, priekšmetus, artefaktus un kultūrtelpas, ko kopienas, grupas un, dažos gadījumos, indivīdi atzīst par sava kultūras mantojuma daļu. Šo

⁴³Sifunakis, Nikolaos. *Par Eiropas dabas un arhitektūras kultūras mantojuma aizsardzību lauku un salu iedzīvotāju kopienās (2006/2050(INI))*. Ziņojuma projekts. 2006. gada 5.maijā. Pieejams: http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/pr/610/610290/610290lv.pdf [skatīts 2015. 15. maijā]. 4.lpp.

⁴⁴Leitis, Ēriks. *Ekotūrisms Latvijā: problēmas un risinājumi ilgtspējīgas tūrisma nozares pilnveidošanā*. Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds. 2012. 114. lpp.

⁴⁵ Richards, Greg. *Cultural tourism, Global and Local Perspectives*. The Haworth Hospitality Press. 2007. 170.lpp.

⁴⁶UNESCO konvencijas, kuras ratificējusi Latvijas Republika.

Pieejams:<http://www.unesco.lv/lv/dokumenti/konvencijas-2/konvencijas-1/> [skatīts 2015, 15. maijā].

nemateriālo kultūras mantojumu (turpmāk: NKM), kas tiek nodots no paaudzes paaudzē, kopienas un grupas nemitīgi rada no jauna atkarībā no apkārtējās vides, mijiedarbībā ar dabu un savu vēsturi, un tas veido viņās identitātes un pēctecības izjūtu, tādējādi veicinot cieņu pret kultūras daudzveidību un cilvēka radošo darbību. NKM cita starpā izpaužas arī kā mutvārdu tradīcijas un izpausmes, ieskaitot valodu kā nemateriālā kultūras mantojuma nesēju, izpildītāj mākslas, paražas, rituāli un svētki, zināšanas un prasmes, kas saistītas ar dabu un Visumu, tradicionālās amatniecības prasmes.⁴⁷

NKM aizsardzība nākotnē saistāma ne tikai ar izzūdošo NKM vērtību dokumentēšanu, bet galvenokārt ar tā mērķtiecīgu saglabāšanu sabiedrībā, veicinot NKM vērtību dzīvotspēju, kas ietver to popularizēšanu, vērtības nostiprināšanu, tālāk nodošanu, it īpaši ar formālās un neformālās izglītības palīdzību, kā arī dažādu kultūrvēsturisko NKM formu atjaunošanu vai atdzīvināšanu mūsdienu kultūrvidē.⁴⁸

Nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana galvenokārt ir nozīmīga sabiedrībai. To pierāda izveidojušās neformālās grupas katrā reģionā, kuras ieņem ikdienas lomu sabiedrības dzīvē un kultūras vidē. Par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu ir atbildīgas ne tikai Eiropas savienības institūcijas, bet arī katra pašvaldība. Nemateriālais kultūras mantojums ir īpaši svarīgs sabiedrībai, amatieru pašdarbībai. Mazāko tautību kultūras izcelšanai un godāšanai. Dažādām neformālām kustībām, folkloras grupām, deju kolektīviem, ansambļiem u.c. Īpašo prasmju pratēji, kuri pārdod savas nemateriālā kultūras mantojuma zināšanas grupām, vai indivīdiem. Samazinoties mazākumtautībām, zūd arī mantojuma pārmantošanas iespējas. Jāatzīmē, ka arī globalizācija spēcīgi ietekmē kultūru. Jaunieši spiesti pamest dzimtās mājas, lai dotos uz lielpilsētām, vai pat ārpus Latvijas robežām, tāpēc pārmantotāju skaits krasi sarūk. Taču tā kā dabiskā pārmantojamība ir samazinājusies, ir attīstījušās citas nemateriālā kultūras mantojuma nodošanas formas. Izveidojušās folkloras grupas, deju kolektīvi, kapelas, ansambļi, kas tādā veidā veicina savu lokālo tradīciju saglabāšanos.⁴⁹

Latvija ir pievienojusies Konvencijai par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu. Tāpēc pašvaldību pienākumos ir atbalstīt jaunradi un tradīcijas. Vispopulārāk tiek atbalstīti dziesmu un deju svētki, kam par iemeslu varētu būt arī valsts iniciatīva.

⁴⁷*Koncepcija par Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu.* Ministru Kabineta rīkojums Nr.880.Rīgā 2008.gada 23. decembrī. Pieejams: KMKonc_191108.doc [skatīts 2015. 15.maijā]. 4.lpp.

⁴⁸*Turpat*, 8. lpp.

⁴⁹*Turpat*, 9. lpp.

2.2. Materiālais kultūras mantojums

Latvijas materiālais kultūras mantojums sastāv no arhitektūras mantojuma, arheoloģijas mantojuma, monumentālās, sakrālās un lietišķās mākslas mantojuma, industriālā mantojuma un zemūdens mantojuma.⁵⁰

Kultūras un dabas mantojumam arvien vairāk draud izzušana, ko izsauc ne tikai tradicionāli bojājumi, bet arī sociālās un ekonomiskās dzīves attīstība, kas tos vēl padziļina ar bīstamākām un graužošākām parādībām.⁵¹ Jebkuras kultūras vērtības vai dabas objekta bojāšanās vai izzušana ir kaitīgs zaudējums visām pasaules tautām.⁵² Kultūras mantojums kā daudzveidību veicinošs faktors mazina saspīlējumu sabiedrībā un līdz ar to nostiprina drošību kā augstākās prioritātes sociālo vērtību.⁵³

Svarīgi atzīmēt, ka pateicoties materiālā kultūras mantojuma saglabāšanai, tiek saglabāts autentiskums. Cieņa pret kultūras daudzveidību ir kopējā Eiropas vērtība, kas vieno ES dalībvalstis. Tādēļ kultūras mantojuma daudzveidības saglabāšana un attīstība ir viena no šīs valstu savienības prioritātēm.⁵⁴ Eiropa noteikti var lepoties ar bagātīgo kultūras mantojumu, katrai valstij un pat lokācijai ir atstāts kāds mantojums. Latgale nav izņēmums, šeit ir plašs gan materiālais, gan nemateriālais kultūras mantojums, kurš joprojām tiek aktīvi izmantots. Infrastruktūrai attīstoties, tik un tā tiek domāts par kultūras mantojuma saglabāšanu. Piemēram, Austrumlatvijas radošo pakalpojumu centrs „Zeimuļš” atrodas blakus pilskalnam, kurā atrodas Livonijas laika pilsdrupas. Šī celtnie ir moderna taču veido ekoloģisku un videi draudzīgu tēlu, kas izceļ pilskalnu un saplūst ar to. Pilskalns ir viens no tūrisma apskates objektiem, taču pateicoties šai celtnie blakus, tas rod jaunu, modernāku tēlu, saglabājot savu esamību un vērtību. Tas ir lielisks piemērs tam, kā var uzlabot infrastruktūru, uzlabot un atjaunot kultūras tūrisma objektu saglabājot kultūras mantojumu.

Kultūras piemineklis vienmēr ir bijis viens no tveramākajiem cilvēka darbības un iedarbības uz apkārtējo vidi rezultātiem, tas ir būtisks kultūrvides elements. Cilvēka radītās

⁵⁰Pūķis, Māris. *Kultūras mantojuma sociālā un ekonomiskā loma*. 11.lpp.

⁵¹*Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību*. Saeima. Stājās spēkā 1997.gada 26. februārī. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=42381> [skatīts 2015. 15.maijā].

⁵²Turpat.

⁵³Pūķis, Māris. *Kultūras mantojuma sociālā un ekonomiskā loma*. 3.lpp.

⁵⁴Turpat, 13.lpp.

vērtības ir materializētas konkrētā vidē un reāli tveramas, tāpat tās iespējams reproducēt un demonstrēt. Pieminekļos ietvertā estētiskā un vēsturiskā informācija ir apjomīga, daudzpakāpju, pievilcīga un saistoša izziņas procesā un tāpēc līdzās estētiskajam, filozofiskajam, ekonomiskajam u.c. aspektiem rekomendējama izmantošanai kultūrvides apzināšanā.⁵⁵

2.3. Kultūras mantojums Latgales novadā

Latgale - saukta "zilo ezeru zeme", krāšņas ainavas, neskarta daba. Skaistā, baltā Aglonas bazilika ir katoļticības centrs. Šī novada iemītnieki ir slaveni ar savu dzīvesprieku un sirsnību, latgaliešu dialektu un svētku svinēšanas tradīcijām.⁵⁶ Latgale tūristus sveicina ar saviem gleznainajiem dabas skatiem: paugurainās mozaīkveida ainavas ar daudziem ezeriem, mežiem un pakalniem, kā arī ģeoloģiskie objekti - dižakmeņi (Latvijas lielākais dižakmens atrodas Nīcgalē (130 m3), gravas, kraujas. Latgales kultūrainavai raksturīgi ir krucifiksi ceļmalā, baltie dievnamu torņi pāri siliem, pilskalni, muižas un pilis.⁵⁷

Latgale ir vienīgais Latvijas reģions, kas lepojas ar savu atšķirīgu, joprojām plaši lietotu latviešu valodas vēsturisko paveidu – latgaliešu valodu, kā arī dominējošo reliģiju - katoļticību. Valoda un reliģija lielā mērā nosaka latgaliešu atšķirīgo mentalitāti un spēcīgās tradīcijas.⁵⁸ Latgale izceļas ar to, ka ikdienā tiek izmantota latgaliešu valoda, kas raisa lielu interesi tūristu vidū. Tieši atšķirīgās valodas izmantojums veido tēlu šim novadam, bet vietējiem iedzīvotājiem tas dod piederības un identitātes sajūtu. Valoda joprojām tiek izmantota, saglabāta un pārmantota starp paaudzēm. Taču emigrācijas dēļ pastāv risks zaudēt šo kultūras mantojuma daļu. Kultūras tūrisms var kalpot kā instruments Latgales kultūras mantojuma saglabāšanā.

⁵⁵Leitis, Ēriks. *Ekotūrisms Latvijā: problēmas un risinājumi ilgtspējīgas tūrisma nozares pilnveidošanā..* 115.lpp.

⁵⁶Latvija. Lauku ceļotājs. Pieejams: http://www.celotajs.lv/cont/cntr/dest/destination_latvia_lv.html?lang=lv [skatīts 2015. 15.maijā].

⁵⁷Latgale. Latgales reģionu attīstības portāls. 2004. Pieejams: <http://www.latreg.lv/pub/default.php?lapa=81&oid=100> [skatīts 2015. 15.maijā].

⁵⁸Latgale. Latvia. Best enjoyed slowly. Pieejams: <http://www.latvia.travel/lv/raksts/latgale> [skatīts 2015. 15.maijā].

Kultūras mantojums un kultūras daudzveidība ir viens no ilgtspējīgas un līdzsvarotas valsts teritorijas attīstības nosacījumiem.⁵⁹ Izpētot Latvijas nākotnes telpiskās struktūras plānu, var secināt, ka Latgale ieņems svarīgu lomu Latvijas attīstībā. Daugavpils pilsētā tiek paredzēts uzbūvēt Nacionālās nozīmes lidostu, kā arī tā būs Baltijas jūras reģiona līmeņa attīstības centrs. Kā vēl viens Nacionālās attīstības centrs būs Rēzekne, taču reģionālās nozīmes attīstības centri būs Ludza, Preiļi, Līvāni, Krāslava un Balvi. Svarīgi, ka Latgales novadā ir starptautiskās nozīmes transporta koridori, kuri ved uz Sanktpēterburgu, Maskavu, Vitebsku un Viļņu. Kā arī Latgalē būs gan Austrumu pierobežas teritorija, gan lauku attīstības teritorijas, kā arī dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju koncentrācijas teritorijas. Latgaliskā kultūrtelpa var pretendēt uz UNESCO līmeņa nemateriālā kultūras mantojuma statusu. Tas palīdzētu iegūt Latgales atpazīstamību.⁶⁰

Kultūras un dabas mantojums ir ne tikai katras tautas, bet visas cilvēces nenovērtējama un neaizstājama bagātība. Nolietojuma vai izzušanas dēļ zaudējot kādu šīs visaugstāk novērtētās bagātības daļu, noplicinās visu pasaules cilvēku mantojums. Daļu no mantojuma tā ārkārtīgi vērtīgo īpašību dēļ var uzskatīt par “īpašas nozīmes universālu vērtību”, kuru tādēļ ir vērts īpaši aizsargāt no briesmām, kas aizvien vairāk to apdraud.⁶¹

Daugavas loki šobrīd atrodas UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālajā sarakstā – sperts pirmais solis, lai to atzītu starptautiski. Daudzveidīgā daba, kas izveidojusies pirms 13–15 tūkstošiem gadu, jūtama arī šodien. Lielā gaura, grieze, mazais ērglis, apodziņš, zaļais krupis un dīķa nakts sikspārnis, kā arī dižkoki, un lielizmēra laukakmeņi, kas sagūluši upes krastos, atrodas Daugavas lokiem raksturīgajā ainavu apvidū.⁶² "Augšdaugava", 2004. gadā atzīts par NATURA 2000 teritoriju, bet 2011. gadā

⁵⁹ *Koncepcija par Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu*. Ministru Kabineta rīkojums Nr.880. Rīgā 2008. gada 23. decembrī. Pieejams: [KMKonc_191108.doc](#) [skatīts 2015. 15.maijā].

⁶⁰ SIA „Grupa 93”. *Rēzeknes pilsētas kultūrtūrisma izpētes atskaite. Kultūrtūrisma attīstības koncepcija*. Rēzekne, 2012.gada septembris. Pieejams: <http://www.sif.gov.lv/nodevumi/nodevumi/4144/Kulturtur-Rez-ESA-FINAL.pdf> [skatīts 2015. 15. maijā]. 101.lpp.

⁶¹ *Operatīvās vadlīnijas Pasaules mantojuma konvencijas īstenošanai*. Apvienoto Nāciju organizācijas izglītības, zinātnes un kultūras organizācija. Pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzības starpvaldību komiteja. 2005.gada 2. septembris. 9.lpp.

⁶² *Daugavas loki*. UNESCO Latvijas Nacionālā komisija. Pieejams: <http://unesco.lv/latvijasdargumi/informacija-par-objektu/nacionali-noverteti-objekti/daugavas-loki/> [skatīts 2015. 15.maijā].

iekļauts UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālajā sarakstā.⁶³ Dabas parks “Daugavas loki” izveidots, lai saglabātu unikālos dabas kompleksus, dabas, kultūrvēstures vērtības un maz pārveidotās savdabīgās ainavas Daugavas augšteces senlejas Naujenes – Krāslavas posmā.⁶⁴

Latgales novads izceļas ar ekoloģiski tīru dabu, tautu, kurai ir senas vēsturiskas saknes, un bagāta vēsture. Taču pastāv risks Latgales iedzīvotāju, kultūras un tautas izzušanai. Tam ir vairāki iemesli, galvenokārt, nesakārtota infrastruktūra un darba vietu trūkums. Plūsma, kura aiziet no Latgales darba vietu trūkuma dēļ, var tikt kompensēta ar tūristiem, kuri vēlas redzēt šo kultūras fenomenu- latgaļu tautu un tās mantojumu.

2.4. Kultūras mantojuma saglabāšanas aspekts Eiropas un Latvijas kultūrpolitikā

Cieņa pret kultūras daudzveidību ir kopējā Eiropas vērtība, kas vieno ES dalībvalstis. Tādēļ kultūras mantojuma daudzveidības saglabāšana un attīstība ir viena no šīs valstu savienības prioritātēm.⁶⁵ Valstīm, kas netiek asociētas ar mega zīmoliem, gandrīz vienīgo iespēju atšķirties un būt konkurētspējīgām sniedz nacionālā identitāte – cilvēki, valoda, kultūra un vērtības.⁶⁶

Pilsētu attīstības procesā ir jāiesakņojas principam „pilsēta iedzīvotājiem, iedzīvotāji – pilsētai”, uzsverot, ka iedzīvotājiem ir ne tikai tiesības uz kvalitatīvu un estētiski pievilcīgu dzīves telpu, bet arī pienākums to pašiem veidot un uzturēt⁶⁷

Eiroparometra 2007. gadā veiktais pētījums „Eiropas kultūras vērtības” raksturo Latviju kā kultūras ziņā aktīvu valsti, kas ir atvērta Eiropas kultūras vērtībām un komunikācijai ar citu valstu kultūrām. Vairāk nekā divas trešdaļas (77%, t.i., tikpat, cik

⁶³*Dabas parks Daugavas loki*. Daugavpils novada Tūrisma informācijas centra oficiālā vietne. Pieejams: <http://www.visitdaugavpils.lv/lv/turisms/dabas-parks-daugavas-loki> [skatīts 2015. 15.maijā].

⁶⁴*Dabas parks Daugavas loki*. Latvia. Best enjoyed slowly. Pieejams: <http://www.latvia.travel/lv/apskates-vieta/dabas-parks-daugavas-loki> [skatīts 2015. 15. maijā].

⁶⁵Pūķis, Māris. *Kultūras mantojuma sociālā un ekonomiskā loma*. 3.lpp.

⁶⁶*Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam*. Latvijas Republikas Saeima. 2010. gada jūnijs. Pieejams: http://baltadaba.lv/wp-content/uploads/2013/04/latvija2030_lv.pdf [skatīts 2015. 15.maijā]. 15.lpp.

⁶⁷Turpat, 16.lpp.

vidēji ES) aptaujāto Latvijas iedzīvotāju atzīst kultūru par sev nozīmīgu jomu.⁶⁸ UNESCO Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu (stājās spēkā 2006.gadā) definē ikvienas dalībvalsts, tai skaitā Latvijas, atbildību par nemateriālā kultūras mantojuma pārmantošanu un kultūras savdabības saglabāšanu kā pretstatu kultūras standartizācijai. Nemateriālā mantojuma pastāvēšana un praktizēšana palīdz veicināt vienu no UNESCO uzdevumiem - kopienas un indivīdu brīvību izpausmes.⁶⁹

Eiropas Komisija 2007.gada 10.maijā publicētajā paziņojumā „Par darba kārtību kultūrai augošas globalizācijas apstākļos”, atzīst, ka kultūra ir ļoti svarīga, lai sasniegtu ES stratēģiskos mērķus – labklājību, solidaritāti un drošību, vienlaikus nodrošinot lielāku līdzdalību starptautiskajā arēnā. Augošas globalizācijas apstākļos: Jāveicina kultūras daudzveidība un starpkultūru dialogs; jāveicina kultūras jaunrade, kas ir sociālo un tehnoloģisko inovāciju pamats, tāpēc arī izaugsmes, konkurētspējas un darbavietu veidošanas virzītājspēks kultūras kā ES ārējo attiecību būtiska elementa stiprināšana.⁷⁰

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam kā viens no mērķiem ir izvirzīta nepieciešamība saglabāt un attīstīt Latvijas kultūras kapitālu un veicināt piederības izjūtu Latvijas kultūras telpai, attīstot sabiedrības radošumā balstītu konkurētspējīgu nacionālo identitāti un veidojot Latvijā kvalitatīvu kultūrvidi. Prioritārie ilgtermiņa rīcības virzieni – piederības izjūtas Latvijas kultūras telpai stiprināšana un radošas sabiedrības veidošana. Stratēģijā uzsvērta kultūras mantojuma potenciāla izmantošana radošā tūrisma attīstībai.⁷¹

Līdzās dabas kapitālam nepietiekami novērtēts un izmantots ir arī Latvijas vietas kapitāls. Izdevīgais ģeogrāfiskais novietojums, apdzīvojuma struktūra un sasniedzamība var kļūt par svarīgu valsts attīstības un konkurētspējas priekšrocību. Rīgai jākļūst par nozīmīgu kultūras, biznesa un tūrisma centru Ziemeļeiropā, savukārt, īstenojot valsts teritorijas poli centriskas attīstības modeli, jāpalielina nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru potenciāls un pilsētu loma. Pilsētu un lauku funkcionālai sasaistei kļūstot ciešākai, veidosies savstarpēji papildinoša pilsētu un lauku mijiedarbība. Neatkarīgi no

⁶⁸Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam. Latvijas Republikas Saeima. 2010. gada jūnijs.13.lpp.

⁶⁹SIA „Grupa 93”.Rēzeknes pilsētas kultūrtūrisma izpētes atskaite. Kultūrtūrisma attīstības koncepcija. Rēzekne, 2012.gada septembris. 101.lpp.

⁷⁰Turpat.

⁷¹Turpat, 102.lpp.

ģeogrāfiskās atrašanās vietas, teritoriju konkurētspēju un pievilcību noteiks to iespējas piedāvāt kvalitatīvu un pievilcīgu dzīves vidi, kā arī plašu sabiedrisko pakalpojumu klāstu.⁷²

UNESCO Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu (stājās spēkā 2006.gadā) definē ikvienas dalībvalsts, tai skaitā Latvijas, atbildību par nemateriālā kultūras mantojuma pārmantošanu un kultūras savdabības saglabāšanu kā pretstatu kultūras standartizācijai. Nemateriālā mantojuma pastāvēšana un praktizēšana palīdz veicināt vienu no UNESCO uzdevumiem - kopienu un indivīdu brīvu radošu izpaušanos.⁷³

Analizējot Latvijas nākotnes telpiskās struktūras plānu, var secināt, ka Latgale ieņems svarīgu lomu Latvijas attīstībā. Daugavpils pilsētā tiek paredzēts uzbūvēt Nacionālās nozīmes lidostu, kā arī tā būs Baltijas jūras reģiona līmeņa attīstības centrs. Kā vēl viens Nacionālās attīstības centrs būs Rēzekne, taču reģionālās nozīmes attīstības centri būs Ludza, Preiļi, Līvāni, Krāslava un Balvi. Svarīgi, ka Latgales novadā ir starptautiskās nozīmes transporta koridori, kuri ved uz Sanktpēterburgu, Maskavu, Vitebsku un Viļņu. Kā arī Latgalē būs gan Austrumu pierobežas teritorija, gan lauku attīstības teritorijas, kā arī dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju koncentrācijas teritorijas. Tikai attīstītā infrastruktūrā var veidoties kvalitatīvs tūrisma piedāvājums, tāpēc, lai izvērtētu perspektīvas Latgales tūrisma attīstībā, ir svarīgi noskaidrot novada attīstības plānu. Kā arī, Latgale atrodas ģeogrāfiski izdevīgā vietā, attīstot ceļus, tiek paplašināts tirgus.

2.5. Kultūras mantojums kā tūrisma objekts

Cieņa pret kultūras daudzveidību ir kopējā Eiropas vērtība, kas vieno ES dalībvalstis. Tādēļ kultūras mantojuma daudzveidības saglabāšana un attīstība ir viena no šīs valstu savienības prioritātēm.⁷⁴ Valstīm, kas netiek asociētas ar mega zīmoliem, gandrīz vienīgo iespēju atšķirties un būt konkurētspējīgām sniedz nacionālā identitāte – cilvēki, valoda, kultūra un vērtības.⁷⁵

⁷²Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam. 11.lpp.

⁷³ SIA „Grupa 93”. Rēzeknes pilsētas kultūrtūrisma izpētes atskaite. Kultūrtūrisma attīstības koncepcija. 101.lpp.

⁷⁴Pūķis, Māris. Kultūras mantojuma sociālā un ekonomiskā loma. 3.lpp.

⁷⁵Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam. 15.lpp.

Pilsētu attīstības procesā ir jāiesakņojas principam „pilsēta iedzīvotājiem, iedzīvotāji – pilsētai”, uzsverot, ka iedzīvotājiem ir ne tikai tiesības uz kvalitatīvu un estētiski pievilcīgu dzīves telpu, bet arī pienākums to pašiem veidot un uzturēt⁷⁶

Eiropa barometra 2007. gadā veiktais pētījums „Eiropas kultūras vērtības” divas raksturo Latviju kā kultūras ziņā aktīvu valsti, kas ir atvērta Eiropas kultūras vērtībām un komunikācijai ar citu valstu kultūrām. Vairāk nekā divas trešdaļas (77%, t.i. tikpat, cik vidēji ES) aptaujāto Latvijas iedzīvotāju atzīst kultūru par sev nozīmīgu jomu.⁷⁷ UNESCO Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu (stājās spēkā 2006.gadā) definē ikvienas dalībvalsts, tai skaitā Latvijas, atbildību par nemateriālā kultūras mantojuma pārmantošanu un kultūras savdabības saglabāšanu kā pretstatu kultūras standartizācijai. Nemateriālā mantojuma pastāvēšana un praktizēšana palīdz veicināt vienu no UNESCO uzdevumiem - kopienu un indivīdu brīvu radošu izpaušanos.⁷⁸

Eiropas Komisija 2007.gada 10.maijā publicētajā paziņojumā „Par darba kārtību kultūrai augošas globalizācijas apstākļos”, atzīts, ka kultūra ir ļoti svarīga, lai sasniegtu ES stratēģiskos mērķus – labklājību, solidaritāti un drošību, vienlaikus nodrošinot lielāku līdzdalību starptautiskajā arēnā. Augošas globalizācijas apstākļos: Jāveicina kultūras daudzveidība un starpkultūru dialogs; jāveicina kultūras jaunrade, kas ir sociālo un tehnoloģisko inovāciju pamats, tāpēc arī izaugsmes, konkurētspējas un darbavieta veidošanas virzītājspēks kultūras kā ES ārējo attiecību būtiska elementa stiprināšana.⁷⁹

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030.gadam kā viens no mērķiem ir izvirzīta nepieciešamība saglabāt un attīstīt Latvijas kultūras kapitālu un veicināt piederības izjūtu Latvijas kultūras telpai, attīstot sabiedrības radošumā balstītu konkurētspējīgu nacionālo identitāti un veidojot Latvijā kvalitatīvu kultūrvidi. Prioritārie ilgtermiņa rīcības virzieni – piederības izjūtas Latvijas kultūras telpai stiprināšana un radošas sabiedrības veidošana. Stratēģijā uzsvērta kultūras mantojuma potenciāla izmantošana radošā tūrisma attīstībai.⁸⁰

⁷⁶Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam. 16.lpp.

⁷⁷Turpat, 13.lpp.

⁷⁸SIA „Grupa 93”. *Rēzeknes pilsētas kultūrtūrisma izpētes atskaite. Kultūrtūrisma attīstības koncepcija.* 101.lpp.

⁷⁹Turpat.

⁸⁰Turpat, 102.lpp.

Līdzās dabas kapitālam nepietiekami novērtēts un izmantots ir arī Latvijas vietas kapitāls. Izdevīgais ģeogrāfiskais novietojums, apdzīvojuma struktūra un sasniedzamība var kļūt par svarīgu valsts attīstības un konkurētspējas priekšrocību. Rīgai jāklūst par nozīmīgu kultūras, biznesa un tūrisma centru Ziemeļeiropā, savukārt, īstenojot valsts teritorijas poli centriskas attīstības modeli, jāpalielina nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru potenciāls un pilsētu loma. Pilsētu un lauku funkcionālai sasaistei kļūstot ciešākai, veidosies savstarpēji papildinoša pilsētu un lauku mijiedarbība. Neatkarīgi no ģeogrāfiskās atrašanās vietas, teritoriju konkurētspēju un pievilcību noteiks to iespējas piedāvāt kvalitatīvu un pievilcīgu dzīves vidi, kā arī plašu sabiedrisko pakalpojumu klāstu.⁸¹

UNESCO Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu (stājās spēkā 2006.gadā) definē ikvienas dalībvalsts, tai skaitā Latvijas, atbildību par nemateriālā kultūras mantojuma pārmantošanu un kultūras savdabības saglabāšanu kā pretstatu kultūras standartizācijai. Nemateriālā mantojuma pastāvēšana un praktizēšana palīdz veicināt vienu no UNESCO uzdevumiem - kopienu un indivīdu brīvu radošu izpaušanos.⁸²

Analizējot Latvijas nākotnes telpiskās struktūras plānu, var secināt, ka Latgale ieņems svarīgu lomu Latvijas attīstībā. Daugavpils pilsētā tiek paredzēts uzbūvēt Nacionālās nozīmes lidostu, kā arī tā būs Baltijas jūras reģiona līmeņa attīstības centrs. Kā vēl viens Nacionālās attīstības centrs būs Rēzekne, taču reģionālās nozīmes attīstības centri būs Ludza, Preiļi, Līvāni, Krāslava un Balvi. Svarīgi, ka Latgales novadā ir starptautiskās nozīmes transporta koridori, kuri ved uz Sanktpēterburgu, Maskavu, Vitebsku un Viļņu. Kā arī Latgalē būs gan Austrumu pierobežas teritorija, gan lauku attīstības teritorijas, kā arī dabas aizsardzības, ainavu un kultūrvēsturisko teritoriju koncentrācijas teritorijas. Tikai attīstītā infrastruktūrā var veidoties kvalitatīvs tūrisma piedāvājums, tāpēc, lai izvērtētu perspektīvas Latgales tūrisma attīstībā, ir svarīgi noskaidrot novada attīstības plānu. Kā arī, Latgale atrodas ģeogrāfiski izdevīgā vietā, attīstot ceļus, tiek paplašināts tirgus.

⁸¹Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam. Latvijas Republikas Saeima. 2010. gadajūnijs. 11.lpp.

⁸²SIA „Grupa 93”.Rēzeknespilsētaskultūrtūrismaizpētesatskaite. Kultūrtūrismaattīstībaskoncepcija.Rēzekne, 2012.gada septembris. 101.lpp.

3. KULTŪRAS TŪRISMA PIEREDZE LATGALES NOVADĀ

Lai pilnvērtīgāk izpētītu kultūras mantojuma izmantošanu kultūras tūrismā Latgalē, tiks izpētīti un analizēti dažādi avoti, kuri tiešā veidā ir saistīti ar pētāmo problēmu. Izmantojot kvalitatīvo metodi tika veiktas elektroniskās un padziļinātās intervijas. Kā arī interneta aptaujai tiks izmantota kvantitatīvā metode, lai analizētu iegūtos datus.

Trešās nodaļas jautājuma problemātika ir patiesās situācijas izpēte Latgales tūrisma jomā.

3.1. „Lauku ceļotājs” pieredze kultūras tūrisma attīstībā

Šajā apakšnodaļā izmantotas atziņas, kas gūtas padziļinātajā intervijā ar ekspertiem „Lauku ceļotājs” pārstāvi Elīnu Sofiju Kalēju. Transkripciju skatīt 1.pielikumā.

„Lauku ceļotājs” ir Latvijas lauku tūrisma asociācija. Asociācija ir sabiedriska bezpeļņas organizācija, kas apvieno lauku tūrisma uzņēmējus, zemnieku saimniecību, lauku un ciemata māju īpašniekus. Asociācijas mērķis ir attīstīt apkārtējai videi draudzīgu tūrismu Latvijas laukos, kas nozīmē: jaunu darba vietu radīšanu, apkārtnes sakopšanu un lauku ainavas saglabāšanu, saimniecībā saražotas produkcijas noietu, pamata vai papildienākumus lauku uzņēmējiem, ienākumus vietējā pagasta un visas valsts budžetā.⁸³

Intervijas galvenais mērķis bija uzzināt pašreizējo situāciju tūrisma jomā Latgalē, ar kādām problēmām ir jāsaskaras attīstot tūrismu šajā novadā, kādas ir perspektīvas, neizmantotas iespējas un kā ir iespējams uzlabot situāciju.

Intervijā tika noskaidrots, ka pašreizējā situācija Latgales lauku tūrisma attīstībā ir ļoti veiksmīga, lai gan, protams, vēl ir kur augt, attīstīties un pilnveidoties. „Lauku ceļotājs” aktīvi strādā pie vairākiem projektiem, kas palīdz celt kvalitāti tūrisma pakalpojumiem. Tiek piedāvāts iegūt kultūras zīmi „Latviskais mantojums”. Lai šī zīme tiktu piešķirta, ir jāizpilda vairāki noteikti kritēriji. Atbilstību šiem kritērijiem vērtē rūpīgi atlasīta komanda ar Latvijā pazīstamiem kultūras mantojuma jomu ekspertiem- Māra Zālīte - dzejniece un dramaturģe, Janīna Kursīte - Saeimas deputāte, LU profesore, Juris Dambis - Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas vadītājs, Valdis Muktupāvels - LU Humanitāro zinātņu fakultātes Latvistikas un Baltistikas nodaļas Folkloristikas un

⁸³ Bērziņa, Ilze. Karnīte, Raita. *Tūrisms Latvijā, attīstība un perspektīvas, tūrisma satelītkonti*. 55.lpp.

etnoloģijas katedras vadītājs, Gatis Mūrnieks - zīmolvedis, Dziesmu un XV Deju svētku radošais direktors un citi eksperti.⁸⁴ Kultūras zīme „Latviskais mantojums” tiek piešķirta tiem lauku tūrisma uzņēmējiem, kuri saglabā un daudzina latvisko kultūras un sadzīves mantojumu, rādot to apmeklētājiem un nododot tālāk nākamajām paaudzēm.⁸⁵

Intervijā noskaidrojās, ka šī zīmes piešķiršana cilvēkiem raisa spilgtas, aizkustinošas emocijas, kas liek domāt par šāda veida atzīšanas nozīmību. Šī zīme dod kaut ko vairāk, kā tikai atbilstību noteiktiem kritērijiem, bet arī mentālu atbalstu, identitātes, piederības un lepnuma sajūtu. Iespējams, tas arī ir stimuls turpināt saglabāt šo kultūras mantojumu. No 40 saimniecībām, „Latviskais mantojums” zīme Latgales novadā ir piešķirti 12 uzņēmumiem: Keramiķis Valdis Pauliņš, Zirgu sēta „Klajumi”, Dagdas folkloras kopa „Olūteņi”, Aglonas Maizes muzejs, „Juri”- Latgales siers, Polikarpa Čerņavska keramikas māja, Latgales podnieks Ušpelis Aivars un gleznotāja Vēsma Ušpele, Zirgu sēta „Untumi”, Zemnieku saimniecība „Apkalnmājas”, Ludzas amatnieku centrs, Senlaiku mūzikas instrumentu darbnīca, Latgales alus „Kolnasāta”.

Zaļais sertifikāts ir vides kvalitātes zīme lauku tūrismā, ko piešķir vides un tūrisma eksperti kopš 2003. gada. Sertifikāts norāda, ka saimnieki savu tūrisma piedāvājumu pilnveido atbilstoši vides un tūrisma kvalitātes prasībām. No 70 saimniecībām, Latgalē zaļais sertifikāts ir piešķirts 15 naktsmītņiem. Protams, atjaunot vecās naktsmītnes ir dārgāk, kā uzcelt jaunas, kuras atbildīs zaļās saimniecības prasībām. Taču situācija uzlabojas, un tas ir tikai laika jautājums. Lauku ceļotājs ir izveidojis tauriņu sistēmu, kur tiek vērtētas naktsmītnes. Latgalē nav nevienas četru tauriņu mājas, un vispār, Latgalē ir ļoti maz naktsmītņu. Latvijas lauku tūrisma kvalitātes sistēma lauku, ciema, viesu un brīvdienu mājām sastāv no minimālajām prasībām un 4 kvalitātes kategorijām, kur 1. kategorija ir zemākā, bet 4. kategorija – augstākā. Katru kvalitātes kategoriju apzīmē ar attiecīgu simbolu skaitu (1-4 tauriņi). Kvalitātes kritēriji ir iedalīti 6 galvenajās grupās: 1. Telpas, iekārtas un aprīkojums, 2. Apkārtnes, 3. Papildu piedāvājums un pakalpojumi, 4. Klientu apkalpošana, saskarsme, 5. Drošība, 6. Ilgtspējība.⁸⁶ Šīs zaļās mājas nenozīmē, ka

⁸⁴ *Jau trešo reizi lauku tūrisma uzņēmējiem piešķirs zīmi „Latviskais mantojums”*. Lauku ceļotājs. 2014. gada 14. aprīlī. Pieejams: <http://www.celotajs.lv/lv/news/item/view/382> [skatīts 2015. 15. maijā].

⁸⁵ *Jau trešo reizi lauku tūrisma uzņēmējiem piešķirs zīmi „Latviskais mantojums”*. Lauku ceļotājs. 2014. gada 14. Aprīlī.

⁸⁶ *Kvalitātes kategorijas*. Lauku ceļotājs. Pieejams: http://www.celotajs.lv/cont/prof/quality/categories_lv.html [skatīts 2015. 15. maijā].

tās ir kaut kādā veidā labākas, nekā citas naktsmītnes, bet tas norāda uz to, ka šīs mājas ir dabai un videi draudzīgākas. Tajās tiek izmantoti dabīgi materiāli, plastmasa tiek aizstāta ar koku, aizkari tiek izvēlēti piemēram, lina auduma, tiek taupīts ūdens u.t.t. Bet ļoti nozīmīgi ir arī tas, ka tūristiem arī ir jāizglītojas, lai sekmētu tūrisma attīstību. Piemēram, viesu nama saimnieki piedāvā viesiem šķirot atkritumus, novietojot tam nepieciešamās miskastes, taču, ja viesis to nevēlas darīt, arī māju saimniekam zūd interese.

Aizvien populārāks kļūst kulinārais mantojums, kā rezultātā tika izveidotikulinārie ceļi. To mērķis ir iepazīstināt ar kultūras mantojumu, ko piedāvā ēdienu gatavošana. Ēdieni var būt ne tikai tradicionāli, bet arī mūsdienīgi, taču piederēt pie kāda reģiona kultūras. Taču, kā intervijā tika minēts, lai veiksmīgi pārdotu šo tūrisma produktu, saimniekiem ir jābūt ne tikai sava amata pratējiem, bet arī jāprot domāt kā uzņēmējam. Elīna Sofija Kalēja komentēja, ka tagad situācija ir uzlabojusies tūrisma jomā, tādā ziņā, ka cilvēki vairs neuztver viens otru kā konkurentu, bet ir sākuši sadarboties. Piemēram, ja viesu nama saimnieks nevar uzņemt lielu skaitu viesu, jo nepietiek guļvietu, viņš sadarbojas ar kaimiņos esošo viesu namu. Tādā veidā visi ir ieguvēji. Vai arī, kad tiek pasniegti ēdieni, ir jāpiedomā pie tā, ko liek galdā. Ir jāizmanto to, kas ir apkārt- amatnieku darinājumus (traukus, podus, grozus u.t.t.), ekoloģisko pārtiku, folkloras kopas u.t.t., tādā veidā tas dod ne tikai ekonomisko labumu, bet sniedz motivāciju, iecietību un sadarbību. „Lauku ceļotājs” izveidotajā kulinārajā kartē ir atrodami 10 kulinārie ceļojumi maršruti, no kuriem tikai viens ir pa Latgali, kopā ir 178 krodziņi, restorāni, kafejnīcas, viesu mājas, no kurām Latgalē ir 24.

Ne tikai Latgalē, bet Latvijā kopumā, netiek plaši izmantota arhitektūra, jo tās restaurācija prasa lielus finansiālus līdzekļus. Tomēr tie, kuriem tas kultūras mantojums ir nozīmīgāks, tie cenšas restaurēt un saglabāt. Taču bieži zūd autentiskums, jo tiek atjaunots tā, lai būtu ērtāk un funkcionālāk.

Vēl intervijā tika noskaidrots, ka ļoti svarīgi ir izmantot latgaļu valodu, jo tas arī dod nepieciešamo un gaidāmo atmosfēru un veido tēlu. Preiļos ir lielveikals „Ūga”, kurā norādes ir latgaliešu valodā, piemēram, „pīns, sipisnīks, sīrs, svīksteņš”⁸⁷ (tulk. piens, biezpiens, siers, sviests). Uz šādām lietām norāda Elīna Sofija Kalēja, sakot, ka latgaliešu

⁸⁷Preiļos veikalā var nopirkt sipisnīku un svīksteņu. Portāls nra.lv. 2014. gada 19.augusts. Pieejams: <http://nra.lv/ekonomika/latvija/123511-preilos-veikala-var-nopirkt-sipisniku-un-svikstenu.htm> [skatīts 2015. 15.maijā].

valoda ir jāizmanto plašāk, jāraksta bukletos, ēdienkartēs, norādēs. Jāpiebilst, ka pa mazām tas arī notiek, piemēram, Malnavā, kura atrodas Kārsavas novadā, ceļa zīmes ir 2 valodās, latviešu un latgaliešu.

„Lauku ceļotājs” plāno izveidot draudzīgus tūrisma piedāvājumus senioriem. Tas ir tāpēc, lai piesaistītu maksātspējīgos tūristus no ārzemēm, kā arī piedāvātu iespējas vietējiem senioriem apceļot Latviju un tajā skaitā arī Latgali. Sertifikāts tam netiks veidots, taču atzīmēts kartēs ar kādu piktogrammu gan. Kā arī tiks izveidots labsajūtu tūrisms. Tas ietvers sevī spa, saunas. Ekoloģiskā vide, kuru mēs varam piedāvāt, un kura ir pieprasīta no Āzijas, Vācijas un Skandināvijas tūristiem. Pie viņiem nav šādas ekoloģiskas, klusas vides, kur ir maz cilvēku. Šajās valstīs ir urbanizācija, tāpēc klajumi un meži ir tas, ko Latvija un Latgale var piedāvāt. Āzijas tūristiem ļoti patīk iespēja iziet klajā laukā un nesastapt cilvēkus.

Uz Latgali vairāk arī vēlas braukt no Krievijas, ja agrāk izvēlējās braukt pie jūras, tad tagad ir interese īrēt viesu namiņu pie dabas, kur ir plašums, miers. 90% no lauku tūrisma ceļotājiem ir vietējie iedzīvotāji, jo tie ceļo visu gadu. Ārzemju tūristi brauc siltajā laikā. Kā arī lielu grupu sastāda ārzemju latvieši, kuriem šeit vairs nav māju. Bieži tiek svinētas kāzas, īrēti viesu namiņi dzīvošanai.

Uz jautājumu par to, vai jauniešu iesaiste tūrismā palīdzētu saglabāt kultūras mantojumu, Elīna Sofija Kalēja atbildēja, ka formas tam varētu būt dažādas. Lai jaunieši vairāk iesaistītos kultūras mantojuma pārmantojamībā, izzināšanā un aktīvi piedalītos tā izpētē, ir jādod kāds virziens no malas, vai tās būtu pašvaldības, skolas, augstskolas, paši meistari. Jo ir liela problēma, ka meistari kļūst veci un nav vairs kam nodod savas zināšanas, tādā veidā šis mantojums izzūd.

Intervijas nobeigumā, Elīna Sofija Kalēja dalījās iespaidots, kādas Latgales tūrisma vietas viņai palikušas atmiņā visspilgtāk un ko viņa varētu ieteikt apmeklēt tūristam, kurš nekad nav viesojies Latgales novadā. Kā pirmo viņa minēja Igauņu ģimeni, kuri izgatavo mūzikas instrumentus. Kā ekselentas vietas novērtēja saimniecības „Latgales alus” un „Latgales siers”, kurā ir padomāts gan par tērpiem, restaurēta māja un bērzu birzis ar govīm. Šie objekti ir pārdomāti un tiem vēl ir perspektīvas iespējas. Kā nākamo vietu, ko aplūkot, Elīna ieteica maizes muzeju Aglonā. Pie Lubānas ezera ir viesu nams ar skaistu skatu uz ezeru un melno pirti. Šīs vietas saimnieks kūpina zivis, kuras tiek plaši pārdotas arī citviet Latvijā. Spilgts piemērs ir pierobežas pusē zemnieku saimniecība „Klajumi”, kur saimniece Ilze Stabulniece aktīvi paplašinās un strādā. Šajā saimniecībā ir gan zirgi, gan

pajūgi, atjaunota brīvdienu māja, kā arī atjauno sagravušās brīvdienu mājas. Saimniece vēl mēģina atpirkt zemes no ārzemniekiem, kurās viņa atjauno mājas.

3.2. Dabas takas Latgalē

Aktīva atpūta pie dabas arī pieder pie kultūras tūrisma. Tā ir lieliska alternatīva ceļošanai, dabas takas dod iespēju aizbēgt no pilsētas trokšņa, ceļot, iepazīt jaunu, doties piedzīvojumā, tas prasa maz finansiālu izdevumu, kā arī šādi ceļojot, tūrists pats nosaka ceļojuma ilgumu.

Mājas lapas ar dabas takām - dodies.lv autori ir ģimene- Normunds, Nora un mazais Oliveris. Kuri sākotnēji bija izveidojuši karti priekš sevis, tāpēc vērtējot takas un objektus, viņi balstās pēc pašu kritērijiem, no ceļotāju skatījuma- par to, kā izdodas atrast taku, vai ir iespēja piebraukt ar mašīnu un citas noderīgas vajadzības. Dodies.lv mājas lapā ir atrodamā karte, kurā ir atzīmētas „dabas takas”, „skatu torņi”, „parki”, „piknika un telšu vietas”. Dabas taka ir termins, kas apzīmē dabā skaidri marķētu aplūguma maršrutu, kurš veidots ar mērķi iepazīt dabu. "Dabas Taka" pieejama jebkurā diennakts laikā un ir bez maksas. Dabas taka parasti ir ierīkota tā, lai tās apmeklējumus nekaitētu dabai - ierīkoti tiltiņi pāri strautiem vai gravām, laipas pāri mitrām vietām, ir konkrēta atpūtas vieta ar ugunsкура vietu, lai takas apmeklētāji tādas neierīkotu pēc saviem ieskatiem. Dabas takas sākumā ir informācijas stends ar maršruta karti, sastopamajiem apskates objektiem, piknika galdu atrašanās vietām un paredzamo apmeklējuma garumu.⁸⁸ Elektroniskās intervija ir atrodamā 2. pielikumā.

Maršrutu portālā atrodamā karte ir unikāla ar to, ka tajā ir apvienoti Dabas aizsardzības pārvaldes, Latvijas valsts mežu, pašvaldību un skolēnu veidotās takas vienā kartē. Ar pelēko krāsu apzīmētās takas dodies.lv ģimene nav izpētījusi personīgi, taču ar zaļo krāsu atzīmētās gan. Tādā veidā ar savu piemēru viņi mudina arī citus brīvdienas pavadīt pie dabas. Intervijā viņi atzīst, ka šobrīd Latvijā populārāka atpūtas vieta brīvdienās, diemžēl, ir lielveikals, taču viss mainās uz labo pusi. Facebook.com izveidotajā lapā viņiem ir vairāk kā divi tūkstoši sekotāju, un ar katru dienu to paliek ar vien vairāk. Ģimene atzīst, ka situācija uzlabojas un aktīvās atpūtas piekritēju pie dabas paliek ar vien vairāk, cerams, ka pēc pāris gadiem tiks sasniegts Skandināvijas līmenis, kad brīvdienas

⁸⁸Par dabas takām. dodies.lv. Pieejams: <http://dodies.lv/par.php#> [skatīts 2015. 15.maijā].

pavadīt pie dabas ir pilnīgi normāli un pašsaprotami. Šobrīd Latvijā ir daudz interesantu vietu, ko apskatīt, turklāt daudzās ir ierīkota infrastruktūra, tāpēc pat nejaušiem tūristiem nav jāuztraucas par maršrutu. Dabas taku kartē ir atrodamas vairākas labiekārtotas dabas takas, kuras ir lielisks veids, kā iepazīt dabu pamazām. Dodamies.lv cenšas lauzt stereotipu, ka ja cilvēks dodas pie dabas, tad tas ir uz trīs dienām, ar mugursomu uz pleciem un ceļš ved pa uzbērumu gar dzelzceļu. Galvenais, ko ceļotāji gūst brīvdienās pie dabas ir svaigs gaiss, dabas skaistums un miers. Viņi citē arī Amerikas dabas parka pionieri Džonu Mjūriju "Katram ir nepieciešams skaistums, tāpat kā maize. Vietas kur atpūsties un kurās daba dziedē, un dod spēku kā ķermenim, tā dvēselei."

Dodies.lv stāsta, ka Dabas aizsardzības pārvalde Latgalē ir ieviesusi daudz lielisku dabas taku ar attīstītu infrastruktūru. Latgale ir viens no vislabāk iekārtotajiem reģioniem. Piemēram, Zemgalē, dabas taku gandrīz vispār nav. Paši vēl nav apmeklējuši daudzas vietas Latgales novadā, taču nesen bijuši Cirīša ezera upursalā, kā arī dzirdējuši, ka Grebļa kalns ir fantastiska vieta.

Ja pēta dodies.lv publicēto karti, tad var secināt, ka visvairāk dabas taku ir Vidzemē, lai gan arī Latgalē ir ko redzēt, un kā arī intervijā tika noskaidrots, šīs takas ir ļoti kvalitatīvas. Toties Latgalē ir daudz skatu torņi. Arī piknika vietu netrūkst. Taču veloceļš Latgalē ir izveidots tikai viens, Ilūkstes novadā „Dvietes aplis”- tas ir 50km garš aplis, kurā kā apskates objekti ir iekļauti: Ilūkstes pilsēta, Dvietes senleja, Skuķu un Dvietes ezeri, Dvietes senlejas informācijas centrs „Gulbji”, ekspozīcija koka priekšmets Dvietes palienes salā, Akmeņupes dabas taka, Bebreņu katoļu baznīca, Bebreņu muiža, Dvietes magazīna klēts, Dvietes muiža un Pilskalnes Siguldiņa.⁸⁹

Izveidotā lapa ar karti ir lielisks paraugs tam, cik bagātīgs dabas mantojums ir Latgalē. Vēl ir daudz iespēju attīstīt aktīvo tūrismu šajā novadā, uzbūvējot jaunus skatu torņus, veidojot takas un velo takas, kā arī piknika vietas un naktsmītnes.

⁸⁹Latgale. Maršruts. Arvelo pa Dvietes palienes parku .Lauku ceļotājs. Pieejams: <https://dl.dropboxusercontent.com/u/363993/CDN/velo/dviete.pdf> [skatīts 2015. 15.maijā].

3.3. Ceļotāju grupas „Pie dabas” iespāidi par tūrisu Latgalē

Dabas draugu organizācija "Pie Dabas" apvieno nelielu pulciņu draudzīgu cilvēku, kuriem vienkārši patīk doties pie dabas. Prom no kņadas, smaku un trokšņu pārņemtas pilsētas.⁹⁰

Tīmekļa vietnē *facebook.com* ir izveidota lapa “pie dabas”, kur var sekot šīs grupas jaunumiem. No līdz šim publicētajiem 16 veiktajiem maršrutiem, 2 no tiem ir bijuši Latgalē. Abas reizes ceļošana notika ar velosipēdiem, nakšņojot teltīs.

Intervijas mērķis bija noskaidrot iespāidus un atsauksmes par tūrisma iespējām Latgalē. Tika veikta elektroniskā intervija ar „Pie dabas” pārstāvi Oskaru Rozenbergu. Intervija atrodama 3.pielikumā.

Par to, ar ko asociējas Latgales novads, Oskars atbild, ka Latgale viņam asociējas ar - vietu kurai ir specifiskas kultūras tradīcijas, neskarta un skaista daba, ezeru pārpilnība, pamesti ciemati, skaistas baznīcas, slāviska vide, atsaucīgi cilvēki pilsētās un it īpaši lauku vietās. Rēzekne tiek raksturota kā mūsdienīga pilsēta, Daugavpils asociējas ar Rotko centru, pilsētas centrs asociējas ar miniatūru Rīgas centru. Aglona, kā Latvijas ticības pilsēta, bet Ludza, kā neliela, bet ļoti skaista pilsēta kalnainā vietā. Latgales dabu raksturo kā ezeru zemi, kur ir nomaļas un neskartas skaistas vietas. „Esot Latgalē, šķiet, ka laiks tur iet mazliet lēnāk.”

Lai uzzinātu, kas ir jāuzlabo tūrisma objektu pieejamība, ir jānoskaidro pēc kādiem kritērijiem tūristi veido maršrutus. 1. Sabiedriskais transports un iespēja vest velosipēdu

2. Apskates objekti - pilsētas, ezeri, baznīcas, dižkoki, senas muižas un parki, ceļi kas ved caur nomaļiem mežiem, citas ievērtības cienīgas vietas.

3. Kempinga un nakšņošanas iespējas (teltī)

4. Veicamais attālums (km)

Infrastruktūra ietekmē ceļotājus. Kā problēma ir atbilstošu norāžu un karšu eksistēšana. Vienā no ceļojumiem pa Dienvidlatgali, Daugavas loku atpūtas vietu nakšņošanai nav bijis viegli atrast. Kā arī piebraucamais ceļš vietām ved caur māju sētām. Velobraucieni pārsvarā notiek pa grantētiem ceļiem, šajā aspektā Oskars piebilst, ka ceļi bieži vien nav greiderēti un rodas problēmas veiksmīgi pārvietoties ar velosipēdu.

⁹⁰*Pie dabas*. Ejampiedabas.lv. Pieejams: <http://www.ejampiedabas.lv/> [skatīts 2015. 15.maijā].

Ideāls ceļojums pa Latgali tiek raksturots, kā viena nedēļa, kas ietveru gan velosipēdu, gan braukšanu ar laivām un iešanu ar kājām. Ieturēt maltīti vietējās kafejnīcās, taču labprāt arī izmantotu iespēju nogaršot lauku mājas labumus, ja vien būtu pieejama informācija par šādām iespējām. Jau iepriekš, vienā no braucieniem tika apmeklēta podnieka darbnīca, kur saimnieks iepazīstināja ar savu amatu un ierādīja telts vietas.

No intervijas var secināt, ka tūristus piesaista Latgales daba, vide, tēls, kuru veido latgaliešu valoda, autentiskums un vietējie iedzīvotāji. Taču galamērķi pamatā nosaka infrastruktūra un tūrisma objektu pieejamība.

3.4. Latgales tēls dokumentālajā filmā „Pazust Latgalē”

Latgales tēla veidošana ir nozīmīgs faktors tūrisma attīstībā. Publicitātes un filmas veido kopējo iespaidu par novadu plašākai sabiedrībai. Lai noskaidrotu pašu veidotāju motivāciju un iespaidus par Latgales novadu, tika veikta elektroniskā intervija, kura atrodama 4. pielikumā.

Dokumentālā piedzīvojumu filma „Pazust Latgalē” ir 52 minūšu garš stāsts par to, kā četru galveno ekstrēmo sporta veidu dalībnieki apvienojās, lai kopīgi dotos piedzīvojumā tepat dzimtajā Latvijā. Filma tapusi 2015. gadā, tās veidotājs ir Kaspars Kursišs, producenti Gusts Ošmucnieks, Kaspars Alksnis, lomās: Nils Jansons, Kaspars Alksnis, Gusts Ošmucnieks, Jānis Zālītis, Jānis Melnis, Kristaps Reimanis, Dāvis Nesenbergs un Miks Grantiņš. 12 dienas jaunieši ceļoja pa Latgali, iegriežoties dažādās pilsētās. Jāpiebilst, ka filmā Latgale tika rādīta no tās pozitīvās puses, ar neskarto dabu, sakoptajām pilsētām un dažādiem kultūras objektiem. Tas ir būtiski, jo ļoti bieži cilvēki redz tikai negatīvo pusi Latgales klajumiem, pozicionējot to par laukiem neattīstītas infrastruktūras dēļ. Taču šī filma ir piemērs, kā var pozicionēt esošo reģionu, veidojot to par unikālu produktu. Intervijā Kaspars Alksnis dalās ar iespaidiem par Latgales novada kultūru „...Lai nu kā, Latgale ir vieta, kur kultūra ir gana labi saglabājusies un vēl joprojām ir jūtama neliela pēcgarša no vecajiem labajiem laikiem. Nekas īpaši netiek darīts, lai visu pēkšņi modernizētu un attīstītu, tāpēc redzēt var gan sakārtotus objektus, gan mazāk pieskatītas vietas. Domāju, ka tas noticis, jo katrs Latgalē rūpējas pats par savu kultūras mantojumu, kuru saglabāt nākamajā paaudzēm.” Tika atzīts arī tas, ka Latgalē runā „tīrā valodā”, savā ceļā viņi sastapa daudz latviešu valodā runājošo cilvēku.

Uz doto jautājumu, par to, kādas vietas Kaspars ieteiktu apmeklēt saviem draugiem cīmojoties Latgalē, viņš ieteica Rāznes ezera apkārti, piebilstot, ka kaut ko tik skaistu reti

Latvijā sanāk redzēt. „...Kā arī Rēzekni, kura ir spilgts piemērs, kā jāizskatās sakoptai pilsētai!”

No Intervijas var secināt, ka sabiedrība pati veido attieksmi pret kādu vietu. Atrodot pieeju, var izveidot produktu, kurš rada pieprasījumu. Šī filma ir piemērs tam, kā jaunieši var palīdzēt saglabāt kultūras mantojumu, to popularizēt un veidot jaunu tūrisma produktu.

3.5. Kārsavas novada tūrisma informācijas centra pieredze kultūras tūrismā

Pierobeža atrodas izdevīgā ģeogrāfiskā vietā, kur ir izveidoti transporta ceļi uz lielvalstīm. Lai daudzpusīgi varētu izanalizēt Latgales kultūras tūrisma, tika veikta elektroniskā intervija ar Kārsavas novada tūrisma informācijas punkta vadītāju Ingu Bernāni. Intervijas mērķis ir noskaidrot praktisko situāciju tūrisma attīstībā Latgalē. Intervija ir atrodama 5. pielikumā.

Kārsavas novads atrodas Latgales austrumos, pierobežas zonā pie Krievijas. To veido vairāki pagasti. Kārsavas novads ar administratīvo centru Kārsavas pilsētā ir izveidojies 2009.gadā, apvienojoties Goliševas, Malnavas, Mežvidu, Mērdzenes un Salnavas pagastiem, kā arī Kārsavas pilsētai. Kārsavas novads atrodas sen apdzīvotā teritorijā, kurā cilvēki apmetušies vairāk nekā pirms 7000 gadu. Kopējā teritorija, ko aizņem Kārsavas novads, ir 627 km² un iedzīvotāju skaits ir 6828 cilvēki. Vēsturiski novads ir veidojies krustpunktā starp veco tirdzniecības ceļu, kas no Krievijas vidienes veda uz Baltijas jūru un pasta ceļu no Pēterpils uz Varšavu. Arī Latvijā pirmā dzelzceļa līnija Varšava- Sanktpēterburga, kas tika atklāta 1860. gadā, ved cauri Kārsavas pilsētai un novadam. Pašlaik tas ir nozīmīgs resurss ar loģistiku un tranzītu saistīto pakalpojumu attīstībai. Tradicionālās tautsaimniecības nozares ir lauksaimniecība un mežsaimniecība. 1970.-1980. gados Kārsavas pilsētā bija vairāki metālapstrādes uzņēmumi un līdz mūsu dienām ir daļēji saglabājusies infrastruktūra. Kā būtisks iekšējais resurss novadā ir Malnavas koledža, kas sagatavo lauksaimniecības, transporta, finanšu un uzskaites nozaru profesionālās un augstākās izglītības speciālistus.⁹¹

Pirmajā jautājumā, ar kādām problēmām ir jāsaskaras kultūras tūrisma attīstībai Latgalē, tika noskaidrots, ka galvenā problēma ir finansējuma trūkums tūrisma jomai, kā

⁹¹Latgales plānošanas reģions. *Kārsavas novada raksturojums*. Pieejams: http://www.latgale.lv/lv/locgov/karsavas_novads [skatīts 2015. 15. maijā].

arī nevienlīdzīgas attieksmes un esošo līdzekļu sadale starp reģioniem Latvijā. Pašvaldība nevar sakārtot vairākus kultūras objektus vienlaicīgi, tāpēc kādi paliek novārtā. Problēmas skar arī mantojumu saglabāšanu, jo nav jaunās paaudzes, kas vēlētos mācīties jaunas zināšanas no arodu meistariem, tāpēc daudzi amati aiziet nebūtībā. Šobrīd kultūras tūrisma jomā Latgalē, katrs novads darbojas atsevišķi un attīsta savas prioritātes.” Latgales reģionā kopēji šobrīd vairāk tiek attīstīts kulinārais mantojums un apzinātas kulinārā mantojuma tradīciju turētājas, kā arī veidots kopējs maršruts, lai tūrists varētu izzināt Latgales garšu viscaur šim reģionam. Līdzīgi notiek arī ar podniecības tradīciju un podniecības dienām Latgalē”

No kultūras mantojuma kultūras tūrismā pēdējo gadu laikā visvairāk tiek attīstīts kulinārais mantojums, ir izveidoti vairāki maršruti gastronomisko baudu meklētājiem. Par senajiem arodiem un katra novada tradīcijām interesējas ne tikai pārējo reģionu iedzīvotāji, bet arī Eiropas Savienības valstu tūristi un īpaši austrumu ceļotāji. Ir amatu darbnīcas, mājražotāji, kuri uztur senās senču vērtības, un ir izveidoti pat centri, kuros apvienojušies vairāki seno arodu meistari un piedāvā savus darinājumus tūristiem un ceļotājiem. Arī sakrālais mantojums ir nozīmīgs Latgalē, aizvien vairāk tūristu un tūristu grupas ierodas, kuri vēlas apskatīt tieši dievnamus.

Tomēr no kultūras mantojuma kultūras tūrismā nav izmantota muižu ēku labiekārtošana un kompleksu piedāvājumu ieviešana tajās. Taču Inga Bernāne stāsta, ka viena no svarīgākajām izklaidēm veco Eiropas Savienību valstu tūristu vidū ir vecās muižas un ierīkotās naktsmītnes tajās. Un ja šis pakalpojums tiek papildināts ar ēdināšanas iestādi un atpūtas iespējām apkārtnē, tad noteikti neviens no šiem tūristiem nepabrauks garām šai vietai.

Latgales novads var izcelties ar tās tradīcijām un senajiem arodiem, tajā skaitā ar kulinārijas mantojumu, kuram ir vislielākais potenciāls klientu un tūristu piesaistē. Visām ģeniālajām lietām pamatā ir vienkāršība, tādēļ, pēc Ingas Bernānes domām, Latgalei ir jāpaliek pie tā, kas nāk no senčiem. Šobrīd kvalitātes ziņā ir izvirzījusies māksla un kultūra. Marka Rotko centrs Daugavpilī ir viens no pēdējā laikā populārākajiem muzejiem Eiropā. Kā arī Latgales vēstniecība „Gors” iebraucējiem sniedz kvalitatīvas kultūras baudīšanas iespējas.

Par to, vai kultūras tūrisms palīdz saglabāt kultūras mantojumu, nevar pateikt viennozīmīgi, jo tas ir ļoti atkarīgs no kultūras objekta apsaimniekotāja. Pašvaldības maksimāli savu finansiālo iespēju robežās ēkas un būves uztur kārtībā. Taču par attīstību

var domāt tad, ja tiek piesaistīti Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļi, jo veco ēku renovācija priekš vienas pašvaldības var izmaksāt pārāk lielu naudas summu. Divi varianti ir ar privāto kultūras mantojumu īpašniekiem: 1) Ēkas un vietas ir apgrūtinājums, tās tiek atstātas novārtā kā rezultātā vieta aizaug, sabrūk. 2) Retāk sastopams variants- īpašniekam izdodas ieguldīt līdzekļus un attīstīt konkrētu vietu līdz tūrisma objekta līmenim. Taču arī tas ir ļoti atkarīgs no šī objekta atrašanās vietas.

Latgales tūristu statistika kopumā ir diezgan dažāda un katram Latgales reģionam ir sava specifika. Kas attiecas uz Latgales austrumu daļu, kurā atrodas arī Kārsavas novads, tad lielākais īpatsvars tūristu nāk no Latvijas. Izdevīgās atrašanās vietas dēļ, otrs lielākais tūristu skaits nāk no Krievijas. Pārējie tūristi nāk no Vācijas, Skandināvijas un tuvējām Eiropas Savienības valstīm.

Intervijas nobeigumā, Inga Bernāne izteica savus ieteikumus ko apmeklēt tūristam, kurš nekad nav bijis Latgalē „Mākslas cienītājiem, tas noteikti ir Marka Rotko centrs un Daugavpils cietoksnis, dabas cienītājiem ieteiktu uzkāpt Lielā Liepu kalna skatu tornī un izbaudīt atpūtas centra Bāka pie Lubānas ezera piedāvājumu, seno arodu faniem atbraukt uz Ludzas amatniecības centru un pusdienas nobaudīt Maiznīcā Dzīles. Viena no Latgales pamatvērtībām tā ir ticība, tamdēļ noteikti tie ir Latgales krāšņie un bagātīgie dievnami. Latgales pērle šajā ziņā ir Aglonas bazilika, bet katrs novads sniedz līdzvērtīgu miera un ticības ostu. Ik katram Latgalē atradīsies vietas, kas paņems un vairs nelaidīs vaļā, bet katram tā ir jāatrod pašam.”

3.6. Kultūras tūrisma mērķauditorijas viedokļi

Kaut arī veicamais aptaujas laiks ir tikai īss laika nogrieznis, un tas var neatspoguļot patieso situāciju, ir pamats domāt, ka šī aptauja tomēr palīdz noskaidrot vispārīgu viedokli par Latgales novadu.

Aptaujas laiks veicams no 27.04.2015. līdz 29.04.2015. Kopā aptauju aizpildīja 34 respondenti, no kuriem 4 bija vīrieši, 29 sievietes un par 1 respondentu nav datu. Vidējais vecums- 21,6 gadi. Aptauja sastāvēja no 6 testa jautājumiem, uz kuriem bija iespēja sniegt vairākas atbildes, kā arī tukšajā laukā ierakstīt savu atbilžu variantu.

Pirmajā jautājumā tika noskaidrots, cik respondentu ir bijuši Latgales novadā, 31 atbildēja, ka ir bijuši un 2 respondenti atbildēja, ka neesot. 32 respondenti ir ieinteresēti ceļojumos pa Latgali, bet 1 respondents atbildēja, ka nav ieinteresēts. 3. Jautājumā bija jāatzīmē atslēgas vārdi, kuri atspoguļo Latgales novadu. Kā atbilžu varianti tika doti: Daba,

latgaliešu valoda, baznīcas, tirgus, amatniecība, pilskalni, folklorā, tradīcijas, ēdieni, godi. Visvairāk tika atzīmēta latgaliešu valoda- 30 reizes. 24 reizes- daba, 21 reizi- amatniecība, 18 reizes- godi, 17-tradīcijas, 16-folklorā, 15-baznīcas, 13-ēdieni, 12-pilskalni, 3-tirgus un 3 respondenti pievienoja savu atbildi- ezeri. 4. Jautājumā bija jāatzīmē vietas, kuras vēlētos apmeklēt vai apskatīt Latgalē. Visvairāk vēlētos apskatīt dabu, 23 reizes. Nākošais seko tradicionālie pasākumi, 20 reizes. 18 reizes tika izvēlēti muižas, pilis, pilskalni, parki. 14-amatniecības centri, darbnīcas. 8- zemnieku saimniecības, tirdziņi, 7- sakrālais mantojums (baznīcas), 6- muzeji. Viens respondents pievienoja atbildi, ka vēlētos apskatīt Daugavpili un apmeklēt Marka Rotko centru, taču viens respondents atbildēja, ka šobrīd nevēlas apmeklēt Latgales novadu. 5.jautājumā tika noskaidrots respondentu viedoklis par to, vai Latgalē ir unikāls kultūras mantojums, kurš ir jā saglabā, uz ko 30 atbildēja- jā, 2 respondenti- drīzāk jā, nekā nē, un viens respondents- nezina. 6. Jautājumā tika uzdots, ka ja respondents vēlētos doties ceļojumā pa Latgali, kur viņš meklētu informāciju par sasniedzamo galamērķi? Uz ko 34 respondenti vērtos pie interneta, 6- tūrisma informācijas centrā un 3 respondenti sniedza atvērtās atbildes. 1. – censtos uzzināt vietējos un viņu ieteikumus, 2.- konsultētos ar draugiem vai paziņām Latgalē, 3. – griestos pie vietējiem iedzīvotājiem.

Summējot iegūtos datus, var secināt, ka interese par tūrisma iespējām Latgales novadā ir. Latgales tēlu galvenokārt, veido latgaliešu valoda, daba un amatniecība. Vispopulārākais apskates objekts ir daba, taču arī tradicionālie pasākumi raisa lielu interesi. Lielākā respondentu daļa uzskata, ka Latgales kultūras mantojums ir jā saglabā. Lielākā daļa respondentu, pirms apmeklēt Latgales novadu, meklētu informāciju par galamērķi internetā. Kā arī daži vērstos pēc vietējo iedzīvotāju ieteikumiem.

No aptaujas var secināt par to, kāds ir priekšstats par Latgales novadu. Svarīgi, ka lielākā tūristu izvēlas meklēt informāciju internetā vai censtos uzzināt vietējo iedzīvotāju ieteikumus, tāpēc ir rūpīga uzmanība jāpievērš informācijas pieejamībai par kultūras tūrisma iespējām Latgalē. Kā arī jā mēģina veidot savstarpējā sadarbība starp reģioniem, lai vietējie iedzīvotāji labāk orientētos kultūras tūrisma tirgū.

3.7. Tripadvisor.com Daugavpils un Rēzeknes pilsētu atsauksmju analīze

Tripadvisor.com ir mājas lapa, kurā tūristi var novērtēt tūrisma objektus, atstājot vērtējumu 5 baļļu sistēmā, publicēt fotogrāfijas un atstāt komentārus. Šāda mājas lapa ir noderīga tūristiem, jo sniedz subjektīvu informāciju par citu tūristu pieredzi apmeklējot

tūrisma objektus un vietas. Atsaucoties uz Boba Makkerčera grāmatu „Kultūras tūrisms”, tiek rakstīts „Jebkurai sarunai par produktu ir jānotiek, raugoties no patērētāja viedokļa”⁹², tāpēc šīs mājas lapas analīze sniegs vērtējumu par tūrisma objektu stāvokli.

Kopumā Latgales novadam ir 3, 587 vērtējumu un komentāru tripadvisor.com lapā. Kā populārākās pilsētas Latgales novadā, pēc tripadvisor.com reitinga ir:

1.vietā Daugavpils un 2.vietā Rēzekne.

Daugavpils pilsētai ir 198 novērtējumi naktsmītnēm, 98 novērtējumi apskates objektiem un 206 novērtējumi restorāniem.

Sventes muiža ir otra populārākā naktsmītne Daugavpils novadā. Mājas lapā ir dotas 16 atsauksmes un objekts ir novērtēts ar četrām ar pusi zvaigznēm no piecām. No 16 novērtētājiem, 8 bija ģimenes un 4 ģimenes. Populārākā vieta starp apskates objektiem Daugavpilī, ir Marka Rotko centrs. 16 no 24 vērtētājiem šo centru novērtēja kā ekselentu vietu. 2. populārākais apskates objekts ir Svēto mocekļu Borisa un Gļebsa pareizticīgo katedrāle, no 9 vērtējumiem 6 reizes apskates objekts ir novērtēts ar augstāko vērtējumu. 3. populārākais apskates objekts ir Daugavpils cietoksnis. Kopējais vērtējums tam ir četras zvaigznes no piecām. Komentāros tiek minēts par to, ka objekts nav sakopts un ieceres par objektu ir bijušas lielākas.

”This place looked very interesting in the map – it looked like there were some interesting structures and they all are surrounded by water. In reality we were a little bit dissapointed – there are some structures that are renovated and looks ok, but others are standing in the high grass and it looks that there is more work needed to make it tourist attraction”

“Ожидалось что-то грандиозное и монументальное. Оказалось весьма запущено и неухоженно.”

Tiek rakstīts, ka objekta atrašanās vieta un kopskats nav pievilcīgs: *“Единственное чего я непонял на этой территории – это жилые дома, где живут простые люди. И дома как-то невписываются в общую архитектуру.”*, *” I liked the fortress very much.. but it was strange to see modern houses near ancient buildings. There is no public transport to the most important monument of this town.”*⁹³

⁹²Makkerčers, Bobs. Hilarija du Krosa. *Kultūras tūrisms: tūrisma un kultūras mantojuma pārvaldības partnerība*. 103.lpp.

⁹³Tripadvisor.com. *Daugavpils Fortress*. Pieejams: http://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g274962-d3823493-Reviews-Daugavpils_Fortress-Daugavpils_Latgale_Region.html [skatīts 2015. 15.maijā].

4. vietā ir Sventes muiža un militārās kara tehnikas muzejs. No pieciem vērtētājiem, 4 reizes objekts ir novērtēts kā ekselents. Komentāri atsaucas par tūrisma objektu, kā neaizmirstamu un ļoti kvalitatīvu. „Экспонатов нетак много, но они интересные и можно полазить по танкам.”, “Замечательное место для отдыха (есть гостиница, ресторан). Природа вокруг изумительная. Все замечательно отреставрировано. Шикарное место для семейных торжеств, свадеб и др. мероприятий”, “The rooms were perfect, the food was great, the staff were wonderful, what more could you want.”⁹⁴

6.vietā ir Daugavpils skrošu rūpnīca, par kuru ir pozitīvas atsauksmes. „Very historical atmosphere, interesting and original place for whole family where to spend holidays”, It was very interesting to see the authentic and historical munition production process. One of the most original museums I have ever seen”, “Daugavpils shots factory is really amazing and I suggest to visit this place because it's really historical and important building not only in Daugavpils but in Latvia too!”⁹⁵

7. vietā ir Daugavpils Novadpētniecības un mākslas muzejs.

8. Populārākais apskates objekts šajā sarakstā ir Dubrovina parks.

9.vietā- Galerija Bunkurs un 10.- Daugavpils krievu kultūras centrs.

Otra Latgales populārākā tūrisma pilsēta [tripadvisor.com](https://www.tripadvisor.com) mājas lapā ir Rēzekne. 13. Kopumā ir iesniegti 94 vērtējumi. 48 vērtējumi naktsmītnēm, 31 vērtējumi apskates objektiem un 13 vērtējumi ēdināšanas iestādēm. Saraksta 1. vietā kā vislabāk novērtētais apskates objekts ir Latgales vēstniecība „Gors”. 2. vietā ir pieminēklis ir „Vienoti Latvijai” (Latgales Māra).

Komentāros tiek minēts par objekta pieejamību, un par tā kultūrvēsturisko nozīmi. „Символизм монумента отражает историю Латвии и (в частности) Латгалии. Если по сепите Резекне, незаметить памятник не сможете – либо проедете, либо пройдете мимо. Удобно чтение с прилежащими районами (рядомцеркви), что так же упрощает задачу знакомиться с достопримечательностями.”, “A great

⁹⁴Tripadvisor.com. *Svente Manor and the Museum of Military Vehicles*. Pieejams: http://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g274962-d3823494-Reviews-Svente_Manor_and_the_Museum_of_Military_Vehicles-Daugavpils_Latgale_Region.html [skatīts 2015. 15.maijā].

⁹⁵ Tripadvisor.com. *Daugavpils Shots Factory*.Pieejams: http://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g274962-d3604945-Reviews-Daugavpils_Shots_Factory-Daugavpils_Latgale_Region.html [skatīts 2015. 15. maijā].

monument with a lot of history behind it. Located in a round about but still easily accessed.", Памятник "Едины для Латвии" является символом города Резекне и неувидеть его, значит неувидеть город. Найти его очень легко – он расположен в самом центре города".⁹⁶

3. Vietā ir Rēzeknes pilskalns, kurš novērtēts ar četrām zvaigznēm no piecām. No 7 vērtējumiem, 4 ir novērtējuši objektu kā viduvēju. Lai gan komentāros tiek rakstīts par skaisto skatu no kalna. „Красивый вид на город и на долину речушки, которая течет у подножия холма.”, “Красиво смотрится костел в просвете арки..”,⁹⁷

4. vietā ir Rēzeknes kultūrvēstures muzejs. Tas ir novērtēts ar visaugstāko vērtējumu. 5.vietā ir Rēzeknes pilsētas, Rēzeknes un Viļānu novadu tūrisma informācijas centrs, 6.- Rēzeknes Sāpju Dievmātes Romas katoļu baznīca, 7.- Rēzeknes Vissvētākās Dievmātes Piedzimšanas pareizticīgo baznīca, 8.- Rēzeknes Jēzus sirds katedrāle, 9.- Rēzeknes Svētā Nikolaja vecticībnieku lūgšanas nams un 10. Vietā ir Rēzeknes Svētās Trīsvienības Evaņģēliski luteriskā baznīca.

Atsauksmju analīzes pētīšana palīdz uzzināt līdzšinējo tūrisma objektu popularitāti, to stiprās un vājās puses. Kā arī šī mājas lapa ir noderīgs mārketinga instruments, ko tūrisma objekta pārvaldniekiem vajadzētu ņemt vērā, jo ceļotāji apmeklējot tūrisma vietas, ņem vērā iesniegtās atsauksmes par tūrisma objektu. Piemēram, 8. Aprīlī 2015. Gadā publicēta atsauksme par Daugavpils skrošu rūpnīcu „We went there because of many good reviews, and we aren't disappointed - interesting, a lot of new information.”⁹⁸

Šīs analīzes rezultātā var secināt, ka ievērojamākās vietas Latgales tūrismā ir pilsētas Daugavpils un Rēzekne. Daugavpilī tūrisma objekti ir veidoti uz vēsturiskā mantojuma bāzes, piemēram, Dubrovina parks, Galerija „Bunkurs”, Daugavpils skrošu rūpnīca, kā arī Sventes muiža. Turpretī Rēzeknē vairāk ir sakrālā mantojuma objektu. Abās pilsētās ir nozīmīgi mākslas un kultūras paraugi, Daugavpilī „Marka Rotko mākslas

⁹⁶ Tripadvisor.com. Monument „United for Latvia”.Pieejams: http://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g274966-d3810379-Reviews-Monument_United_for_Latvia-Rezekne_Latgale_Region.html [skatīts 2015. 15.maijā].

⁹⁷ Tripadvisor.com. Castle Ruins.Pieejams: http://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g274966-d3836882-Reviews-Castle_Ruins-Rezekne_Latgale_Region.html [skatīts 2015. 15.maijā].

⁹⁸ Tripadvisor.com. Daugavpils Shots Factory.Pieejams: http://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g274962-d3604945-Reviews-Daugavpils_Shots_Factory-Daugavpils_Latgale_Region.html [skatīts 2015. 15. maijā].

centrs”, bet Rēzeknē Latgales vēstniecība „Gors”, kuri ir populārākie apskates objekti šajās pilsētās, balstoties uz tripadvisor.com sniegto informāciju.

3.8. Kultūras tūrisma iespējas Latgalē portālā LSM.LV atspoguļojumā

Latvijas Televīzijas un Latvijas Radio vienotajā ziņu portālā lsm.lv, var atrast informāciju par aktuāliem notikumiem Latgales novadā. Pētīts tika informācija par kultūras mantojuma izmantojumu un tūrismu Latgalē.

Latgaliskais zīmols kļūst arvien populārāks, tas patīk kā vietējiem tā arī iebraucējiem. Preiļu veikalā „Ūga” (tulk. oga) var atrast norādes latgaliešu valodā. Savus ēdienus - lielākoties siera un gaļas kūpinājums un visbiežāk savu speķi ar kolorīto nosaukumu „Latgolys špeks ar casnākim” jeb speķis ar ķiplokiem kā latgalisko zīmolu - pa gadatirgiem visā Latvijā un arī ārpus tās ved biedrība „Latgolys golds”.

Arī tā ir latgaliskā popularizēšana, tāpat kā vārdi latgaliešu mūzikā. Un vēl šobrīd līdztekus viesu namiem un kafejnīcām Latgalē, kas piedāvā, piemēram, savus guļbišņikus, ideju līmenī vīd doma par „šmakovkas” muzeja izveidi, arī tā būšot viena no gastronomiskajām lietām, kas apliecinās latgaliešu kolorītumu.⁹⁹

Šogad Latvijā taps vairāki skatu torņi un visvairāk to būs Latgalē. Skatu torņi kā objekti tikai vairo tūristu interesi par reģionu. Šogad Latgalē kopumā tiks uzslieti jauni veseli trīs 20 m augsti skatu torņi – divi Daugavas lokos, viens dabas parkā „Sauka” Ormaņkalnā, kas ir augstākā vieta Sēlijas paugurvalnī un no kura varēs lūkoties uz Saukas ezeru un tā gleznaino apkārtni, bet jauna skatu platforma taps Rāznas Nacionālā parka teritorijā, no kuras pavērsies Rāznas ezera krāšņās tāles.¹⁰⁰

Pagaidām reģionā nav izveidots arī kopējs velomaršruts. Lai veicinātu velotūrisma pieejamību, projekta “Erasmus+” dalībnieki no Rēzeknes novada un citiem Eiropas

⁹⁹Latvijas Sabiedriskie mediji. *Latgales zīmols kļūst arvien populārāks*. 2014. gada 6. decembris. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/latgaliskais-ziimols-kljust-ar-vien-popularaks.a109097/> [skatīts 2015. 15.maijā].

¹⁰⁰Latvijas Sabiedriskie mediji. *Top jauni skatu torņi un platformas*. 2015. gada 26. aprīlis. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/celjoshana/dzive/top-jauni-skatu-torni-un-platformas.a127023/> [skatīts 2015. 15. maijā].

reģioniem devās pētīt tieši Latgales novada velotakas un trases. Tiek plānots izveidot vienotu maršrutu tīklu.¹⁰¹

18. maijā 2014. gadā tika publicēts raksts par to, ka virtuāls muzejs palīdz iepazīt Latgali “Jau pavisam drīz visiem Latgales kultūrvēstures interesentiem būs pieejams virtuāls muzejs un vairākas virtuālas spēles, kas palīdzēs plašāk iepazīt Latgales novadu un šim reģionam īpaši raksturīgo, piemēram, būs iespēja pašam kļūt par virtuālu podnieku, izejot visu garo ceļu no māla rakšanas, mīcīšanas līdz pat poda apdedzināšanas procesam. Bet jau tagad solis sperts arī latgaliešu valodas attīstīšanā un popularizēšanā, jo internetā nu pieejama arī pirmā digitālā latgaliešu valodas ābece”¹⁰² Izveidojot šādas virtuālās lietotnes pieejamas arī internetā, tas palīdz iepazīt Latgali un popularizēt to plašākā mērogā, kā arī tādā veidā ir iespēja uzrunāt plašāku auditoriju un rosināt lielāku interesi arī no vietējiem iedzīvotājiem, jo tas palīdz uzlūkot ikdienišķo interesantākā, nepierastā veidā.

Kā vēl viens piemērs, kā var izmantot kultūras mantojumu kultūras tūrisma attīstībā Latgalē, ir dzejnieces Annas Rancānes ceļvedis “Divpadsmit Latgales loki”. Savus un tūristu iemīļotākos maršrutus viņa tagad apkopojusi grāmatā, kurā praktiski ieteikumi mijas ar autores dzejas rindām un miniatūrām, kā arī stāstiem par Latgales personībām.¹⁰³

Aglonas viesu mājas saņem Zaļo sertifikātu. Zaļais sertifikāts ir īpaša atzinība, ar ko tiek novērtētas viesu mājas, ceļot galdā viesiem svaigi makšķerētas zivis no Aglonas apkaimes ezeriem. Viesu mājas “Ceļmalas” cer, ka ar Zaļā sertifikāta iegūvi tās popularitāte tikai augs, tpat kā ceļotāju interese par zaļi domājošām lauku mītnēm.¹⁰⁴

Ceļotājos ar vien vairāk rodas interese par vietējiem maršrutiem. Ne vienmēr un ne visiem tālie ārzemju ceļojumi ir pa kabatai, bet Latvijas lielo pilsētu apmeklējumi sāk

¹⁰¹Latvijas Sabiedriskie mediji. *Pēta velotūrisma iespējas Latgalē un plāno izveidot vienotu maršrutu*. 2015. gada 23. aprīlis. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/cejloshana/dzive/peta-veloturisma-iespejas-latgale-un-plano-izveidot-vienotu-marsrutu-tiklu.a126581/> [skatīts 2015. 15. maijā].

¹⁰²Latvijas Sabiedriskie mediji. *Virtuāls muzejs palīdz iepazīt Latgali*. 2014. gada 18. maijs. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/virtuals-muzejs-palīdz-iepazīt-latgali.a85790/> [skatīts 2015. 15. maijā].

¹⁰³Latvijas Sabiedriskie mediji. *Dzejniece sarakstījusi ceļvedi pa Latgali*. 2013. gada 15. septembris. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/dzejniece-sarakstijusi-cejvedi-pa-latgali.a65358/> [skatīts 2015. 15. maijā].

¹⁰⁴Latvijas Sabiedriskie mediji. *Aglonas viesu māja saņem Zaļo sertifikātu*. 2013. gada 17. februāris. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/aglonas-viesu-majas-sanjem-zaljo-sertifikatu.a51817/> [skatīts 2015. 15. maijā].

garlaikot. Tad jāmeklē Latvijas mazie lauku ciemi, dažādas amatu darbnīcas un mazās zemnieku saimniecības, kas audzē ko neparastu un piedāvā atraktīvu izklaidi saviem viesiem. Tās ir tendences, ko šogad jūt Latgales tūrisma braucienu organizētāji un ko sāk pieprasīt vietēji ceļotāji. Krāslavas novadā zemnieku saimniecība "Kurmīši" audzē ārstniecības augus un vāc zāļu tējas.¹⁰⁵ Ārstniecības augu audzēšanas entuziastiem un tūristiem piedāvā iepazīties ar ārstniecības augu audzēšanas un sagatavošanas noslēpumiem. Pēc ekskursijas tiek nodrošināta ekskluzīva iespēja nodegustēt un iegādāties "Kurmīšu" zāļu tējas.¹⁰⁶

Latvijā katru gadu notiek pasākums "Satiec savu meistarū", kurā var iepazīties ar tradicionālo amatniecību, muzicēšanu, dziedāšanu, mutvārdiem, apgūt zināšanas par dabu un visumu, rituāliem un svētkiem. Piemēram, sagatavot Latgales godos ceptos žagariņus, uzaust lupatu deķi vai pavērt ar vecmāmiņu seno ratiņu. „Tas ir paaudžu mantojums, ko vecmāmiņas spējušas nodot savām mazmeitām un kuras labprāt saglabā un turpina savas dzimtas tradīcijas”, tā pasākumu „Satiec savu meistarū!” raksturo paši meistardarbnīcu veidotāji.¹⁰⁷

“Balttour” izstāde Ķīpsalas izstāžu centrā, ir tūrisma organizāciju rīkots pasākums, kurā tiek prezentēti tūrisma galamērķi, atpūtas iespējas Latvijā un amatnieku un gardumu tirdziņš. Šajā izstādē pulcējas arī uzņēmēji no Latgales, prezentējot un piedāvājot savas produktus. “Galvenais, lai to visu novērtē izstādes apmeklētāji, uzsver Latgales stenda dalībnieki, kā ik gadus laipni aicinot tūristus apceļot novadus un novērtēt to šarmu un jaunus tūrisma piedāvājumus.”¹⁰⁸

Latvijā vienīgā no šķeltiem akmens bluķiem būvētā baznīca atrodas Višķu pagastā, Latgalē. Šo baznīcu dodas apskatīt ar vien vairāk tūristu.”Višķu baznīcas ērģelniece Marta

¹⁰⁵Latvijas Sabiedriskie mediji. *Ceļotājiem lielāka interese par lauku sētām Latgalē*. 2013. gada 17. jūlijs. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/cejotajiem-lielaka-interese-par-lauku-setam-latgale.a61223/> [skatīts 2015. 15.maijā].

¹⁰⁶ Kurmisi.com. *Grupu tūrisma piedāvājums*. Pieejams: <http://www.kurmisi.com/turisms/grupu-turisma-piedavajums> [skatīts 2015. 15. maijā].

¹⁰⁷Latvijas Sabiedriskie mediji. *Latgalē pie meistariem apzinās tradīciju spēku un pārmantojamību*. 2015. gada 27.marts. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/latgale-pie-meistariem-apzinās-tradiciju-speku-un-parmantojamību.a123109/> [skatīts 2015. 15. maijā].

¹⁰⁸Latvijas Sabiedriskie mediji. *„Balttour” izstādē – arī Latgales lauku garšas*. 2015. gada 7.februāris. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/balttour-izstade-arī-latgales-lauku-garshas.a116862/> [skatīts 2015. 15. maijā].

Bicāne pēdējā laikā ne vienu vien tūristu grupu ved šajā skaistās baznīcas augstajā zvanu tornī, no kurienes paveras plašs skats, gluži kā no Pēterbaznīcas Rīgā. Tikai te uz dabas ārēm, labos laika apstākļos arī uz Aglonas bazilikas baltajiem torņiem un vēsturiskām vietām apkaimē..”¹⁰⁹ 16. augustā 2014. Gadā tika publicēts raksts par to, ka Latgalē tūristu skaits ir ievērojami pieaudzis un tas turpina augt, gan vietējo tūristi izrāda lielāku interesi, gan arī ceļotāji no citām valstīm. Viņi izvēlas nelielus objektus, nelielas iespējas, nelielas viesu mājas, lai tas būtu maksimāli intīmi, ar maksimāli individuālu pieeju, maksimāli laucinieciski vai dabīgi, saistīts ar dabu un vairāk dabā iekšā," stāstīja Ludzas Tūrisma un informācijas centra vadītāja Līga Kondrāte.¹¹⁰ Ludzā aktīvi tiek attīstīts tūrisms uzlabojot infrastruktūru un renovējot celtnes. Taču unikāls tūrisma produkts ir Ludzas pilskalna trīsdimensionālais pils makets, kurš ļauj tūristam apskatīt autentisko Ludzas pilskalnu.

21.08.2014. gadā publicēts raksts par tūristu pieaugumu Latgales novadā. Pēc tūrisma datiem, gada laikā pa Latgali ir ceļojuši miljons tūristi. Taču kā intervijā minēja vietējās tūrisma aģentūras pārstāvis Edgars Kluss “Grūti runāt par kādiem cipariem. Miljons – tas ir pēc tūrisma informācijas centra statistikas. Bet, ja tā padomā, cik daudz ir tādu, kas nepiesakās tūrisma informācijas centros. Reālais piensums varētu būt daudz lielāks (..) To pašu var teikt par Rēzekni un viņu koncertzāli – pieplūdums ir ļoti liels (..)”, stāsta Kluss. „Tūrisma piedāvājums Latgales reģionā ar katru gadu kļūst arvien kvalitatīvāks un tas piesaista tūristus (..) Katru gadu pieaug arī Krievijas tūristu skaits,”¹¹¹ Daugavpils tūrisma informācijas centra vadītāja Lolita Kozlovska stāsta :” Pamatā ir individuālie ceļotāji – vairāk nekā 90%, ģimenes ar bērniem, ģimenes bez bērniem, draugi,” saka Kozlovska, atzīstot, ka vairāk brauc vietējie ceļotāji. Taču brauc cilvēki arī no NVS, Baltijas, Skandināvijas valstīm, kā arī Polijas un Nīderlandes.”¹¹²No Latvijas sabiedrisko mediju lapā publicēto rakstu par tūrismu Latgalē var secināt, ka aktīvi notiek

¹⁰⁹Latvijas Sabiedriskie mediji. *Tūristus Latgalē piesaista Višķu baznīcas tornis*. 2014. gada 13. septembris. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/turistus-latgale-piesaista-vishkju-baznīcas-tornis.a98220/> [skatīts 2015. 15. maijā].

¹¹⁰Latvijas Sabiedriskie mediji. *Latgalē tūristu skaits pieaudzis par 30 procentiem*. 2014. gada 16. augusts. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/celjoshana/dzive/latgale-turistu-skaits-pieaudzis-par-30-procentiem.a94869/> [skatīts 2015. 15. maijā].

¹¹¹Latvijas Sabiedriskie mediji. *Rotko muzejs, „Gors” un neskartā daba uzLatgali vilina arvien vairāk tūristu*. 2014. gada 21. augusts. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/celjoshana/dzive/rotko-muzejs-gors-un-neskarta-daba-uz-latgali-vilina-arvien-vair.a95308/> [skatīts 2015. 15. maijā].

¹¹²Turpat.

tūrisma kvalitātes uzlabošana, tiek veidoti pasākumi kas palīdz saglabāt un nodot kultūras mantojumu. Tiek pilnveidots tūrisma objektu skaits, lai piesaistītu vairāk tūristu un palielinātu to skaitu gada garumā, ne tikai sezonāli.

NOBEIGUMS

Bakalaura darba mērķis bija izpētīt, kā kultūras mantojums var tikt izmantots kultūras tūrisma attīstībā Latgalē. Lai sasniegtu pētījuma mērķi tika izvirzīti 4 uzdevumi. Izvirzītie darba mērķi un uzdevums tika sasniegti. Tika izanalizēta teorētiskā literatūra par kultūras tūrisma un tā problemātiku, nonākot pie secinājuma, ka kultūras tūrisms ietver sevī plašu jomu spektru, tāpēc tas var tikt dažādi interpretēts. Izmantojot kvalitatīvo un kvantitatīvo metodi tika izpētītas Latgales perspektīvas kultūras tūrisma jomā, noskaidrota ceļotāju motivācija, kā arī ceļotāju īpatsvars. Tika noskaidrots, kas no kultūras mantojuma tiek vai netiek izmantots kultūras tūrismā. Kā arī tika izpētīts kultūras tūrisma pieprasījums Latgalē.

KOPSAVILKUMS

Kultūras tūrisms ietver sevī gan tūrisma, kultūras, mārketinga, menedžmenta jomas. Kultūras tūrisms palīdz saglabāt, atjaunot, pilnveidot, interpretēt un patērēt kultūras mantojumu. Tas ir sarežģīts process, kurš pakļauj cilvēkus vairākos līmeņos, gan ekonomiskajā, sociālajā, psiholoģiskajā un materiālajā ziņā. Uz kultūras objekta attīstību var skatīties gan kā no mikro puses- individuāla cilvēka psiholoģiju, vērtību sistēmas maiņu, tā arī uz to var skatīties plašākā jomā, kā uz vietējo iedzīvotāju ietekmi, sabiedrības, reģionālu, novada, valsts un pat pasaules mērogā. Kultūras tūrisms iekļauj sevī arī vēsturisko, laicīgo, sakrālo, moderno, materiālo un nemateriālo.

Cilvēki kā nozīmīgu vērtē Latgales dabu, par ko var secināt pētījuma daļā veikto aptauju un interviju rezultātā. Var teikt, ka tas ir viens no galvenajiem materiālajiem mantojumiem, ar ko Latgales novads var izcelties ne tikai Latvijā, bet arī lielākā mērogā. Protams, Latgales novada pati galvenā vērtība ir latgaliešu valoda. Tā ir identitāte šim novadam, kura ir vēsturisks pamats jau novada nosaukumā- latgaļu tauta. Kaut arī Latgale tiek uzskatīta par zilo ezeru zemi, taču tik un tā, galveno tēlu un atmosfēru šim novadam rada pati sabiedrība. Un te var nonākt pie secinājuma, ka mantojums ir tas, ko pati sabiedrība nosaka par vērtīgu. Sabiedrība cieši piedalās kultūras mantojuma gan saglabāšanā, gan izmantošanā un pārmantošanā.

Pētnieciskajā daļā noskaidrots, ka Latgales novadā vēl ir daudz neattīstītu vietu un objektu tūrisma jomā, galvenokārt, ir jāceļ kvalitāte piedāvātajiem tūrisma produktiem. Taču lai to sasniegtu, ir jāpārvar vairāki faktori. Pirmkārt, kultūras objektu saimniekiem ir jābūt ne tikai sava amata pratējiem un kultūras mantojuma nesējiem, bet arī ar uzņēmēja dotībām. Ir jāizkopj savs produkts, jāpievērš vērīgāka uzmanība mārketingam, kā arī sadarbībai ar vietējiem mājražotājiem. Otrkārt, ir jāizveido tādi tūrisma objekti, kuri interesētu maksātspējīgus tūristus, jeb jāceļ piedāvājuma kvalitāte, būvējot augstas kvalitātes viesu mājas, ierīkojot spa, pirtis un citādas labklājības.

Risinājums, kā varētu attīstīt kultūras mantojuma saglabāšanu un kultūras tūrisma attīstību, ir jābūt iniciatīvai no pašvaldību puses, kura finansē un palīdz kultūras mantojuma nesējiem, izveidot tūrisma produktu un veiksmīgi to pārdot. Reklamēt, pozicionēt un veidot reģiona tēlu, izmantojot pieejamos tūrisma objektus.

Interviju rezultātā noskaidrojās, ka no kultūras mantojuma kultūras tūrismā pilnvērtīgi netiek izmantotas muižu ēkas. Kaut arī tas būtu pieprasīts tūrisma objekts, to renovēšanā ir jāiegulda finansiāli līdzekļi, ko vietējās pašvaldības, bez Eiropas Savienības struktūrfondu finansiālas palīdzības nevar īstenot, ierobežotā budžeta dēļ.

Latgalē aktīvi attīstās kulinārija un ēdināšana. Tiek veidoti kulinārijas ceļi, tirdziņi, branči, ēdināšanas iestādēs tiek piedāvāti latviski un latgaliski ēdieni, vai arī paši uzņēmuma nosaukumi nes sevī latvisko un latgaļu identitāti, piemēram, kebabu restorāns „Ausmeņa”.

Ja Latgales tūrisms sevi pozicionē kā ekoloģisku vidi, ar bagātu dabas mantojumu, tad ļoti nozīmīgu lomu spēlē arī paši tūristi, jo viņi ir jāizglīto. Ja viņi dodas uz viesu māju, kurā šķiro atkritumus, taupa energoresursus, tad viņiem arī tas ir jādara. Izmantojot dabas takas, nedrīkst plūkt aizsargājamus augus, vai ierīkot ugunsкура vietas pēc saviem ieskatiem. Tātad tūrists kultūras mantojuma saglabāšanā arī ieņem svarīgu nozīmi. Kulināro ceļu un kulinārā mantojuma attīstīšana ir viens no izdevīgākajiem un stabilākajiem tūrisma produktiem, jo ēšana ir cilvēka pamatvajadzība. Izdevumi par ēdieniem un dzērieniem sastāda 18% no kultūras tūrista kopējiem izdevumiem.¹¹³ Tūristi vienmēr ceļojuma laikā meklē vietas, kur ieturēt maltīti.

Latgalē var izbaudīt gan kulināro mantojumu, dabu, gan aktīvu atpūtu, iepazīt kultūru un tradīcijas, apskatīt amatniecību, kā arī paviesoties saimniecībās. Šajā novadā tiek saglabāts bagātīgais kultūras mantojums, kurš tiek izmantots kā tūrisma produkts. Pieaug tūristu skaits no Āzijas, Vācijas un Skandināvijas, kuri vēlas izbaudīt nesteidzīgo, mierīgo lauku atmosfēru. Tomēr situācija sanāk tāda, ka neattīstītās ekonomikas dēļ, darba spējīgie iedzīvotāji emigrē no Latvijas. Lauki atbrīvojas, jo notiek arī urbanizācija. Sanāk, ka pamatiedzīvotāji izbrauc, taču tajā pat laikā, tas tiek izmantots tūrismā, no kā rodas labums, darba vietas un kultūras mantojuma saglabāšana, jo iebraukušie tūristi ir gan maksāt spējīgi, gan arī ieinteresēti piedāvātajos tūrisma objektos.

Tā kā lielākā daļa tūristu Latgalē ir Latvijas iedzīvotāji, vietējie maršrutu ceļojumi dod iespēju izbaudīt tūrisma iespējas arī cilvēkiem, kuriem nav finansiālu iespēju braukt tālākos ceļojumos.

Kultūras tūrisms izmanto kultūras mantojumu pārvēršot to par tūrisma objektu, tādā veidā objekts tiek komercializēts un tas kļūst pieejams plašākam tūristu lokam. Masveidīgi

¹¹³Kalnačs, Jānis. *Kultūra un tūrisms. Savstarpējā mijiedarbība, ieguvumi un riski*. 6.lpp.

patērējot tūrisma objektu, ir iespēja, ka zūd mantojuma autentiskums, jo lai tas būtu interesants un laikam ejošs produkts, tas ir jāinterpretē. No vienas puses, Makkerčera, Boba grāmatā tika minēts, ka kultūras tūristi ne vienmēr pieprasa autentiskumu, turpretī intervijā ar „Lauku ceļotājs” pārstāvi Elīnu Sofiju Kalēju atklājās, ka ir tūristi, kuri pievērš uzmanību objekta autentiskumam.

Kultūras tūrismā attīstībā ir svarīgi uzturēt komunikāciju ar tūristiem, lai noskaidrotu to vēlmes. Atbilstoša objekta pozicionēšana, spēj ietekmēt tūristu ieinteresētību.

Atsaucoties uz E.L.Šekova rakstīto grāmatā” Менеджмент в сфере культуры. Российский и зарубежный опыт” un intervijā ar “Lauku ceļotājs” pārstāvi Elīnu Sofiju Kalēju, noskaidrojās, ka cilvēki saglabājot kultūras mantojumu gūst “psiholoģisko algu” un tas ir viens no galvenajiem motīviem, kāpēc cilvēki saglabā kultūras mantojumu.

Latvijā fokusējas uz ceļotāju skaitu palielināšanos sezonāli, par ko tiek minēts politikas dokumentos, masu medijos un arī intervijās.

AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

- 1) Alksnis, Kaspars. „Pazust Latgalē” filmas pārstāvis. Intervija, 2015. 24. aprīlī. Glabājas autores arhīvā.
- 2) Bernāne, Inga. Kārsavas novada tūrisma informācijas punkta vadītāja. Intervija, 2015. 28.aprīlī. Glabājas autores arhīvā.
- 3) Bērziņa, Ilze. Karnīte, Raita. *Tūrisms Latvijā, attīstība un perspektīvas, tūrisma satelītkonti*. Rīga: BO SIA „LZA EI”. 2001.
- 4) *Dabas parks Daugavas loki*. Daugavpils novada Tūrisma informācijas centra oficiālā vietne. Pieejams: <http://www.visitdaugavpils.lv/lv/turisms/dabas-parks-daugavas-loki> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 5) *Dabas parks Daugavas loki*. Latvia. Best enjoyed slowly. Pieejams: <http://www.latvia.travel/lv/apskates-vieta/dabas-parks-daugavas-loki> [skatīts 2015. 15. maijā].
- 6) *Daugavas loki*. UNESCO Latvijas Nacionālā komisija. Pieejams: <http://unesco.lv/latvijasdargumi/informacija-par-objektu/nacionali-noverteti-objekti/daugavas-loki/> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 7) David B. Weaver. *The Encyclopedia of Ecotourism*. CABIpublishing, 2001.
- 8) *Jau trešo reizi lauku tūrisma uzņēmējiem piešķirs zīmi „Latviskais mantojums”*. Lauku ceļotājs. 2014. gada 14. aprīlī. Pieejams: <http://www.celotajs.lv/lv/news/item/view/382> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 9) Kalēja, Elīna Sofija. Latvijas Lauku tūrisma asociācijā "Lauku ceļotājs" pārstāve. Intervija, 2015, 29. apr. Glabājas autores arhīvā.
- 10) Kalnačs, Jānis. *Kultūra un tūrisms. Savstarpējā mijiedarbība, ieguvumi un riski*. Vidzemes augstskola. Pieejams: <http://www.km.gov.lv/lv/ministrija/kulturturisms.html> [skatīts 2015.15.maijā].
- 11) Kolbērs, Fransuā. *Kultūras un mākslas mārketingi*. RD Rīgas Kongresu nams. 2007.
- 12) *Koncepcija par Latvijas nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu*. Ministru kabineta rīkojums Nr.880.Rīgā 2008.gada 23. decembrī. Pieejams: KMKonc_191108.doc [skatīts 2015. 15.maijā].

- 13) *Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību*. Pieņemts Parīzē 1972. 16.novembrī. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=42381> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 14) Kultūras tūrisma mērķauditorijas viedoklis. Interneta aptauja. 27.04.2015.-28.04.2015. Glabājas autores arhīvā.
- 15) *Kultūras tūrisma speciālisti darba tirgū ir pieprasīti*. Apollo. 2014.gada 2.septembris. Pieejams: <http://apollo.tvnet.lv/zinas/kulturas-turisma-specialisti-darba-tirgu-ir-pieprasiti/664193> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 16) Kultūras tūrisms. Augstskolas “Turība” studiju materiāls. Pieejams: http://aurora.turiba.lv/training/LV/CT_module_LV/Part_8.htm [skatīts 2015. 15.maijā].
- 17) Kurmisi.com. *Grupu tūrisma piedāvājums*. Pieejams: <http://www.kurmisi.com/turisms/grupu-turisma-piedavajums> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 18) *Kvalitātes kategorijas*. Lauku ceļotājs. Pieejams: http://www.celotajs.lv/cont/prof/quality/categories_lv.html [skatīts 2015. 15.maijā].
- 19) *Latgale*. Latgales reģionu attīstības portāls. 2004. Pieejams: <http://www.latreg.lv/pub/default.php?lapa=81&oid=100> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 20) *Latgale*. Latvia. Best enjoyed slowly. Pieejams: <http://www.latvia.travel/lv/raksts/latgale> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 21) *Latgale. Maršruts. Ar velo pa Dvietes palienes parku*. Lauku ceļotājs. Pieejams: <https://dl.dropboxusercontent.com/u/363993/CDN/velo/dviete.pdf> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 22) Latgales plānošanas reģions. *Kārsavas novada raksturojums*. Pieejams: http://www.latgale.lv/lv/locgov/karsavas_novads [skatīts 2015. 15. maijā].
- 23) *Latvija*. Lauku ceļotājs. Pieejams: http://www.celotajs.lv/cont/cntr/dest/destination_latvia_lv.html?lang=lv [skatīts 2015. 15.maijā].
- 24) Latvijas dabas takas. Dodies.lv. Intervija 2015. 27. aprīlī. Glabājas autores arhīvā.
- 25) *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam*. Latvijas Republikas Saeima. 2010. gada jūnijs. Pieejams: http://baltadaba.lv/wp-content/uploads/2013/04/latvija2030_lv.pdf [skatīts 2015. 15.maijā].

- 26) Latvijas Sabiedriskie mediji. „*Balttour*” izstādē – arī *Latgales lauku garšas*. 2015. gada 7. februāris. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/balttour-izstade-arii-latgales-lauku-garshas.a116862/> [skatīts 2015. 15. maijā].
- 27) Latvijas Sabiedriskie mediji. *Aglonas viesu māja saņem Zaļo sertifikātu*. 2013. gada 17. februāris. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/aglonas-viesu-majas-sanjem-zaljo-sertifikatu.a51817/> [skatīts 2015. 15. maijā].
- 28) Latvijas Sabiedriskie mediji. *Ceļotājiem lielāka interese par lauku sētām Latgalē*. 2013. gada 17. jūlijs. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/cejlotajiem-lielaka-interese-par-lauku-setam-latgale.a61223/> [skatīts 2015. 15. maijā].
- 29) Latvijas Sabiedriskie mediji. *Dzejniece sarakstījusi ceļvedi pa Latgali*. 2013. gada 15. septembris. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/dzejniece-sarakstijusi-cejlvedi-pa-latgali.a65358/> [skatīts 2015. 15. maijā].
- 30) Latvijas Sabiedriskie mediji. *Latgales zīmols kļūst arvien populārāks*. 2014. gada 6. decembris. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/latgaliskais-ziimols-kljust-ar-vien-popularaks.a109097/> [skatīts 2015. 15. maijā].
- 31) Latvijas Sabiedriskie mediji. *Latgalē pie meistariem apzinās tradīciju spēku un pārmantojamību*. 2015. gada 27. marts. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/latgale-pie-meistariem-apzinas-tradiciju-speku-un-parmantojamibu.a123109/> [skatīts 2015. 15. maijā].
- 32) Latvijas Sabiedriskie mediji. *Latgalē tūristu skaits pieaudzis par 30 procentiem*. 2014. gada 16. augusts. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/cejloshana/dzive/latgale-turistu-skaits-pieaudzis-par-30-procentiem.a94869/> [skatīts 2015. 15. maijā].
- 33) Latvijas Sabiedriskie mediji. *Pēta veloturisma iespējas Latgalē un plāno izveidot vienotu maršrutu*. 2015. gada 23. aprīlis. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/cejloshana/dzive/peta-veloturisma-iespejas-latgale-un-plano-izveidot-vienotu-marsrutu-tiklu.a126581/> [skatīts 2015. 15. maijā].
- 34) Latvijas Sabiedriskie mediji. *Rotko muzejs, „Gors” un neskartā daba uz Latgali vilina arvien vairāk tūristu*. 2014. gada 21. augusts. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/cejloshana/dzive/rotko-muzejs-gors-un-neskarta-daba-uz-latgali-vilina-arvien-vair.a95308/> [skatīts 2015. 15. maijā].

- 35) Latvijas Sabiedriskie mediji. *Top jauni skatu torņi un platformas*. 2015. gada 26. aprīlis. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/celjoshana/dzive/top-jauni-skatu-torni-un-platformas.a127023/> [skatīts 2015. 15. maijā]
- 36) Latvijas Sabiedriskie mediji. *Tūristus Latgalē piesaista Višķu baznīcas tornis*. 2014. gada 13. septembris. Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/turistus-latgale-piesaista-vishkju-baznīcas-tornis.a98220/> [skatīts 2015. 15. maijā].
- 37) Latvijas Sabiedriskie mediji. *Virtuāls muzejs palīdz iepazīt Latgali*. 2014.gada 18.maijs.Pieejams: <http://www.lsm.lv/lv/raksts/latvija/zinas/virtuals-muzejs-paliidz-iepaziit-latgali.a85790/> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 38) *Latvijas tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam*. Apstiprinātas ar LR MK rīkojumu Nr. 326 2014. gada 3. jūlijā.
Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=267332> [skatīts 2015, 15. maijā].
- 39) *Latvijas tūrisma mārketinga stratēģija 2010.-2015.gadam*. Tūrisma attīstības valsts aģentūra. Rīga, 2010. Pieejams: http://www.tava.gov.lv/sites/tava.gov.lv/files/dokumenti/strategiskie-dokumenti/Latvijas-turisma-marketinga-strategija-2010_2015_update_082011.pdf [skatīts 2015. 15.maijā].
- 40) Leitis, Ēriks. *Ekotūrisms Latvijā: problēmas un risinājumi ilgtspējīgas tūrisma nozares pilnveidošanā*. Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds. 2012.
- 41) Makkerčers, Bobs. Hilarija du Krosa. *Kultūras tūrisms: tūrisma un kultūras mantojuma pārvaldības partnerība*. Rīga: Neputns, 2007.
- 42) *Operatīvās vadlīnijas Pasaules mantojuma konvencijas īstenošanai*. Apvienoto Nāciju organizācijas izglītības, zinātnes un kultūras organizācija. Pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzības starpvaldību komiteja. 2005.gada 2. septembris.
- 43) *Par dabas takām*. Dodies.lv. Pieejams: <http://dodies.lv/par.php#> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 44) *Pie dabas*. ejampiedabas.lv. Pieejams: <http://www.ejampiedabas.lv/> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 45) *Preiļos veikalā var nopirkt sipisnīķu un svīksteņu*. Portāls nra.lv. 2014. gada 19.augusts. Pieejams: <http://nra.lv/ekonomika/latvija/123511-preilos-veikala-var-nopirkt-sipisniku-un-svikstenu.htm> [skatīts 2015. 15.maijā].

- 46) Pūķis, Māris. *Kultūras mantojuma sociālā un ekonomiskā loma*. Rīga: 2011.
Pieejams:
http://www.mantojums.lv/rikt_text/docs/Pukis_KULTURAS_MANTOJUMS_eko_soc_loma.pdf [skatīts 2015. 15.maijā].
- 47) Richards, Greg. *Cultural tourism, Global and Local Perspectives*. The Haworth Hospitality Press. 2007.
- 48) Rozenbergs, Oskars. *ejampiedabas.lv* veidotājs. Intervija, 2015. 7.maijā. Glabājas autores arhīvā.
- 49) SIA „Grupa 93”. *Rēzeknes pilsētas kultūrtūrisma izpētes atskaite. Kultūrtūrisma attīstības koncepcija*. Rēzekne, 2012.gada septembris. Pieejams:
<http://www.sif.gov.lv/nodevumi/nodevumi/4144/Kulturtur-Rez-ESA-FINAL.pdf> [skatīts 2015. 15. maijā].
- 50) Sifunakis, Nikolaos. *Par Eiropas dabas un arhitektūras kultūras mantojuma aizsardzību lauku un salu iedzīvotāju kopienās (2006/2050(INI))*. Ziņojuma projekts. 2006. gada 5.maijā. Pieejams:
http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/pr/610/610290/610290lv.pdf [skatīts 2015. 15.maijā].
- 51) Silineviča, Irēna. *Tūrisma analīze*. RA izdevniecība. 2008.
- 52) Smaļinskis, Juris. *Mūsdienīgs, veiksmīgs un pieprasīts kultūras mantojuma produkts lauku tūrismā. Praktiski piemēri*. LLTA Lauku ceļotājs. Pieejams:
http://www.celotajs.lv/cont/prof/proj/Interreg_IVA-Heritage_Tourism/Prezentacijas/Kulturas_mantojums_piemi.pdf [skatīts 2015. 15.maijā].
- 53) Širava, Inese. *Latvijas Tūrisma attīstības pamatnostādnes 2014.-2020*. Bauskas TIC 15. gadu jubilejas konference. 2014. gada 26. novembrī. Pieejams:
http://www.tourism.bauska.lv/allfiles/files/Inese%20Sirava_Bauskas%20TIC%20konference.pdf [skatīts 2015. 15.maijā].
- 54) *The Impact of Culture on Tourism*. OECD publishing 2009. Pieejams:
http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/industry-and-services/the-impact-of-culture-on-tourism_9789264040731-en#page1 [skatīts 2015, 15.maijā].
- 55) *Tiesību akta pase*. Saeima. 17.09.1998. Pieejams:
<http://likumi.lv/doc.php?id=50026> [skatīts 2015. 15.maijā].

- 56) Tripadvisor.com. *Castle Ruins*. Pieejams:
http://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g274966-d3836882-Reviews-Castle_Ruins-Rezekne_Latgale_Region.html [skatīts 2015. 15.maijā].
- 57) Tripadvisor.com. *Daugavpils Fortress*. Pieejams:
http://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g274962-d3823493-Reviews-Daugavpils_Fortress-Daugavpils_Latgale_Region.html [skatīts 2015. 15.maijā].
- 58) Tripadvisor.com. *Daugavpils Shots Factory*. Pieejams:
http://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g274962-d3604945-Reviews-Daugavpils_Shots_Factory-Daugavpils_Latgale_Region.html [skatīts 2015. 15. maijā].
- 59) Tripadvisor.com. *Monument „United for Latvia”*. Pieejams:
http://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g274966-d3810379-Reviews-Monument_United_for_Latvia-Rezekne_Latgale_Region.html [skatīts 2015. 15.maijā].
- 60) Tripadvisor.com. *Svente Manor and the Museum of Military Vehicles*. Pieejams:
http://www.tripadvisor.com/Attraction_Review-g274962-d3823494-Reviews-Svente_Manor_and_the_Museum_of_Military_Vehicles-Daugavpils_Latgale_Region.html [skatīts 2015. 15.maijā].
- 61) Tūrisma attīstības valsts aģentūra. *Latvijas tūrisma tēls*. Pieejams:
<http://www.tava.gov.lv/lv/latvijas-turisma-tels> [skatīts 2015. 15.maijā].
- 62) *Tūrisma likums. I nodaļa. Vispārīgie noteikumi*. LR Saeima.1998.gada 17.septembris. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=50026> [skatīts 2015, 15.maijā].
- 63) Veinberga, Sandra. Publiskās attiecības PR. Teorija un prakse. Apgāds Zvaigzne ABC. 2004.
- 64) Дюмулен И. И. *Всемирная торговая организация*. Экономика. 2003.
- 65) Шекова Е.Л. *Менеджмент в сфере культуры: Российский и зарубежный опыт*. Алетейя. 2006.

SUMMARY

THE OPPORTUNITIES OF CULTURAL HERITAGE FOR THE DEVELOPMENT OF CULTURE TOURISM IN LATGALE

This Bachelor thesis, the opportunities of cultural heritage development in Latgale region, explores the ways of using cultural heritage for the development of culture tourism in Latgale region. Various definitions of tourism, tangible and intangible culture heritage, ways of heritage conservation and the usage and formation of tourist attractions have been analyzed from several sources. In order to evaluate the current situation of the culture tourism field in Latgale, several interviews have been analyzed within the research part of this thesis along with evaluation of certain internet websites. One in-depth interview, four electronic interviews, an internet poll and culture tourism analysis of two websites have been performed within the research part. The thesis consists of 78 pages, 3 sections and 6 annexes. 65 information sources were used.

PIELIKUMI

1.pielikums

Intervija ar "Lauku ceļotājs" pārstāvi Elīnu Sofiju Kalēju. Laiks 2015. gada 29. aprīlī plkst. 11:00 līdz 11:50. Vieta: Latvijas Lauku tūrisma asociācijā „Lauku ceļotājs”, Kalnciema ielā 40, Rīgā.

Kāda ir pašreizējā situācija Latgalē tūrisma jomā?

Principā, Latgalē ir daudz interesantu kultūras, kultūras vēstures mantojumu, produkti ir izveidoti. Daudzi no viņiem ir saņēmuši atzinību, kā mums ir viens no kvalitātes sertifikātiem, piemēram, ir Latviskā mantojuma zīme. Un ir vairāki objekti Latgalē, kas ir saņēmuši, labi objekti. Varbūt ja raksturot tūrisma kopumā, tad salīdzinoši tomēr vēl nav daudz naktsmītņu Latgalē, ja skatās noklājumu pa visu Latviju, tad vairāk ir gar jūru, vairāk ir Vidzemē, kaut cik ir visā reģionā, bet Latgalē ir vismazāk. Tā ka es teiktu, ka tur tā niša vēl ir brīva. Jo manuprāt, īpaši, piemēram, pagājušajā gadā parādījās, ir tādiem viņiem tās vietas, ko cilvēki vēlas apmeklēt, un pagājušo gad un šogad tā ir Latgale. Noteikti viens no reģioniem uz kuru vietējie iedzīvotāji un arī ārvalstu iedzīvotāji vēlas doties, tā ka es domāju, ka tur vēl var attīsties, tieši šis naktsmītņu sektors.

Ar kādām problēmām jums nākas saskarties attīstot tūrisma Latgalē?

Es neteiktu, ka ir kaut kādas problēmas tieši Latgalē, mums varbūt ir kādas problēmas kopumā. Ja viņas ir, tad viņas ir, un tas ir atkarīgs ļoti daudz, īpaši lauku tūrismā, no cilvēku faktora, no paša saimnieka, ir dažādi saimnieki visā Latvijā. Tādas īpašas problēmas... Es negribētu tās saukt par problēmām, vispār, jo tur jau ir katram tas sava attīstības pakāpe, cilvēki patstāvīgi kaut ko atjauno, kaut ko pilnveido, un protams, ka ir tie standarti, tie standarti ir ļoti dažādi, kvalitātes. Mums piemēram, „Lauku ceļotājs”, ja ņem par piemēru naktsmītnes, ir šī četru tauriņu sistēma, kur viens tauriņš ir tāds, teiksim, mazāk, nosacīti, kvalitatīvs. Bet viņš jau nenožīmē, ka ir tur ir tā kvalitāte maza, vienkārši, viņš ir vienkāršāks. Kur četri tauriņi nozīmēs, ka jā, tur saimnieks ir piedomājis par to, ka mēbeles ir koka, lina aizkariņi, piedomāts pie dizaina, tur ir videi draudzīga apdare, nav krēsli no plastmasas, ir salmu vai koka. Un to četru tauriņu māju nav nemaz tik daudz Latvijā. Vairāk ir divu, trīs tauriņu, viena tauriņa naktsmītņu arī ir maz. Divi, trīs ir tas vidējais. Jo tie standarti izvērtē, ko jau pieminēju, tādi ļoti redzami, mēbeles un interjers,

bet tiek izvērtēti arī saimnieki, standarti izvērtē sadarbību, vai saimnieks sadarbojās ar citiem uzņēmējiem teritorijā, citiem amatniekiem, tur zirgu uzturētājiem, vai viņš piedāvā šo pakalpojumu plašāk, kā viņam ir informācija izvietota, cik valodās viņš runā, teiksim, tur to kritēriju ir ļoti daudz, arī vide, kur atrodas tā vieta, ietekmē tūrismu. Tā ka tie kritēriji ir ļoti plaši, un pēc tiem kritērijiem, es teiktu, ja nemaldos, tad Latgalē mums nav vispār četru tauriņu naktsmītņu. Es teiktu, ka Latgalē trūkst tādas ļoti, mītnes, kuras gribētu cilvēki, kuri ir gatavi labāk maksāt. Mums ir tāds Vidzemē, ir pie jūras, Kurzemē.

Varbūt nav bijis pieprasījums?

Es nezinu, vai īsti nav bijis pieprasījums, bet piedāvājuma nav. Ja nav piedāvājuma, nav ko pieprasīt. Ja kopumā Latvijā ir pieprasījums, un ja uz Latgali brauc, es pieņemu, ka būs cilvēki, kuri būs gatavi vairāk maksāt, viņi gribēs tādu dizainiskāku to vidi. Vai tā ir brīvdienu māja ar savu virtuvi, kas ir aprīkota ar visām tehnikām, virtuves iekārtām, un ārā ir ainaviska vide, kur var atpūsties. Es teiktu, ka tādas vides pietrūkst Latgalē. Bet tā noteikti nav problēma, tas ir tāds attīstības, teiksim, kā kurā vietā attīstās, kā kurš saimnieks attīsta to savu vidi, cik viņam ir rocība. Vai viņš ir mantojis, to māju, vai viņš ceļ no jauna, vai viņam ir iespējas finansiāli atjaunot, tas jau kā kuram.

Principā, tas ir laika jautājums.

Jā, es domāju, ka tas ir laika jautājums. Kamēr sakārtosies arī tur, būs tādas naktsmītnes, jo kopumā viņas nav daudz Latvijā.

Kā Jūs domājat, vai kultūras tūrisms palīdz saglabāt kultūras mantojumu?

Es domāju, ka noteikti. Jo, mēs arī, „Lauku ceļotājs” mudina saimniekus rādīt to savu, tās kultūras vērtības, kas ir tai skaitā valoda, to izmantot, vietējās tradīcijas, vietējos ēdienus, ne tikai latviešu, bet Latgales kulināriju. Vai pat ne Latgales, varbūt ir ap Rāznes ezeru kādas tradīcijas, vai ap Lubānas ezeru, piemēram, viņiem tur ir tās zivju kūpināšanas tradīcijas, ļoti garšīgas. Tur viņiem tās zivis ir. Vai ir pat teiksim, tādas ļoti vietējas tradīcijas, un mēs mudinām viņas izmantot tūrisma piedāvājumā. Likt iekšā, jebkur, mājas lapā, brošūrā, ēdienkartē rakstīt, gan latviešu, gan latgaliešu, gan angļu valodās. Cilvēkiem ir svarīgi saprast. Bet tas, kad atspoguļojas tas, ka tā vietējā valoda ir ļoti svarīga. Arī ka cilvēki, cilvēki runā savā vietējā valodā. Demonstrē šīs savas tradīcijas. Un es domāju, ka darot to, cilvēki arī veido to, teiksim, gan paši iegūst, tas ceļ gan pašapziņu, gan to gandarījumu, gan sajūtu par to savu vietas piederību, un noteikti arī palīdz saglabāt kultūras mantojumu, kopumā. Jo šie kultūras mantojuma tūristi sadarbojas izmantojot

dažādus pasākumus, vai tas ir ar folkloras kopām, kopā sadarbojas un taisa kāzas, vai ar kaut kādām ēdināšanas vietām piesaista, taisa kaut kādas, piemēram, latgaļu tipiskos ēdienus. Tā ka caur šādiem konkrētiem tūrisma pasākumiem veidojas sadarbība, un tiek rādīta šī vietējā kultūra. Tūrisms ir pateicīgs veids, kā to spilgti, atraktīvi parādīt.

Lai nodrošinātu kvalitāti tūrisma jomā, „Lauku ceļotājs” piedāvā iegūt kultūras zīmi „Latviskais mantojums”, kā arī ir iespēja iegūt Zaļo sertifikātu, un pievienoties nacionālajam kulinārajam ceļam. Kādas ir cilvēku atsauksmes, atsaucība, kā Jums ar to sokas?

Tieši no saimniekiem vai tūristiem?

Gan, gan.

No saimniekiem ir tā, ka tā Latviskā mantojuma zīme, saimniekiem ļoti patīk pašiem. Mēs pat bijām paši pārsteigti, ka tā zīme, vai tā pati plāksnīte, es nezinu, vai viņa ir simpātiska, vai cilvēkiem šajā laikā tas ir. Ir tāda metāla plāksne, ko liek mājām pie sienas. Piemēram, te ir tās 40 saimniecības Latvijā, un te tu redzi, ka ir arī daudz Latgalē, Kurzemē ir maz, ir Vidzemē un Latgalē tieši šis kultūras mantojums, šī zīme salīdzinoši Latgalē ir ļoti daudz šie produkti, kuriem ir piešķirts, tas nozīmē, ka tieši no tā kultūras mantojuma, viņa rāda tās latgaliskās, vietējās tradīcijas ļoti spilgti, tik spilgti, ka viņiem tiek piešķirta arī zīme. Jo ir jau daudzi, kuri it kā rāda tās tradīcijas, bet ne jau visi to dara tik kvalitatīvi. Saimniekiem patīk pašiem tā zīme, viņi ar to lepojas, viņi to liek goda vietā, kas protams priecē, un arī kad tā zīme tiek pasniegta, daudziem bija asaras acīs. Tas bija tik ļoti emocionāli, vai nu tiem cilvēkiem ļoti pietrūkst kaut kādas tā latviskā, kopumā, vietas identitāte, varbūt patriotisms. Tie pēdējie gadi ir atkal uzbangojuši un saasinājuši to piederības vajadzību, un ta ka tā zīme iet ļoti, nu ta ka teiksim, ar tādu, tāda emocionāla viņa ir. Runājot par tūristiem. Mums nav bijušas šādas aptaujas tūristiem. Katrā ziņā, šīs kartes kas tiek taisītas, tās ir paņemtas, un kad tās ir, cilvēki tās ņem, ir interese, un viņas ir izplatītas diezgan. Es tagad nepateikšu tās tirāžas no galvas, bet viņas ir diezgan labi izplatītas, mēs viņas izdevām sadarbībā ar tūrisma attīstības aģentūru. Viņa ir vairākās valodās, un līdz ar to, tā izplatība ir bijusi ļoti laba. Tā ka es ceru, ka tām saimniecībām ir atdeve kāda, no šīm kartēm. Arī interese, mēs esam izsludinājuši jaunu pieteikšanos, interese arī ir, atkal no saimniecībām piesakās jauni, kas gribētu dabūt šo zīmi. Nu redzēs. Es domāju, ka tik masveidīgi tā vairs netiks piešķirta. Tāpēc, ka pirmie, kas ir tādi ļoti spilgti Latvijā, viņiem jau ir piešķirts. Piemēram, Rucavas sievas, vai Ludzas amatniecības

centrs. Viņi jau gadiem strādā, viņiem tas produkts ir izkopts, kvalitatīvs. Tādi jauni, kvalitatīvi produkti tik ātri nerodas. Bet pamazām kaut kur ir. Es domāju, ja mēs pirmajās, trijās, piešķiršanās reizēs, kādi padsmi vienā reizē, es domāju, tagad būs desmit kādi. Bet tas tik un tā ir labi priekš Latvijas. Katrā ziņā padsmi vairs nebūs. Un būs reizi gadā. Bet es domāju tas ir tāpat ļoti labi. Un tā komisija jau arī ir ļoti būtiska. Mēs esam priecīgi, ka mums izdevās novākt tik labu to komisiju, cilvēkiem ir ļoti svarīgi, protams, kas viņiem piešķir šo zīmi. Jo komisijā ir tādi Latvijas kultūras mantojuma eksperti. Gan no brīvdabas muzeja, gan Māra Zālīte, gan Janīna Kursīte, tur ir visi tādi, kas zin šo kultūru, kultūras ministrija un kultūras pieminekļu inspekcija tur ir. Un teiksim, tur ir labākie arhitekti, gan arī no UNESCO pārstāvji, tā ka tur ir tāds labs komisijas sastāvs arī. Es domāju, ka arī tas cilvēkiem dod tādu gandarījumu sajūtu, ka viņi ir izvēlēti.

Zaļais sertifikāts varbūt tur stāsts ir tāds, ka tas pastāv jau ilgāk. Kopumā mums tagad ir 70 piešķirti sertifikātu. Un tagad mēs arī izsludinām jau, ka šogad līdz gada beigām tiks piešķirti jauni, vai atjaunoti jau esošie, jo ik pēc trīs gadiem vai nu atjauno, vai ja kaut kas ir mainījies, tad uzlabo to punktu skaitu, vai arī atņem, ja kaut kas galīgi nav labi. Tur tas stāsts bišķi savādāks. Viena lieta, ka tas sertifikāts jau pastāv ilgāk, jau kādi 10 gadi viņš ir. Otrkārt, tur nav ne tas patriotisms, tas ir vides sakārtošanas sertifikāts, viņš prasa saimniekam kaut ko investēt. Tā ka mēs nedodam naudu, bet mēs vienkārši prasām rezultātu, protams, tas ir grūtāk. Taču, tas pozitīvais, ir tas, ka ja pirms gadiem, tās sertifikātu prasības bija izpildīt grūtāk saimniekiem, jo to izpildīja tādi, kuri bija ļoti uz vidi centrēti. Tad tagad, tie, kas par jaunu būvē viesu namus, vai remontē, vai atjauno, viņi jau to dara atbilstoši sertifikātam, pat paši to nezinot, viņi zvana, prasa, vai viņi atbildīs, vai viņi vispār var pretendēt, kad skatās cauri visam, viņi jau atbilst, jo tādas lietas, kas agrāk nebija pašsaprotamas, piemēram, energoefektīvas spuldzes, tagad pašsaprotamas tās ir. Vai piemēram tas, ka tur nelikt plastmasu, bet vairāk izmantot koku, tas arī ir tā kā iegājies, un kad cilvēki jaunu taisa, viņi to dara. Nepērk plastmasas gultas, vai kādas, bet koka. Neliek kaut kādus sintētiskus aizkarus, bet lina, jo tas tagad ir stilīgi, un tas tagad tiek uzskatīts par tādu gaumīgu lietu, un cilvēki to dara. Līdz ar to, tagad, tie kas piesakās, no vienas puses, viņiem tā iespēja atbilst sertifikātam ir vienkāršāka. Tā pati sadarbība, piemēram, ar kaimiņiem, vai citiem tūrisma uzņēmējiem, tas ir kļuvis pašsaprotami, ka tur viens pats kā pirksts nevari izdzīvot, ka tev ir izdevīgāk, ka tu sadarbojies, teiksim, ar laivu nomātājiem, riteņu nomātājiem, pašvaldību, vēl kaut kādiem. Un, ka tu vari tos tūristus, kas pie tevis dzīvo, aizsūtīt, izstāstīt, kas tev apkārtnē notiek- kaut kādas atlaides, vai pazīšanās. Tā ir

tava priekšrocība, tava produkta priekšrocība, ka tu vari piedāvāt savam viesim blakus kaimiņos audzētu bioloģisku pārtiku, vai vēl kaut ko. Ja arī tu pats neaudzē, tad tev ir kaimiņi. Un tūristi novērtēs, jo tas nāk caur tevi. Un visas šīs lietas kādreiz saimniekiem bija kaut kas īpašs, tagad tas ir parasti, visi to dara, bez maz vai. Ir varbūt vēl izņēmumi, kuri to nedara, bet tā ir ļoti maza daļa, pārsvarā, uzņēmēji sadarbojās, taisa kopā maršrutus, kaut ko tur – jūs mums burkānus, mēs jums bietes, kaut kā tur mēģina sadarboties. Pat naktsmītnes, kuras kādreiz uzskatīja, ka viņi ir konkurenti- tagad sadarbojas. Piemēram, ir liels pasākums, atbrauc liels autobuss, ja tu nevari izguldīt, tad tu zini, ka tavam kaimiņam ir tik un tik vietu, tad tev nav grupai jāatsaka, tu vari teikt, ka mēs kopā ar kaimiņu varēsīm uzņemt tos 40 cilvēkus.

Jā, un visi ir ieguvēji.

Abi ir ieguvēji. Tā ka šis ir mainījies pēdējo gadu laikā.

Tīri attieksmes ziņā.

Attieksmes ziņā, ka viņi uzskata viens otru par sadarbības partneriem. Līdz ar to arī tas tūrisms, pēdējā laikā ir kļuvis plašāks. Ja kādreiz tās bija naktsmītnes, tad tagad tur ir lauku labumi, kultūras mantojuma objekti, aktīvais tūrisms, ēdināšana, krodziņi, tirdziņi... Viss jau ietilpst kā lauku tūrisma piedāvājumā. Gan tas mūsu darba lauks ir plašāks, gan arī piedāvājums laukos ir plašāks palicis. Bet tas ir visā Latvijā. Latgalē vairāk šīs naktsmītnes atrodas ap ezeriem, un līdz ar to tas piedāvājums, piemēram, makšķerēšana, laivas, ainavas, kas ir tipiskas Latgalē. Bet arī kopumā, par Zaļo sertifikātu nevarētu teikt, ka Latgale kaut kā īpaši atšķirtos. Kā jau es teicu, varbūt kopumā, ja skatās no vidējā, tad Latgalē naktsmītnes ir vienkāršākas, mazāk ir šo ekskluzīvo naktsmītņu, līdz ar to šo Zaļo sertifikātu ziņā, viņas ir vienkāršākas. Bet Zaļais sertifikāts, tas nenozīmē, ka tev ir glaunāks mājoklis, tas nozīmē, ka tev ir zaļāks. Viņš var būt vienkāršs, labai draudzīgs, saimnieks var būt vides gids, vai viņš pats mīl dabu, un viņam ir komposts, viņš šķiro atkritumus. Tad viņš arī tajos kritērijos dabū vairāk punktu. Netiek vērtēts pēc „zvaigznēm”, bet vairāk pēc tā praktiskā. Lūk, bet uz zaļo sertifikātu līdz ar to, katru gadu mēs piešķiram, aptuveni, kādiem pieciem, sešiem jauniem namiem. Kas nav daudz, bet par cik tas sertifikāts jau ir ilgi, es uzskatu, ka tas arī ir labi. Tiek apsekoti tie, kuriem ir pagājuši trīs gadi, kopš piešķirts zaļais sertifikāts. Katru gadu mēs kādus 20 apsekojam.

Priekš Latvijas, es domāju, ka tas ir pietiekami.

Jā, priekš Latvijas tas ir daudz. Un protams, ka mēs priecātos, ja tas vides jautājums kopumā būtu vēl aktīvāks, bet tas jau ir atkarīgs no tā, kā sabiedrība kopumā attīstās. Jo vairāk cilvēki vispār pieradīs, ka ir jāšķiro atkritumi un tā tālāk, jo arī lauku tūrisma saimniecības to darīs.

Visiem kopā...

Tas ir visiem kopā, jo saimnieki arī tagad saka, ka : „Mēs jau noliekam numuriņā cilvēkam tās divas, trīs miskastes, lai viņš pats var šķirot, bet viņš nešķiro.” Un ja viesis nešķiro, tad arī saimniekam zūd interese to darīt, un tad viņš saka : „Mums ir lielais konteineris, kur mēs paši sašķirojam.” Bet tā doma jau ir caur to Zaļo sertifikātu, ka tā tūrisma vide kaut kādā veidā arī izglīto to tūristu, tas ir tas, kur, es teiktu, vēl ir daudz kas jā dara. Lai tajās saimniecībās būtu norādes. Mēs pamazām arī ieviešam visādas uzlīmes, piemēram, pie elektriskajiem kontaktiem, par elektrības taupīšanu, vai pie ūdens krāniem, par ūdens taupīšanu. Mēs mudinām saimniekus izvietot uzlīmes. Mēs pat viņiem sūtām gatavas. Ar vides organizāciju izveidojam, piemēram, bateriju kastītes, kur var likt šīs baterijas, kuras ir noteikti atsevišķi jāšķiro. Un tad šīs kastītes var aizvest un nodot, jo netiek mests kopējā konteinerā.

Tādas kā lielveikalos?

Jā, mēs viņas uztaisījuši tādas skaistas, kartona, viss tas iepakojums ir videi draudzīgs. Saimniekiem jau patīk, viņi izvieto. Tā ka tā, soli pa solim, ar tādām norādēm, atgādinājumiem, tad arī pamazām to var darīt. Un, tā latviskā virtuve, savukārt, ir tāda, ka mēs esam šo kulināro ceļu, mēs esam tā kā apsekojuši, ja nemaldos, kopumā, kādas 400 ēdināšanas vietas Latvijā. Un tad tās, kurās ir tādi latviskie ēdieni, bet nav jābūt visiem latviskajiem ēdieniem, tur var iekļaut dažus latviskos ēdienus. Mums ir daudz ceļa krodziņu, kur protams, saimnieks skatās, ko cilvēki pieprasa. Ja prasa rosolu, tad arī ir tas rosols tur. Vai arī prasa ko tādu, kas nav latviski ēdieni, piemēram, franču karbonāde. Bet ja saimniekam, tie cilvēki viņu visvairāk ēd, nu ko, protams, ka viņš viņu taisīs. Bet galvenais, ka ir ēdienkartē kaut kādi latviskie ēdieni, piemēram, kartupeļu pankūkas, vai bukstiņputra, vai maizes kārtējums. Tad viņiem ir piešķirta šī zīme. Un krodziņiem ir iespēja pašiem to izmantot. Tai zīmei ir mazāk kritēriju, tur nav komisijas, kas šo zīmi piešķir. Netiek veikta speciāla apsekošana, vai kontrole. Tas ir vairāk kā tāds aicinājums cilvēkiem izmantot šo logotipu, izvietot savās ēdienkartēs, informēt savus apmeklētājus par to, kuri no ēdieniem Latvijā, tiek uzskatīti par latviešu ēdieniem. Viņi var būt tradicionāli,

bet tur ir arī mūsdienīgi, piemēram, aukstā zupa. Aukstā biešu zupa, par ko ārzemnieki brīnās, jo viņi nesaprot, kā var būt aukstu biešu zupu, un vasarā. Un tas nav mūsu tradicionālais ēdiens, teiksim, senču, bet tas ir kļuvis mūsdienās, domāju, katrā ģimenē gatavo auksto zupu vasarā. Tā ka mēs esam izveidojuši šādu sarakstu ar tādiem reāliem ēdieniem, kas ir gan tradicionāli, gan mūsdienīgi, ko var dabūt Latvijas krodziņos. Un tāda ir tā kulinārā ceļa būtība.

Kas, jūsuprāt, no kultūras mantojuma vēl nav izmantots kultūras tūrismā?

Mums ir maz no arhitektūras, teiksim, tas aspekts, jo, mēs paši zinām, ka atjaunot veco ir dārgāk, kā būvēt jaunu. Ja ir vēl kaut kāda saglabājusies ēka, kurai ir kaut kādi tradicionāli elementi, tad saimnieki, tiem kuriem ir tuva tā arhitektūra, viņi interesēsies par to, kā var restaurēt, nesabojājot to tradicionālo izskatu, vai kopējo ēkas formu. Un līdz ar to, atjaunotas ēkas jau ir, bet nav jau daudz, kur mēs varētu teikt, Vidzemes sēta, vai Latgales sēta, ka tur ir saglabāta arka, kāda bija. Viņa varbūt netiek izmantota funkcionāli, bet tā ir saglabāta kā dizaina elements, kopumā, kā izskatītos latgaļu sēta. Es teiktu, ka mums arhitektūras mums ir vismazāk. Gan tie iesniegumi, gan komisija, kas tur nāk un saka, ka viņiem liekas, ka tas ir latvisks, taču komisija saka, ka nē, nav autentiskuma. Jumts neatbilst tur proporcijai. Tā ka, tādu objektu ir salīdzinoši mazāk. Vairāk ir interjers, ēdināšanā, tradīcijas. Un kas vēl trūkst... Es teiktu, ka trūkst tā, ka netiek izmantota valoda tūrisma produktā. Mums savā laikā bija projekts Slīteres nacionālajā parkā, tur ir lībiešu grupa, kuri arī ļoti grib rādīt šo lībisko kultūru. Tad viņiem tur bija savi ansambļi, lībiešu muzeji. Un tas, kas man patīk, ir tas, ka viņi ļoti drosmīgi liek iekšā, jau pirms gadiem, viņiem bija šīs, piemēram, ceļa norādes, kur ir lībiešu ceļa norādes uz jūru, latviešu un lībiešu valodā.

Latgalē arī, starp citu, ir. Parādās pierobežas pusē.

Lūk, es nezinu, bet kaut kur tas ir. Es redzēju bildē, jums ir arī tas lielveikals, kur ir latgaļu valodā norādes.

Jā, tas ir Preiļos.

Nu lūk! Vārdu sakot, man liekas, ka tūrismā šie uzņēmēji arī varētu to izmantot savās ēdienkartēs, bukletos..

Uzņēmumu nosaukumos, ir taču, piemēram „Gors”, „Ausmeņakebabs”

Jā, uzņēmumos daudzos jau ir tie latgaliskie. Bet nest to tālāk, tādā, piemēram, sagaidot viesus, daudzi jau saprot un var saprast latgaļu valodu, bet arī, ja kaut ko nesaprot, tad jau arī, protams, tu esi tas, kurš uzņem, un tev ir interese, lai tevi saprot. Runā abās valodās. Runā pamīšus. Liec kaut kādus teicienus sagaidot, vai pasniedzot ēdienu, vai kaut kādās lietās, kur pielieto savu valodu. Rādi to savu, demonstrē. Liec brošūrās, ēdienkartēs, uzrakstos. Man liekas, ka tā ir par maz. To var vēl spēcīgāk darīt. Otra lieta, kā trūkst. Taču tas ir visā Latvijā, ne tikai Latgalē. Ir šie tūrisma tērpi. Tērpi, kādā sagaida viesus.

Man liekas, ka tas bija viens no kritērijiem iegūstot kādu no sertifikātiem.

Jā, tas dod plus punktus, taču tas nav obligāti. Taču mēs to uzsveram un tas ir ļoti svarīgi. Jā, tu neesi katru dienu viesu namā, nav jāstaigā tautu tērpā. Galu galā, ikdienā cilvēks strādā. Taču kad tu sagaidi grupu ar cilvēkiem, kāpēc nē? Kāpēc neuzvilkt to tērpu? Nevajag jau arī tautas tērpu visiem. Ir jau arī modernie, mūsdienīgie, ko mēs saucam par saimnieču un saimnieku tērpiem. Tas var būt lina kreklis, vai kleita, vienalga, bet tas ir kaut kāds tai vietai, tam mantojumam raksturīgs. Ja tev ir bioloģiska saimniecība, uztaisi kaut vai tikai kādu priekšautiņu, kur atspoguļojas tā tava būtība, vai ja tev ir krodziņš, kur pasniedz latgaļu ēdienus, izdomā kaut ko, kas ir raksturīgs reģionam, kāds elements. Ja tas ir lins, tad kaut ko no lina, ja tās ir krāsas, tur zaļa vai zila, tad izmanto to tērpā. Vārdu sakot, padomāt pie tā sava saimnieka tērpa, jo tā ir viena no lietām. Kas rada to pirmo iespaidu- tas ir saimnieks, viņš ir uzposies, viņš mūs sagaida, un es teiktu, ka tas ir ļoti svarīgi. Un pat arī tādos krodziņos. Bija tāds, viņš diemžēl nodega, Braslas krogs. Tur bija gan arhitektūra, gan interjers, gan arī tās meitenes, kas pasniedza tur ēdienu, aiz letes stāvēja, viņām visām bija tādas garas lina kleitas, skaistas, stilīgas, kaut arī mūsdienīgas, bet vienalga. Kad tu iegāji tur, viņas piestāvēja tam interjeram un tai mūzikai, un tas viss kopā veido to sajūtu. Un mēs vienmēr viņu kā labo piemēru minējām, jo viņš bija kā krogs visatrādātākais. Es vēl vakar biju vienā krogā, Vidzemes pusē. Krogs guļbaļku, kā jau daudzi Latvijā, viss ir labi, taču cilvēki džinsos. Un tā ir tāda ikdienas sajūta. Un protams, ja tu esi ikdienas ceļa krogs, tur arī ēdieni ir visvisādi, tad tas nav tik būtiski. Bet ja tu uzsver to, ka pasniedz latgaļu ēdienus, vai ka tu uzskati, ka tas ir kultūras mantojuma objekts, tad ir būtiski piedomāt pie tērpa.

Varētu teikt, ka tas ir mārketingas.

Jā, protams, tas ir viens no mārketinga elementiem, ļoti efektīviem, kas atstāj iespaidu. Tā ka varētu teikt, ka tas ir vēl tūrismā, pie kā ir jāpiedomā. Pie „produkta

iepakojuma". Tas pats arī attiecas uz ēdienu pasniegšanu. Vēl šur tur grēko, jo nav padomāts par traukiem, lina salvetēm. Lai tas viss kopumā veido to kultūras mantojuma sajūtu. Meklē kas ir Preiļos vai Rēzeknē, kas ir vietējais. Varbūt tur ir kāda vietējā amatniece, kas auž vai tamborē. Tad sadarbojies un liec to vietējo galdā, nevis salvetes no Lietuvas. Maksimāli domāt par katru detaļu, un mēģināt to vietējo ielikt iekšā. Ir jau tādas vietas, un ir ļoti patīkami tur aizbraukt, kur saimnieki stāsta, mums ir Dome Ilze Smiltenē, kura cep maizi. Un viņa saka, ka viņai ir podniece netālu, un viņai visi trauki ir gatavoti pie tās podnieces. Tādā veidā to viesu galdu taisa, pasniedzot to. Un viņai tā keramika ir interesanta, atšķirīga, un visi prasa, kas tā par keramiķi.

Un visi tad dodas pie keramiķes. Visi ir ieguvēji.

Jā, un viņi ir ieguvēji no šīs sadarbības. Es redzu, ka to sadarbību var vēl labāku. Ka ne tikai tie ēdienu piegādātāji un folkloras kopas sadarbojas, bet arī amatnieki sadarbojas. Teiksim, ja es taisu viesu namā galdu, kāpēc nepasūtīt pie tā vietējā. Un lai iegrebj krēsla kājās kādas vietējās spēka zīmes. Lai veidojas tas saturs. Kad uzņēmēji vienmēr domā par finansēm, jo tas ir ļoti dārgi pirkt vietējo. Bet iespēju robežās, ko nu var.

Atsaucoties uz šo visu, vai Jūs plānojat vēl kādus jaunus sertifikātus ieviest?

Ziniet, tādi kā sertifikāti- nē, bet ir kā produkti jauni, kas noteikti arī Latgalē kaut kur būs, jo tas ir procesā. Bet ir tādi 2 jauni projekti Latvijā, kas tiks vairāk izcelti, tas būs senioru tūrisms un labsajūtu tūrisms. Respektīvi, viens virziens, ko mēs varam piedāvāt, ir piesaistīt šos turīgos ārzemju seniorus, un tādā veidā veicināt mūsu pašu senioru ceļošanu, Latvijas apceļošanu. Senioriem arī ir savas vajadzības, viņi ir ļoti dažādi. Ir aktīvie seniori, kuriem īpaši neatšķirsies tās vajadzības, bet ir tādi, kuriem ir īpašas vajadzības vajadzīgas. Ir tādi, kuriem interesē tāda mierīgāka atpūta, vairāk atpūta pie dabas. Viņiem ir vairāk laika baudīt dabu, vairāk laika baudīt ēdienu. Skandināvu pensionāri, savukārt, ir ļoti maksāt spējīgi. Viņiem ir laiks, viņiem ir nauda, viņi var atpūsties, baudīt kvalitatīvu ēdienu. Un līdz ar to, mēs tagad strādājam pie tā, lai izceltu Latvijā tos, kuriem ir kāda īpaša produkcija senioriem. Gan kuriem ir kādas ekskursijas, kaut kādas aktivitātes, kas ir senioriem interesantas, kur ir vide atbilstoša. Un šī projekta ietvaros mums būs arī testi. Būs testa vietas, kur brauksim ar grupām, un viņi testēs tās vietas. Viņus aptaujās. Tas viss ir procesā, taču nedomāju, ka būs sertifikāts, ka tā vieta ir draudzīga senioriem. Bet būs piktogramma, kas atšķirs šīs vietas, kaut kāds iedalījums. Mēs noteikti izcelsim šīs vietas. Un otrs ir labsajūtu tūrisms, tas nāk no Somiem koncepts. Kur ir izceltas tās vietas, un tie

tūrisma objekti, kuri rūpējas par cilvēka labsajūtu. Tās ir saunas, spa. Vietas, kur piedāvā klusumu, mežu, meditāciju, jūru. Jo arī tas paliek ļoti pieprasīti, ka cilvēki meklē un brauc un vienkārši sēž mežā, paņem krēslus un sēž meža, klausās putnus. Un tas ir tas, ko mēs varam piedāvāt, jo viņiem nav tādu mežu, tiem, kas dzīvo ļoti urbānās vietās. Tāpat no mums sāk diez gan daudz no Āzijas braukt, jo viņiem tāda nav, viņiem tas ir kaut kas unikāls- iziet laukos un nevienu cilvēku neredzēt. Viņi nav pie tā pieraduši, jo viņiem visu laiku ir masa apkārt.

Jā, esmu pat dzirdējusi, ka viņi zvaigznes nav redzējuši.

Jā, zvaigznes nav redzējuši, un kad viņi ierauga klajumu brīvu no cilvēkiem, viņi ir šokā. Tas klusums, un tas eko... Tas viss, ko mēs varam piedāvāt. Tā ka mēs šādas vietas izcelsim, kur piedomā pie cilvēka labsajūtas.

Jūs jau iesākat par tūristiem no Āzijas. Bet kas tomēr pie mums ir vairāk kas apmeklē Latgali? Kādas tūristu grupas? Vai tās ir ģimenes?

Es tev tā nepateikšu konkrēti par Latgali. Bet es varu mēģināt, no galvas, cik atceros. Protams, Latgale, tā kā tā ir pierobeža, ir tūristi no Krievijas. Ja agrāk bija tendence, ka tie kas brauca no Krievijas cilvēki, viņi gribēja pie jūras. Viņi izīrēja brīvdienu māju un tad viņi tur dzīvoja divas, trīs nedēļas, pat mēnešiem. Tad tagad cilvēki prasa ne tikai pie jūras, bet viņi grib tur, kur vairāk vietas. Arī viens no virzieniem ir Latgale. Teiksim, viņi grib tās brīvdienu mājās dzīvot, gan jau, ka arī pie ezera, jo ja tu ilgstoši dzīvo, tad tu noteikti, ka gribēsi pie ūdens. Tātad tūristi ir no Krievijas, lietuvieši. Bet lauku tūrismā, principā, 90% ir vietējie tūristi. Jo vietējie brauc visu gadu. Ārzemnieks vairāk brauc siltajā sezonā. Tā ka es par Latgali tā nepateikšu. Bet Latvijā kopumā, mums pirmajās vietās ir no Krievijas, un vācieši ir pievienojušies.

Kāpēc pie mums no Vācijas brauc?

Nezinu, interesē Baltija. Es domāju, ka mēs viņiem esam tādi mentalitātes ziņā pazīstamāki. Mums ir daudz saiknes. Mums ir ēdieni līdzīgi, visas desīnas un kāposti,alus, tas ir tas pats, kas Vācijā. Mentalitātes ziņā mēs esam tuvāki Vāciešiem, nekā jebkurai citai nacionalitātei, krieviem vai zviedriem. Un tās ir arī tādas tradīcijas. Viņiem patīk Baltija, viņi tai visai ceļo cauri. Ne tikai uz Latviju brauc ar saviem riteņiem un treileriem. Tā ka krievi, vācieši, lietuvieši, igauņi. Un tad ir holandieši. Bet visvairāk vietējo. Protams, liela niša tūrismā ir ārzemju latvieši.

Kuri vēlas atgriezties...

Viņi vēlas atgriezties vasarā. Viņiem nav šeit mājas vai dzīvokļa. Tad viņi irē brīvdienu māju vai viesu namu. Dzīvo tur, satiekas ar radiem, brauc svinēt kāzas. Tā ka tā arī ir tāda būtiska klientu daļa- ārzemju latvieši.

Kā jūs domājat, vai jauniešu iesaiste tūrismā, palīdzētu saglabāt kultūras mantojumu? Tādā nozīmē, ka viņiem tad rastos interese par to, viņi to vairāk novērtētu un tādā veidā pārmantotu. Kas mainītos, ja jauniešus vairāk iesaistītu tajā visā? Kaut vai kā brīvprātīgos, viņi taču nāk ar radošām idejām, savu skatījumu.

Tās formas ir ļoti dažādas kā var iesaistīt. Un noteikti tas ir labi, lai pārmantotos tradīcija. Es domāju, ka tur ir ārkārtīgi daudz variantu. Piemēram, ir šīs ēnu dienas, kad ēno kādus politiķus, vai žurnālistus. Bet tik pat labi jaunieši varētu ēnot, pieņemsim, kādus zemniekus, lauksaimniekus, kuriem saimniecības, lielas fermas. Vai kaut kādā veidā ieinteresēt jauniešus tajā lauku dzīvē, lauku uzņēmējdarbībā. Tā būtu liela vērtība, ja būtu kaut kādas iniciatīvas. To var darīt vietējā pašvaldība, to var darīt Latgale kā reģions, piemēram. Var organizēt savu tādu, lai tie jaunieši pēc studijām neaizbrauc prom, lai viņi atgriežas un veido savas lauksaimniecības. Un tādas efektīvas, labas lauksaimniecības, kuras ir konkurētspējīgas, kuras ražo un var konkurēt un tā tālāk. Tas ir viens formāts. Un otrs formāts ir protams, no skolām. Rēzeknes augstskola, vai no vidusskolām. Dod kaut kādas prakses iespējas, vai organizēt lauku tūrisma mītnēs, lauku ražojošās saimniecībās. Tāpat ir amatnieki, es domāju ļoti būtiski, piesaistīt jauniešus, kas vēlas apgūt kaut kādus amatus, jo ir jau amati kuri izzūd. Latvijā ir tikai 2 mucu meistari. Latgalē nav neviens no viņiem. Viens ir Vidzemē un otrs ir Kurzemē. Ir tādi amati, kur tiem meistari jau veci paliek un viņiem nav tā turpinājuma. Tāpēc tas būtu vērtīgs projekts, ko var vietējā pašvaldība, kā reģions, var apzināt šos amatniekus, un tādā veidā veicināt. Vārdu sakot, es domāju, ka tā ir tāda būtiska lieta, ko var kaut kā iedzīvināt, lai jaunieši iet un apgūst, mācās no meistariem. Jo patiesībā, tie labie meistari ar zelta rokām ir gan pieprasīti, gan viņi spēj nodrošināt savu ģimeni ar to, ko viņi dara. Latvijā ļoti daudz tik spilgtu piemēru, ka kaut vai tas pats nažu meistars, kurš izplata uz visu pasauli savus nažus. Un cilvēki stāv rindām, un pasūta pasaulē labākie pavāri. Tā ka tas ir unikāli un mums ir tādi meistari, kaut vai mucu meistars, kurš taisa mucu muzeju. Grantiņš, viņš arī ir mucu meistars, viņš taisa visām lielajām alus darītavām mucas lielās. Tādi reti amati ir pieprasīti. Tas arī ir būtu svarīgi, veicināt tādā veidā. Tad arī ir protams, ļoti praktiski, ir studenti, kas raksta bakalaurus un maģistrus, lai viņi raksta nevis par kaut ko, bet, ka viņi raksta par kaut ko

konkrētu, viņi palīdz vietējiem tūrisma uzņēmumiem, ja runa iet par vietējiem kultūras objektiem. Viņi palīdz, pēta, kādas konkrētas lietas, kas ir nepieciešamas. Vai nu tas ir kāds vietējais muzejs, tūrisma uzņēmējs, raksta darbu, teiksim, reālu. Veic reālu pētījumu, kas tam uzņēmumam ir vajadzīgs. Un tad tas uzņēmums var piedāvāt viņam kaut ko pēc tam, darbu, vai kaut vai nelielu samaksu, atlīdzību par to darbiņu. Kaut vai dāvanu karti, lai ģimene pēc tam var atpūsties. Vienalga, tur jau tās formas ir ļoti dažādas. Bet es domāju, ka tas ir ļoti, ļoti svarīgi.

Jā, tā sadarbība... Tad pēdējais jautājums- ko jūs personīgi ieteiktu apmeklēt Latgalē kādam tūristam kurš nekad nav tur bijis?

Vispirms, objektu ir ļoti daudz, es varu ieteikt tikai tās vietas, kur pati esmu bijusi. Kuras man ir ļoti spilgti palikušas atmiņā. Es noteikti ieteiktu apmeklēt Igaunu ģimeni, kuri mūzikas instrumentus taisa. Tur viņiem ir ļoti atraktīva programma. Es redzēju, kā viņš strādā, ar veselu skolnieku grupu, tas bija tiešām forši. Tad mani ļoti fascinēja Latgales alus un ir Latgales siers, un abas tās saimniecības, manuprāt, ir ekselentas, un viņas var attīstīties ļoti labi. Un tur Latgales siers. Viņiem bija gan atjaunota lauku māja, tradicionāli. Gan bērzu birzis ar govīm, un ar vienu pelēko, Latvijas zilo govi, un garšīgs siers, un tērpi viņiem bija, viss tiešām ļoti labi apstrādāts, programma. Vēl ieteiktu, protams, maizes muzeju, bet tur jau laikam visi ir bijuši. Man pašai patika, varbūt tur vēl tā vide, kā tūrisma objektam vēl ir kur augt, viņš ir vienkāršs, bet ļoti labs, ir šis Lubānas ezers, pie viņa ir zvejnieki. Ir tāds viesu nams, kur ir fantastisks skats uz to Lubānas ezeru, un tur ir īsta, melnā pirts. Kā arī saimnieks kūpina ļoti garšīgas zivis. Es tā saprotu, ka viņa zivis nopērk, jo esmu tās ēdusi arī Vidzemē kaut kādos pasākumos. Tā ka viņam tā slava ir aizgājusi arī kaut kur ārpus tām robežām. Arī pašā pierobežā, kolosāls produkts ir zirgu sēta „Klajumi”. Tur ir saimniece Ilze Stabulniece, kura ir ļoti, ļoti aktīva. Viņai ir gan zirgi, gan pajūgi, gan brīvdienu māja atjaunota, viņi atjauno vecās brīvdienu mājas, kuras ir sagruvušas. Gan viņa mēģina vēl atpirkt no visiem dāņiem un krieviem zemes gabalus apkārt, jo viņa saka, ka Latvijas zemei jāpieder latviešiem. Viņa paplašinās, atjauno mājas uz tām zemēm. Tā ka tas ir unikāls darbs. Lai spēks viņai to visu darīt! Kas vēl? Es neminēšu Marka Rotko centru Daugavpilī vai ko tamlīdzīgu, tie jau protams ir spilgti apskates objekti. Bet uz doto brīdi šie man ir visspilgtāk palikuši atmiņā.

Paldies jums!

Elektroniskā intervija ar mājas lapas dodies.lv izveidotājiem Normundu, Noru un Oliveru.

2015. gada 27. aprīlī.

1) Lapā facebook.com Jums ir vairāk kā 2000 sekotāju. Kā Jūs domājat, vai Latvijā aktīvās atpūtas piekritēju skaits kļūst arvien populārāks?

Šobrīd lēnām tas sāk pieaugt. Domājams vēl daži gadi un mūsu dabas apceļotāju skaits varētu sākt tuvojies Skandināvijas līmenim, kur brīvdienas pie dabas ir pilnīgi normāla parādība. Pie mums vēl diemžēl lielveikali ir populārāks atpūtas veids brīvdienās.

2) Ko Jums nozīmē atpūta pie dabas?

Latvijā ir ļoti daudz interesantu vietu dabā, turklāt daudzās ir ierīkota infrastruktūra arī gadījuma apmeklētājiem - nav jāiet nejauši izvēlēta mežā, no kā daudzi baidās. Patiesībā mūsu dabas taku kartē ir desmitiem labiekārtotu dabas taku, kas ir lielisks veids kā iepazīt Latvijas dabu pamazām. Daudziem šķiet, ka ja pie dabas, tas uzreiz nozīmē ar mugursomu uz trīs dienām sekot dzelzceļa uzbērumam mežā. Mēs ar *dodies.lv* cenšamies iedrošināt cilvēkus, un pierādīt, ka tā nav - arī "iesācējam" kopā ar ģimeni ir viegli doties pastaigā pa skaistu dabas teritoriju un palikt teltī pie iekārtotas ugunsкура vietas, atliek izvēlēties reģionu, kādu no mūsu kartē atliktajiem punktiem, un doties to apskatīt. Galvenais ko mēs gūstam brīvdienās pie dabas - svaigs gaiss, dabas skaistums un protams miers. Amerikas dabas parku pionieris Džons Mjūrs ir teicis "Katram ir nepieciešams skaistums, tāpat kā maize. Vietas kur atpūsties un kurās daba dziedē, un dod spēku kā ķermenim, tā dvēselei"

3) Kā Jūs vērtētu dabas takas Latgalē?

DAP Latgalē ir iekārtojies visai daudz lielisku taku, īpaši pēdējā gada laikā ir tapis daudz infrastruktūras. Paši visu neesam apmeklējuši, taču Latgale noteikti ir viens no labāk iekārtotajiem reģioniem. Piemēram, salīdzinot - Zemgalē dabas taku gandrīz nav vispār.

4) Kādas dabas takas, apskates objektus Jūs ieteiktu apmeklēt ceļotājam, kurš pirmo reizi dodas uz Latgales novadu?

Paši nesen bijām Ciriša ezera upursalā, taču citas jaunās takas plānojam apmeklēt šovasar. Ir vēl daudz jauna ko šajā reģionā atrast. Esmu dzirdējis, ka Grebļa kalns ir fantastisks!

Elektroniskā intervija ar vienu no filmas „Pazust Latgalē” veidotāju, Kasparu Alksni.

2015.gada 24.aprīlī.

1) Jūsu piedzīvojumā (filmā "Pazust Latgalē" veidošanā) Jūs tomēr apmeklējāt ievērojamus kultūras objektus Latgalē. Kādi ir Jūsu iespaidi par Latgales kultūru?

Runājot par Latgales kultūru, kuru izbaudījām "caur skrienot", jo izteikti ilgi neuzturējāmies vienā vietā, tāpēc kopējais iespaids ir radies no vairākiem maziem. Lai nu kā, Latgale ir vieta, kur kultūra ir gana labi saglabājusies un vēl joprojām ir jūtama neliela pēcgarša no vecajiem labajiem laikiem. Nekas īpaši netiek darīts, lai visu pēkšņi modernizētu un attīstītu, tāpēc redzēt var gan sakārtotus objektus, gan mazāk pieskatītas vietas. Domāju, ka tas noticis, jo katrs Latgalē rūpējas pats par savu kultūras mantojumu, kuru saglabāt nākamajā paaudzēm.

2) Vai saskārāties ar kaut ko tādu, ko nebijāt paredzējuši, kultūršoku, vai stereotipiem saistībā ar Latgali?

Izteiktā veidā nē, jo nekas tik ļoti mūs nepārsteidza par ko mēs pirms tam nezinātu. Tomēr jāatzīst, ka sākumā likās, ka nāksies sastapt daudz krieviski runājošus cilvēkus, bet tas izrādījās gluži pretēji, jo pārsvarā sastaptie cilvēki bija latvieši ar ļoti tīru valodu.

3) Kuras būtu tās vietas Latgalē, kuras Jūs ieteiktu apmeklēt saviem draugiem?

Noteikti ieteiktu Rāznes ezera apkārtni. Kaut ko tik skaistu reti Latvijā sanāk redzēt. Kā arī Rēzekni, kura ir spilgts piemērs, kā būtu jāizskatās sakoptai pilsētai!

Elektroniskā intervija ar Kārsavas tūrisma centra vadītāju Ingu Bernāni. 2015.gada
28.aprīlī.

1) Sakiet, ar kādām problēmām ir jāsaskaras kultūras tūrisma attīstībai Latgalē?

Kā pirmo minēšu finansējuma trūkumu šīs jomas attīstībai un nevienlīdzīgās attieksmes un esošo līdzekļu sadales starp reģioniem Latvijā. Ļoti liels skaits objektu atrodas kritiskā stāvoklī un privātpašnieks nav spējīgs šīs teritorijas sakopt, bet katras pašvaldības teritorijā to ir pietiekami daudz, lai visus reizē nevarētu labiekārtot. Iespējams nav arī vienota stratēģiskā redzējuma kultūras tūrisma jomā Latgalei kopumā un tādējādi katrā novadā attīsta vietējās stratēģijās noteiktas lietas un objektus. Tas, kas attiecas uz senajiem arodiem, tad ļoti maz ir jaunās paaudzes cilvēku, kas vēlas mācīties un apgūt šīs zināšanas, kā arī ar šo prasmju palīdzību pelnīt naudu, līdz ar to daudz zināšanas aiziet nebūtībā.

2) Kas kultūras tūrisma jomā Latgalē šobrīd tiek īstenots?

Katrs novads kultūras tūrisma darbojas atsevišķi un attīsta savas prioritātes. Latgales reģionā kopēji šobrīd vairāk tiek attīstīts kulinārais mantojums un apzinātas kulinārā mantojuma tradīciju turētājas, kā arī veidots kopējs maršruts, lai tūrists varētu izzināt Latgales garšu viscaur šim reģionam. Līdzīgi notiek arī ar podniecības tradīciju un podniecības dienām Latgalē.

3) Kas no kultūras mantojuma, kultūras tūrismā tiek izmantots un kas gūst vislielāko popularitāti?

Pēdējo gadu laikā ir attīstījies kulinārais mantojums, ir izveidoti vairāki maršruti tieši gastronomisko baudu meklētājiem. Senie arodi un katra novada tradīcijas interesē ne tikai pārējo reģionu iedzīvotājus, bet arī pārējās ES valstu tūristus un īpaši austrumu valstu ceļotājus. Ir amatu darbnīcas, ir mājražotāji, kas uztur šīs senču vērtības i veseli centri, kuros apvienojušies vairāki seno arodu meistari un piedāvā savus darinājumus tūristiem un ceļotājiem. Sakrālais mantojums nozīmīgs Latgalei, aizvien Latgalē ierodas tūristi un tūristu grupas, kas apskata tieši dievnamus.

4) *Vai tomēr ir vēl kas tāds, kas netiek izmantots no kultūras mantojuma kultūras tūrisma sfērā?*

Muižas ēku labiekārtošana un kompleksu piedāvājumu ieviešana tajās. Viena no svarīgākajām izklaidēm veco ES valstu tūristu vidū ir šīs te vecās muižas, naktsmītnes tajās un ja šis pakalpojums ir papildināts ar ēdināšanas iestādi un atpūtas iespējām apkārtnē, tad noteikti neviens no šiem tūristiem nepabrauks garām šai vietai.

5) *Ar ko Latgales novads var izcelties citu reģionu vidū, kultūras tūrisma jomā, vai ir perspektīvas lielākā mērogā?*

Priekš Latgales tās ir tradīcijas un senie arodi, tai skaitā kulinārais mantojums, kam ir vislielākais potenciāls piesaistīt klientus un tūristus. Visām ģeniālajām lietām pamatā ir vienkāršība, tādēļ, manuprāt, Latgalei ir jāpaliek pie tā kas nāk no senčiem un jāsniedz tālāk, tas ko vislabāk mēs zinām. Latgalē nav tik daudz labiekārtotu muižu, lai pievilinātu veco ES valstu tūristus. Šobrīd izvirzījusies kvalitātes ziņā ir māksla un kultūra, Marka Rotko centrs Daugavpilī ir viens no pēdējā laika skandinātākajiem muzejiem Eiropā un Latgales vēstniecība „Gors” iebraucējiem sniedz kvalitatīvas kultūras baudīšanas iespējas.

6) *Kā Jūs domājat, vai kultūras tūrisms palīdz saglabāt kultūras mantojumu?*

Tas ir ļoti atkarīgs no šī kultūras objekta apsaimniekotāja. Ja mēs runājam par pašvaldībām, tad maksimāli savu finansiālo iespēju robežās ēkas un būves tiek uzturētas kārtībā. Par attīstību ir runa, tad, ja tas saistīts ar ES struktūrfondu līdzekļu piesaisti, jo šo ēku renovācija priekš vienas pašvaldības var izmaksāt lielas naudas summas. Ar privātajiem kultūras mantojuma īpašniekiem ir divi varianti. Viens ir tāds, kad šīs ēkas un vietas ir tikai apgrūtinājums un tiek atstātas novārtā, aizaug un sabrūk un otrs variants ir sastopams retāk, kad īpašniekam izdodas ieguldīt līdzekļus un attīstīt konkrētu objektu, parasti, līdz tūrisma objektam. Kas arī ir ļoti atkarīgs no šī objekta atrašanās vietas.

7) *Kādi tūristi vairāk ceļo pa Latgali, vietējie vai iebraucēji no citām valstīm?*

Latgales statistika kopumā ir visai raiba un katrai Latgales daļai ir sava specifika, ja mēs runājam par Latgales austrumu daļu, kurā atrodas arī Kārsavas novads, tad lielākais īpatsvars ir tieši tūristu no Latvijas, pēc tam seko Krievijas iedzīvotāji, tieši izdevīgās atrašanās vietas dēļ un tālāk mazākumā ir gan Vācijas tūristi, gan Skandināvijas un tuvējo ES valstu ceļotāji.

8) *Kādas vietas, Jūs personīgi, ieteiktu apmeklēt tūristam, kurš nekad nav bijis Latgalē?*

Mākslas cienītājiem, tas noteikti ir Marka Rotko centrs un Daugavpils cietoksnis, dabas cienītājiem ieteiktu uzkāpt Lielā Liepu kalna skatu tornī un izbaudīt atpūtas centra Bāka pie Lubānas ezera piedāvājumu, seno arodu faniem atbraukt uz Ludzas amatniecības centru un pusdienas nobaudīt Maiznīcā Dzīles. Viena no Latgales pamatvērtībām tā ir ticība, tamdēļ noteikti tie ir Latgales krāšņie un bagātīgie dievnamī. Latgales pērle šajā ziņā ir Aglonas bazilika, bet katrs novads sniedz līdzvērtīgu miera un ticības ostu. Ik katram Latgalē atradīsies vietas, kas paņems un vairs nelaidīs vaļā, bet katram tā ir jāatrod pašam.

Elektroniskā intervija ar Oskaru Rozenbergu, tūrisma grupas „Pie dabas” veidotāju.2015. gada 7. maijs.

1) Ar ko Jums asociējas Latgales novads?

Latgales novads man asociējas ar citādu Latviju - vietu kurai ir specifiskas kultūras tradīcijas, neskarta un skaista daba, ezeru pārpilnība, pamesti ciemati, skaistas baznīcas, slāviska vide, atsaucīgi cilvēki pilsētās un it īpaši lauku vietās. Protams jāpiemin pilsētas: Rēzekne - mūsdienīga pilsēta ar modernu kultūras centru un vietējo iedzīvotāju izteiktu mīlestību uz BMW markas automašīnām, Daugavpils - Rotko centrs, pilsētas centrs, kas atgādina miniatūru Rīgas centru, kapu rajons, kur vienkopus ir iespēja apskatīt dažādu baznīcu draudžu kapsētas, Aglona - Latvijas ticības galvaspilsēta, Ludza - neliela, bet ļoti skaista pilsēta kalnainā vietā. Latgales daba - nomaļas un neskartas bezgala skaistas vietas, ezeru zeme. Esot Latgalē šķiet ka laiks tur iet nedaudz lēnāk. Tas tā īsumā :)

2) Pēc kādiem kritērijiem Jūs veidojat veicamo maršrutu?

1. Sabiedriskais transports un iespēja vest velosipēdu
2. Apskates objekti - pilsētas, ezeri, baznīcas, dižkoki, senas muižas un parki, ceļi kas ved caur nomaļiem mežiem, citas ievērojamas cienīgas vietas.
3. Kempinga un nakšņošanas iespējas (teltī)
4. Veicamais attālums (km)

3) Vai Jūsprāt, infrastruktūra ietekmē ceļotājus? Velobraucienā pa Dienvidlatgali, vienu no naktīm Jūs pavadījāt pie Daugavas lokiem mežmalā, vai bija viegli atrast nometnes vietu?

Ietekmē gan. Problēma ir atbilstošu norāžu un karšu eksistēšana. Daugavas loku atpūtas vietu nebija viegli atrast, bet pēc nelielām pūlēm un kādas vienas / pusotras stundas brauciena atradām šo skaisto atpūtas vietu (piebraucamais ceļš vietām ved šķietami caur māju sētām). Velobraucienos pārsvarā braucam pa grantētiem nomaļākiem ceļiem. Šajā aspektā - ceļi bieži vien nav greiderēti un rodas problēmas veiksmīgi pārvietoties ar velosipēdu.

4) Kāds Jūsaprāt būtu ideālais ceļojums pa Latgali? Vai tas sevī ietvertu aktīvo tūrismu, dabu, apskates objektus, vietējo kultūru, kulināriju?

Jā, ideālais ceļojums, ietvertu visus iepriekš minētos elementus. Es teiktu - viena nedēļa, kas ietver gan velosipēdu, gan braukšanu ar laivām un iešanu ar kājām. Gastronomiskās baudas parasti izbaudām vietējās kafējnīcās vai lepnākās vietās (Daugavpilī), bet pieņemu, ka lauku sētā arī varētu to darīt, tik trūkst informācijas vai tas ir iespējams. Vienā braucienā apmeklējām podnieka darbnīcu - saimnieks izrādīja cepli, ierādīja telts vietas. Ļoti patika šāda iespēja. Podnieku gan atradu pašu spēkiem, meklējot telts vietas velobraucienam.

Aptauja "Kultūras mantojuma iespējas kultūras tūrisma attīstībā Latgalē"

Respondentu statistika:

Respondentu skaits	34
Vīrietis	4
Sieviete	29
Nav datu	1
Vidējais vecums	21.6 gadi

Rezultātu kopsavilkums:

1. Vai Jūs esat bijis Latgalē?

Jā	31		93.9%
Nē	2		6.1%
iesniegto atbilžu summa	33		

2. Vai Jūs interesētu ceļojumi pa Latgali?

Jā	32		97%
Nē	1		3%
Cits	0		0%
iesniegto atbilžu summa	33		

3. Lūdzu, atzīmējiet atslēgas vārdus, kuri Jūsaprāt atspoguļo Latgales novadu (vairākas atbildes iespējamās)

Daba	24		14%
Latgaliešu valoda	30		17.4%
Baznīcas	15		8.7%
Tirgus	3		1.7%
Amatniecība	21		12.2%
Pilskalni	12		7%
Folklorā	16		9.3%
Tradīcijas	17		9.9%
Ēdieni	13		7.6%
Godi (Kāzas, bēres, dzimšanas dienas)	18		10.5%
Cits	3		1.7%
iesniegto atbilžu summa	172		

Citas atbildes:

Ezeri
ezeri
ezeri

4. Lūdzu atzīmējiet, ko Jūs vēlētos apskatīt/apmeklēt Latgales novadā? (vairākas atbildes iespējamās)

Dabas mantojums (Dabas parki, dabas takas un tml.)	23		23.5%
Sakrālais mantojums (Baznīcas)	7		7.1%
Muzeji	6		6.1%
Muižas, pilis, pilskalni, parki	18		18.4%
Zemnieku saimniecības, tirdziņi	8		8.2%

Amatniecības centri, darbnīcas	14		14.3%
Tradicionāli kultūras pasākumi	20		20.4%
Cits	2		2%
Iesniegto atbilžu summa	98		

Citas atbildes:

daugavpili un marka rotko centru
Šobrīd nevēlos

5. Vai Jūs piekristat, ka Latgalē ir unikāls kultūras mantojums, kurš ir jāsaglabā?

Jā	30		90.9%
Drīzāk jā, nekā nē	2		6.1%
Nē	0		0%
Drīzāk nē, nekā jā	0		0%
Nezinu	1		3%
Cits	0		0%
Iesniegto atbilžu summa	33		

6. Ja Jūs vēlētos doties ceļojumā pa Latgali, kur Jūs meklētu informāciju par sasniedzamo galamērķi? (vairākas atbildes iespējamās)

Internetā	34		79.1%
Tūrisma informācijas centros	6		14%
Cits	3		7%
Iesniegto atbilžu summa	43		

Citas atbildes:

censtos uzrunāt vietējos un uzzināt viņu ieteikumus
Konsultētos ar draugiem un paziņām no Latgales
pie vietējiem iedzīvotājiem

Bakalaura darbs

“Kultūras mantojuma iespējas kultūras tūrisma attīstībā Latgalē”

izstrādāts Latvijas Kultūras akadēmijas Kultūras socioloģijas un menedžmenta katedrā

Ar savu parakstu apliecinu, ka bakalaura darbs izstrādāts patstāvīgi; izmantojot citu autoru darbos publicētus datus, definējumus un viedokļus, dotas precīzas norādes (atsauces) uz to ieguves avotu; iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Beāte Karpova _____ 19.05.2015.

Paraksts

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: doc. Juris Goldmanis _____ 19.05.2015.

Paraksts

Recenzents: _____

Akadēmiskais amats, grāds, vārds, uzvārds

Darbs iesniegts ____ . ____ .2015.

Studējošo servisa speciālists : _____

Vārds, uzvārds

Paraksts

Darbs aizstāvēts LKA _____ gala pārbaudījumu komisijas sēdē

Bakalaura, maģistra

____ . ____ .2015. prot. Nr. _____ vērtējums _____

Komisijas sekretārs: _____

Vārds, uzvārds

Paraksts